

Haapsalu Kutsehariduskeskus

ÜLDHARIDUSE ÕPPEKAVA

Haapsalu 2024

SISUKORD

ÜLDOSA

1. Kooli väärtused ja eripära.....	4
2. Õppe- ja kasvatuseesmärgid.....	6
2.1. Põhikoolis ja gümnaasiumis kujundatavad üldpädevused ja valdkonnapädevused.....	6
3. Õppekeskkond.....	8
3.1. Õppekeskkonna mitmekesistamise võimalused ja õppekava rakendamist toetavad tegevused.....	8
3.2. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis.....	9
4. Õppekorraldus.....	10
4.1. Õppekorraldus põhikooli klassides.....	10
4.1.1. Tunnijaotusplaan põhikoolis.....	10
4.1.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine põhikooli õppetundides.....	11
4.1.3. Õpilaste, sh hariduslike erivajadustega õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus põhikoolis.....	12
4.1.4. Koostöö lapsevanematega. Karjääriõppe ja nõustamise korraldamine põhikoolis.....	13
4.1.5. III kooliastme loovtöö teema valik, juhendamine, koostamine ja hindamine.....	13
4.2. Õppekorraldus gümnaasiumis.....	14
4.2.1. Tunnijaotusplaan gümnaasiumis ja õpilaste õppekoormus.....	14
4.2.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine.....	17
4.2.3. Hariduslike erivajadustega õpilaste arengu ja õppimise toetamise hindamise korraldus gümnaasiumis.....	18
4.2.4. Karjääriõppe ja nõustamise korraldamine gümnaasiumi osas.....	18
4.2.5. Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus.....	19
4.2.6. Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus.....	19
5. Kooli õppekava uuendamine ja täiendamine.....	21

AINE- JA VALDKONNAKAVAD

PÕHIKOOLI AINEKAVAD.....	23
1. Eesti keel.....	23
2. Kirjandus.....	25
3. Kunst.....	27
4. Muusika.....	29
5. Bioloogia.....	31
6. Füüsika.....	35
7. Geograafia.....	36
8. Keemia.....	40

9. Matemaatika.....	43
10. Ajalugu.....	45
11. Ühiskonnaõpetus.....	49
12. Inimeseõpetus.....	52
13. Inglise keel.....	54
14. Vene keel.....	57

GÜMNAASIUMI AINEVALDKONDADE KAVAD

1. Keel ja kirjandus.....	59
2. Kunstiained.....	72
3. Loodusained.....	76
4. Matemaatika.....	93
5. Sotsiaalsained.....	98
6. Võõrkeeled.....	110
7. Muud valikkursused.....	121

ÜLDOSA

1. Kooli väärtused ja eripära

Haapsalu Täiskasvanute Gümnaasium liideti Haapsalu Kutsehariduskeskusega 2019. a ning 2019/20. õppeaastast moodustavad mittestatsionaarselt üldharidust omandavad õpilased ning nende õpetajad kutsehariduskeskuse üldharidusosakonna. Kooli õppekeel on eesti keel.

Kooli eesmärgid ja väärtusi arutatakse koos kutsehariduskeskuse kõigi osakondade töötajate ja õpilastega ning otsustatakse, et olulisimad on hoolivus, avatus, meisterlikkus ja koostöö.

Hoolivus väljendub selles, kuidas hoolime ja peame lugu üksteisest. Vastastikune märkamine, julgustamine, tunnustamine, ausus, õiglus ja inimväärikus on vajalikud nii koos tegutsemise kui õnnelikuks eluks oluliste väärtushoiakute ja –hinnangute kujunemiseks.

Avatutena jagame oma ideid, räägime meie plaanidest ja tulemustest, oleme vastuvõtlikud uutele mõtetele ja erinevatele arvamustele; omame valmisolekut rääkida kaasa ja tegutseda keskkonna jätkusuutlikkuse ja muude ühiskonnaelu valdkondade arendamise ja hoidmise teemadel.

Meisterlikkus on nii õpilase kui õpetaja õppimise ülim eesmärk ja püüe, võrreldes oma varasemaid teadmisi ja oskusi uutega. Meisterlikkust näitab see, et kui midagi teeme, teeme hästi. Kool loob tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks.

Koostöine tegutsemine toob meile edu ja loob ühiselt tegutsemise rõõmu. Koos õppimine laiendab arusaama enda ja teiste õppimisest ning inimeste erinevustest; aitab mõista demokraatia, vabaduse ja kultuurilise mitmekesisuse olemust.

Üldhariduse osakond pakub nii täiskasvanutele kui statsionaarses õppes koolitee katkestanud vähemalt 17-aastastele noortele võimalust omandada põhi- ja/või üldkeskharidus mittestatsionaarses õppes, jätkates varem pooleli jäänud õpinguid. Õppekava koostamisel on lähtutud põhikooli riiklikust õppekavast ja gümnaasiumi riiklikust õppekavast, neis toodud erisustest mittestatsionaarsele õppele, õpilaste ja koolitöötajate soovide, vajadustest ning võimalustest. Õpe on planeeritud ja korraldatud nii, et õpilane saaks selles pere ja töö kõrvalt osaleda. Õppetundide kõrval on võrreldes statsionaarse õppega suurem osakaal iseseisval õppimisel. Õppetundide hulka arvatakse ka õpilase arengut toetavate erinevate teenuste osutamise aeg, näiteks karjäärinõustamine.

Mittestatsionaarses õppes võib õppida ka üksikuid õppeaineid. Üksikuid õppeaineid õppiva õpilase koormus määratakse kindlaks igaks õppeaastaks eraldi individuaalse õppekavaga.

Mittestatsionaarses õppes õppivatel õpilastel on üks kord kolme aasta jooksul õigus võtta õppetööst üks aasta puhkust.

Koolis tähtsustatakse õpilaste aktiivset kaasalöömist oma hariduse-, elu- ning kutsetee kujundamisel. Õpet diferentseeritakse järgmistel viisidel:

- ühe õppeaasta kursused jaotatakse pikemale perioodile vastavalt õpilase vajadustele ja kooli võimalustele;
- igale õpilasele koostatakse individuaalne õppeplaan;
- võimaldatakse grupi- ja individuaalkonsultatsioone nii kursuste kestel kui koolivaheaegadel;
- tööalaseid, vähemalt 35-tunniseid koolitusi, mille käigus on toetatud üld- ja/või ainevaldkonna-pädevusi, arvestatakse õpilase soovil ja tunnistuse esitamisel valikainena;
- õpilased saavad vajalikku teavet ja tuge mentorilt, kelle roll on sarnane statsionaarse kooli klassijuhataja omale.

2. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õppeprotsessi eesmärkideks on aidata õppijatel arendada oma loovust, sotsiaalset küpsust ja usaldusväärsust; teadvustada oma rolli erinevates eluvaldkondades, seal hulgas ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. Taotletakse, et nii noored kui täiskasvanud õppijad, kes seda veel teinud ei ole, leiaksid või kinnistaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda edasine haridustee, ning omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed järgmisel haridustasemel.

Gümnaasiumi ülesanne on lisaks noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärke teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides. Eesti kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse nii põhikoolis kui gümnaasiumis õpetuses ja kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.

2.1. Põhikoolis ja gümnaasiumis kujundatavad üldpädevused ja valdkonnapädevused

Üldpädevused ja valdkonnapädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised enda inimeseks ja kodanikuks olemise määratlemisel. Õppe planeerimisel ja läbiviimisel mõtestavad õpetajad koostöös õpilastega, millised õppe-eesmärgid ja -tegevused ning mil viisil ühe või teise pädevuse kujunemist toetavad. Tähenduse loomine toimub peamiselt läbi arutelude ja kokkuvõtivate hindeliste koolitööde tegemise ning pädevused kujunevad korduvate arutelude ja õpitava igapäevaeluga seostamise tulemusena.

- 1) *kultuuri -ja väärtuspädevus* –suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast;
- 2) *sotsiaalne ja kodanikupädevus* – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust;
- 3) *enesemääratluspädevus* – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid

- külgi; lahendada suhtlemisprobleeme;
- 4) *õpipädevus* - planeerida õppimist ja seda plaani järgida, kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades, seostada saadud teadmisi varem õpituga, analüüsida motiveeritust, enesekindlust ja selle põhjal planeerida järgnevaid õpinguid;
 - 5) *suhtluspädevus* - suutlikkus end selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui võõrkeeltes, ennast ja oma seisukohti esitleda ning põhjendada; lugeda ja kirjutada eri liike tekste, kasutada korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;
 - 6) *matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus* - suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ja meetodeid igapäevaelus, kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil, teha tõendus põhiseid otsuseid;
 - 7) *ettevõtlikkuspädevus* - suutlikkus ideid luua ja ellu viia, seada eesmärgid, koostada plaane ja neid ellu viia, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuse eest, olla paindlik muutuste suhtes, võtta arukaid riske, rakendada finantskirjaoskust;
 - 8) *digipädevus* - suutlikkus kasutada kiiresti uuenevat digitehnoloogiat muutuv maailmas nii õppimisel kui tegutsemisel; olla teadlik digikeskkonna ohtudest; järgida digikeskkonnas samu eetilisi norme ja väärtusi nagu igapäevaelus.

Lähedase eesmärgi ja õppesisuga ained moodustavad ainevaldkonna ning nende õpetamise eesmärk on vastavate *valdkonnapädevuste* kujunemine. Ainekavades nimetatud konkreetset õppetegevused toetavad nii valdkonna- kui üldpädevuste kujunemist. Ainevaldkonnad mittestatsionaarses õppes on järgmised:

- 1) keel ja kirjandus;
- 2) kunstained;
- 3) loodusained;
- 4) matemaatika;
- 5) sotsiaalained;
- 6) võõrkeeled.

3. Õppekeskkond

3.1. Õppekeskkonna mitmekesistamise võimalused ja õppekava rakendamist toetavad tegevused

Haapsalu Kutsehariduskeskuses on üldhariduse osakonnas õppijaile tagatud tänapäevane õpikeskkond - avarad klassiruumid; raamatukogu - vaikne ja hubane ruum, mida soovi korral saab kasutada iseseisvaks õppimiseks; haridustehnoloogiline tugi koos ajakohaste arvutiklasside ja sülearvutitega. Õpetajatel on võimalus osaleda regulaarselt erinevatel digioskuste koolitustel, et rakendada õpiväljundite saavutamist toetavaid e-õppe keskkondi.

Õpilastel on võimalus soovi korral osaleda õpilasesinduse töös, sporditreeningutel ja ülekoolilistel üritustel. Kaks korda aastas toimub üldhariduse osakonnas õppijatele temaatiline õppereis või -matk mõnesse nimetatud hariduskeskustest: Läänemaa muuseum, Pernova loodusmaja, Pärdi keskus, Mectory, Ahhaa-keskus Tartus, Jääaja keskus, Järvemuuseum, Tervishoiumuuseum, Lennusadam ja Meremuuseum, Energia avastuskeskus, erinevad teatrid. Loetelu muudetakse vastavalt õppe-eesmärgile. Eesmärk lepatakse kokku õpetajate omavahelises koostöös nii, et rakendataks lõimingut ning õppijatel oleks võimalus teadmisi praktilistes ülesannetes kasutada.

Õpilased võivad sooritada loovtöö kogukonnaprojektina, tehes koostööd mõne Läänemaa ettevõttega või osaleda SA Läänemaa vm ettevõtte algatatud tegevusprojektides.

Kooli traditsioonilised ettevõtmised, milles osalemine aitab toetada õppijate üldpädevuste kujunemist ning tunda end koolipere osana:

- õppeaasta avamine ja lõpetamine aktuse, kontserdi ja ühise tordisöömisega;
- pidulikud ülekoolilised tunnustusüritused vähemalt kaks korda aastas;
- ülekooliline jõulupidu ja heategevusoksjon;
- ühine jõululõuna oma osakonna õppijate ja õpetajate osavõtul;
- sõbrapäevanädal, fookuses sõprade tänamine ja tunnustamine; sõpruse tähenduse mõtestamine;

Õppimist soodustavat sotsiaalset õpikeskkonda aitab kujundada ja iga õppijat individuaalselt toetada mentor, kelle tööülesanded on sarnased statsionaarse üldhariduskooli klassijuhataja omadele - aidata sisse elada uude koolikeskkonda, aidata lahendada ette tulevaid probleeme, kaasates vajadusel valdkonnajuhti ja/või aineõpetajaid, abistada vajaliku info leidmisel ja kontaktide loomisel aineõpetajate ning kooli tugispetsialistidega, noorte õppijate puhul hoida sidet õppija koduga.

Igale õppijale koostatakse individuaalne õpingukaart, mida vajadusel rakendatakse kui individuaalset õppekava, arvestades varasemat õpi- ja töökogemust. Õppija töö- või elukorraldusest tulenevad takistusi või erisusi arutatakse õppenõustamiskomisjoniga, kaasates õppijat ning vajadusel tugispetsialiste ja aineõpetajaid.

Haapsalu kutsehariduskeskus korraldab vähemalt kord aastas tagasisideküsitluse, kus õppijad saavad teha ettepanekuid õppe paremaks korraldamiseks ja tunnustada oma õpetajaid.

3.2. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis

Vaid neljandik õpetajatest töötab meie osakonnas põhikohaga, kolme neljandiku jaoks on see väikese koormusega lisatöökoht mõnes teises koolis töötamise kõrvalt. Selline töökorraldus seab õpetajate koostööle omad piirid. Osakonna kõigi töötajate igapäevatööd ja õppekava eesmärkide täitmist puudutavate küsimuste arutamiseks ning tehtu analüüsimiseks, samuti õppekava muutmiseks ja täiendamiseks tehakse töökoosolekuid üldhariduskooli vaheaegadel, vähemalt 3 korda õppeaastas. Sageli seotakse nende koosolekute teemadega ka lühemad sisekoolitused. Suurem osa tööst tehakse väiksemate õpetajate gruppidega, sest nii on ajaliselt paindlikum. Ettepanekuid teemade ja eesmärkide osas saavad teha kõik osalejad. Ülekoolilistel ja oma ainevaldkonda puudutavatel koolitustel osalemise soovidest on võimalik teada anda kogu õppeaasta vältel. Töökoosolekute ajad ja üldteemad kinnitatakse pärast õpetajatega läbi arutamist õppeaasta alguses.

Kord aastas viib valdkonnajuht kõigi õpetajatega läbi koostöövestluse, mille struktuur on õpetajale varem teada, et ta jõuaks teemad läbi mõelda. Koostöövestluste eesmärk on anda õpetajale tagasisidet tema töö kohta, koguda ettepanekuid töö paremaks korraldamiseks, selgitada koolitusvajadusi ja rääkida läbi järgmise õppeaasta töökoormus.

4. Õppekorraldus

4.1 Õppekorraldus põhikooli klassides

Haapsalu Kutsehariduskeskuse üldharidusosakonnas on võimalik õppida 8. ja 9. klassis. Õppetöö toimub kolmel päeval nädalas liitklassina. Tunniplaan on muutuv. Kogu õppeaasta vältel õpitakse eesti keelt, kirjandust, matemaatikat ja inglise keelt. Teisi aineid - bioloogiat, geograafiat, keemiat, füüsikat, ajalugu, ühiskonnaõpetust, kunsti ja muusikat tsükliõppena kas I või II poolaastal. Koolivaheajad on samadel aegadel Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt soovitatuga.

Tunnid algavad kõige varem kell 9.15 ja lõpevad hiljemalt 16.35. Tunni pikkus on 45 minutit; erandiks on kunstiõpetuse tund, mis kestab 90 minutit. A-võõrkeelena õpitakse inglise keelt; B-võõrkeeleks saab õpilane valida kas vene või saksa keele.

4.1.1. Tunniplaan põhikoolis

Tunniplaan koostamisel on lähtutud põhikooli riikliku õppekava [RT I, 08.03.2023, 1 - jõust. 11.03.2023] § 18 lõigetes 1-3 toodud mittestatsionaarses õppes kohaldatavatest järgmistest erisustest:

(2) Mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus, tööõpetus, käsitöö ja kodundus ning tehnoloogiaõpetus kohustuslike õppeainete hulka.

(3) Mittestatsionaarses õppes võib õpilase taotlusel loobuda B-võõrkeele õppest.

	8. klass	9. klass
Eesti keel	2	2
Kirjandus	2	2
A-võõrkeel	2	2
B-võõrkeel	1	1
Matemaatika	4	4

Geograafia	2	2
Bioloogia	2	2
Keemia	2	2
Füüsika	2	2
Ajalugu	2	2
Ühiskonnaõpetus	1	1
Muusika	-/1	-/1
Kunst	1/-	1/-
Inimeseõpetus	1/-	-
kokku	25/23	24/23

Põhikooli riikliku õppekava § 15 lõikes 4 nimetatud tunde kasutatakse 9. klassi II poolaastal lisa eesti keele ja matemaatika tundide läbiviimiseks, tagamaks õpilastele täiendav ettevalmistus põhikooli ühtsete riiklike lõpueksamite sooritamiseks.

4.1.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine põhikooli õppetundides

Läbivad teemad elukestev õpe ja karjääri kujunemine; keskkond ja jätkusuutlik areng;; kodanikualgatus ja ettevõtlikkus; kultuuriline identiteet; teabekeskond ja meediakasutus; tehnoloogia ja innovatsioon; tervis ja ohutus; väärtused ja kõlblus on integreeritud ainetundidesse. Nagu üld- ja valdkonnapädevuste puhulgi, toimub läbivate teemade rakendamine tundides eelkõige läbi õppeaine eesmärkide täitmiseks valitud õppemeetodite ja -tegevuste läbimõtlemise sellest aspektist, kuidas õpitav on igapäeva eluga seotud ning millist teadmist õppijad elus toime tulemiseks eelkõige vajavad.

Lõimingu rakendamine eeldab ressursse, mida mittestatsionaarse õppe puhul on keeruline leida. Kontaktunde on (võrreldes statsionaarse õppega) vähe, õpe toimub liitklassis, paljud õppijad vajavad oma haridusliku erivajaduse tõttu personaalset juhendamist ning oma töö- ja elukorralduse tõttu võimalust individuaalseks ja juhendatud iseseisvaks õppeks.

4.1.3. Õpilaste, sh hariduslike erivajadustega õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus põhikoolis

Igale õpilasele koostatakse õpingute alustamisel mittestatsionaarses õppes individuaalne õpingukaart, mis annab ülevaate, millised õppeained on sooritatud, millised ained sooritatakse jooksvalt ja millised järgneva(te)l õppeaasta(te)l. Õpilaste puhul, kellel on kooli õppenõustamiskeskuse või koolivälise õppenõustamiskeskuse soovitus(ed) erisuste rakendamiseks õppes, kantakse vastavad otsused koos kehtivuse tähtajaga individuaalsele õpingukaardile ning õppe toetamise vajadused ja võimalused arutatakse läbi kõikide aineõpetajatega. Vähemalt üks kord õppeaastas, vajadusel ka sagedamini, arutavad mentor ning valdkonnajuht õpilasega, kuidas õpilane ise oma õpinguid on juhtinud, millist õppimistuge küsinud ja saanud ning kas ja milliseid meetmeid on edaspidi vaja rakendada. Otsus ja selle kuupäev kantakse individuaalsele õpingukaardile. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilastele teatavaks poolaasta või tsükliõppe algul.

Põhikoolis rakendatakse kõigis õppeainetes eristavat hindamist 5-palli süsteemis. Arvestuslikud hinded pannakse protsessihinnete põhjal välja kaks korda õppeaastas ainetes, mis kestavad kogu õppeaasta vältel, kokkuvõttev hinne omakorda kujuneb nende põhjal. Tsükliõppe puhul hinnatakse õpilase õpitulemust protsessihinnete ja arvestuslike hinnete põhjal aineõpingute tsükli lõppedes. Hinde kujunemine on toodud ära kõigis ainekavades. Märges MA kantakse päevikusse juhul, kui õpilane pole tööd esitanud ka pikendatud tähtajaks. Ebaõnnestunud hindelisi töid saab uuesti teha jooksvalt kokkuleppel aineõpetajaga. Ainekonsultatsioonid toimuvad kõigil koolivaheaegadel vastavat varasemale kokkuleppele õpetajate ja õpilaste vahel, kuid ka jooksvalt muul ajal, kui õpetaja ja õpilane on nii kokku leppinud.

Kui õpilasel esineb tervislikest või muudest mõjuvatest põhjustest või koolile teadmata põhjustest tingitult pikema-ajalisi puudumisi ning õpilane ei vasta mentori kirjadele ega telefonile, teavitab mentor sellest ka lapsevanemat.

4.1.4. Koostöö lapsevanematega. Karjääriõppe ja nõustamise korraldamine põhikoolis

17-18-aastaste noorte mittestatsionaarsesse põhikooli õppima asumisel osalevad vastuvõtuvestlusel reeglina ka vanemad ning kaasatud on kooli õppenõustamiskeskuse töötaja. See võimaldab kohe õpingute alguses vahetada õpilase õppimist puudutavat teavet, nõustada lapsevanemat õpilase arengu toetamise küsimustes ning saada perel infot edasiõppimise võimaluste kohta meie kutsehariduskeskuses või mittestatsionaarses gümnaasiumis, samuti mujal kutsehariduskeskustes või mittestatsionaarsetes gümnaasiumides. Õpingute kestel on noortel võimalik saada individuaalset nõustamist nii oma osakonna mentorilt, kui ka kooli õppenõustamiskeskuse nõustajalt ja sotsiaalpedagoogilt.

Edasise karjääri ja kutsevaliku teemasid käsitletakse nii ainetundides kui ka mentori tunnis. Kui noor vajab otsustamiseks aega ja selgust, on tal võimalik jätkata õpinguid Haapsalu kutsehariduskeskuses eelõppes - tutvuda lähemalt õpetatavate erialadega ja täiendada teadmisi üldainetes.

Nii lapsevanemad kui õpilased saavad üldist teavet õppe ja kasvatuse korralduse ning muude õppetööd puudutavate küsimustes kohta Haapsalu Kutsehariduskeskuse veebilehelt; samas on individuaalsete nõustamiste kokku leppimiseks toodud kooli töötajate kontaktid.

4.1.5. III kooliastme loovtöö teema valik, juhendamine, koostamine ja hindamine

III kooliastme loovtöö võib õpilane sooritada kas 8. või 9. klassis. Iga õppeaasta esimesel poolaastal tutvustab valdkonnajuht õpilastele loovtöö juhendit ning selgitab välja, millistel teemadel õpilased ise sooviksid loovtöö koostada. Arutatakse ka ühise kogukonnaprojekti läbiviimise võimalust loovtööna. Teema valib õpilane ise, vajadusel abistab teda selles juhendaja. Nii juhendaja kui loovtöö koostaja ülesanded, töö koostamise ja esitlemise protseduur ning hindamiskriteeriumid on toodud [põhikooli loovtöö vormistamise juhendis](#)

4.2. Õppekorraldus gümnaasiumis

Õppe korraldamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava § 14 toodud mittestatsionaarses õppes kohaldatavatest järgmistest erisustest:

(1) Mittestatsionaarne õpe on täiskasvanud õppijatele suunatud õpe, kus õppetundide kõrval on võrreldes statsionaarse õppega suurem osakaal iseseisval õppimisel. Sellest tulenevalt võib ühe kursuse läbimiseks kasutada juhendatud õppetööd vähem kui 35 õppetundi. Tunnijaotusplaani määratakse kooli õppekavas või individuaalses õppekavas, kusjuures ei pea arvestama §-des 9 ja 11 tunnijaotusplaanile sätestatud nõudeid, kuid see peab võimaldama saavutada õpitulemused vähemalt käesolevas määruses sätestatud kohustuslikes kursustes ja kokku vähemalt 72 kursuses.

(2) Mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus kohustuslike õppeainete hulka.

A-võõrkeelena õpitakse inglise, saksa või vene keelt; B-võõrkeelena vene või saksa või rootsi keelt.

Õppetöö toimub kahel päeval nädalas vastavalt tunniplaanile. Tunnid algavad kõige varem kell 9.15 ja lõpevad hiljemalt kell 18.05. Tunni pikkus on 45 minutit. Tunnid võivad toimuda ka paaristundidena ja kestavad sel juhul 90 minutit. Koolivaheajad on samadel aegadel haridus- ja teadusministeeriumi poolt soovitatuga.

4.2.1. Tunnijaotusplaani gümnaasiumis ja õpilaste õppekoormus

Õpilase õppekoormuseks mittestatsionaarses õppes on gümnaasiumi riikliku õppekava § 11-st tulenevalt vähemalt 72 kursust. Valdkonnakavades kirjeldatud kohustuslikke kursuseid on 58, kooli õppekavaga pakutavaid kursuseid 14, lisaks arvestatakse üheks kursuseks õpilasuurimus või praktiline töö.

Õppekoormuse hulka kuuluvad ainevaldkonnakavades kirjeldatud **kohustuslikud kursused** järgmises mahus:

1) keel ja kirjandus: 11 kursust

2) kunstid: 5 kursust;

- 3) loodusained: 15 kursust;
- 4) matemaatika: 8 kursust (kitsas matemaatika) või 14 kursust (lai matemaatika);
- 5) sotsiaalsained: 9 kursust;
- 6) võõrkeeled: 10 kursust;

Valikkursused ainevaldkonniti järgmises mahus:

- 1) eesti keel ja kirjandus: 3 kursust
- 2) võõrkeel: 2 kursust
- 3) matemaatika: 3 kursust
- 4) keemia: 1 kursus

Muud valikkursused järgnevas mahus:

- 5) arvutiõpetus: 1 kursus
- 6) uurimistöö alused: 1 kursus
- 7) õpioskused: 1 kursus
- 8) enesejuhtimine ja vaimne tervis: 1 kursus
- 9) riigikaitse (kohustuslik on teoreetiline kursus): 1 kursus
- 10) õpilasuuring või praktiline töö: 1 kursuse mahus
- 11) teadlik kultuuritarbija: 1 kursus

Kursused, mille läbimiseks gümnaasiumi riikliku õppekava § 14-s sätestatu kohaselt -

mittetatsionaarses õppes võib kasutada ühe kursuse läbimiseks juhendatud õppetööd ehk kontaktõpet vähem kui 35 tundi ning selle võrra on õpilasel enam iseseisvat õpet - on kasutatud vähem kui 35 kontakttundi:

- 10.klassis matemaatika kursused (26-27 kontakttundi), kirjanduse kursused (23-24 tundi), ajaloo, füüsika ja B1 võõrkeele kursused (17-18 tundi), kunsti- ja valikkursused (12-18 tundi);
11. klassis lisaks eesti keele kursused (23-24 kontakttundi);
12. klassis jääb kõigi kursuste kontakttundide arv vahemikku 14-28.

Kursuste jaotumine klassiti, kus tundide arv tabelis vastab kursuste arvule. Ülanumber õppeaine juures viitab kooli valikkursusele, mille nimetus on toodud tabeli all.

	10. klass		11. klass		12. klass	
	auditoorsed tunnid	iseseisev õppe	auditoorsed tunnid	iseseisev õppe	auditoorsed tunnid	iseseisev õppe
Eesti keel ¹⁾	2	-	2	1	2	-
Kirjandus ²⁾	2	1	2	-	2	-
B2-võõrkeel ³⁾	2	-	2	-	2	-
B1-võõrkeel ³⁾	1	1	1	1	1 või 2	-
Matemaatika ⁴⁾⁵⁾	3	1	3	1	3	1
Geograafia	1	-	1	-	1	0,5
Bioloogia	-	-	2	-	2	0,5
Keemia ⁶⁾	1,5	-	1	-	1	-
Füüsika	1	1	1	1	-	1
Ajalugu	1	1	1	1	1	1
Ühiskonnaõpetus	-	-	-	-	1	1
Inimeseõpetus	-	-	-	-	0,5	0,5
Muusika	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Kunst	0,5	0,5	0,5	0,5	-	-
Riigikaitse teoreetiline kursus	-	-	1	-	-	-
Arvutiõpetus ⁷⁾	0,5	0,5	-	1	-	-
Uurimistöö alused ⁸⁾	-	-			1	-
Õpioskused ⁹⁾	1					
Enesejuhtimine ja vaimne tervis ¹⁰⁾	0,5	-				
Õpilasuurimus või praktiline töö ¹¹⁾					1	
	17	7	18	7	17	6
	24		25		23	

¹⁾ 11. klassis valikkursus „Lugemisest kirjutamiseni“;

²⁾ 11. klassis valikkursus „Uuem kirjandus I“, 12. klassis valikkursus „Uuem kirjandus II“;

³⁾ 12. klassis valikkursus; kokku läbib õpilane 12. klassis B1 ja B2 võõrkeeltes kokku kolm võõrkeelte

kursust; B1 vene keele lisakursuse põhiteema on ühiskond kui eluavalduste kogum; alateemad majanduselu: tõusud ja mõõnad, heaoluühiskond; sotsiaalsfäär, elatustase, heategevus; ebaterved eluviisid, kuritegevus. B1 saksa keele valik-kursustel uuritakse tekste ja õpitakse end väljendama keskkonna ja karjääri teemadel. B2 võõrkeele (inglise keele) valik-kursusel keskendutakse ametlike kirjade koostamise oskustele;

⁴⁾ õpitakse kitsast matemaatikat, õpilaste soovil võimaldatakse ka laia matemaatika õppimist;

⁵⁾ 10. klassis valikkursus „Ülesannete lahendamine võrrandite, võrratuste ja nende süsteemide abil“ põhikooli matemaatika meeldetuletamiseks; 11. klassis valikkursus „Funktsioonide rakendamine“, 12. klassis „Kitsa matemaatika rakendused“;

⁶⁾ 10. klassis valikkursus „Sissejuhatus keemiasse“ on mõeldud põhikooli keemia teemade meeldetuletamiseks ja sissejuhatuses gümnaasiumi keemia kursustesse

⁷⁾ 10. klassis valikkursus „Arvutiõpetus“ täiskasvanud õppijaile nende arvutikasutuse oskuste treenimiseks, mis on vajalikud õpingutes osalemiseks, info otsimiseks, kirjalike koolitööde koostamiseks ja erinevate esitluste tegemiseks;

⁸⁾ 12. klassis gümnaasiumi uurimis- või praktilist tööd ette valmistav valikkursus;

⁹⁾ 10. klassis õppeaasta algusesse planeeritud valikkursus koolikeskkonnaga kohanemiseks ja õppija enesejuhtimise toetamiseks;

¹⁰⁾ 10. klassis kooli poolt (õppijate vajadusi silmas pidades) välja töötatud ja õpioskuste kursuse isiksusliku arengu teemasid jätkav valikkursus;

¹¹⁾ gümnaasiumi lõputöö võib õpilane soovi korral sooritada ka 11.klassis.

Õpilase soovil võib valikkursused asendada teistes koolides, sh huvikoolis või täiskasvanud õppija töökohal toimunud kursuse ja koolitusega, kui see vastab mahult gümnaasiumi kursusele (35 tundi), on kinnitatud koolitustõendi või -tunnistusega ning õppija on põhjendanud, kuidas see on toetanud valdkonnapädevuste, üldpädevuste või läbi minevate teemadega seotud eesmärkide kujunemist. Kui õpilane õpib laia matemaatikat, mille maht on 14 kursust, võib ta loobuda kuuest valikainest, välja arvatud riigikaitse ja õpilasuurimus või praktiline töö.

4.2.2. Läbivate teemade ja lõimingu rakendamine

Läbivad teemad elukestev õpe ja karjääri kujunemine; keskkond ja jätkusuutlik areng,; kodanikualgatus ja ettevõtlikkus; kultuuriline identiteet; teabekeskond ja meediakasutus;

tehnoloogia ja innovatsioon; tervis ja ohutus; väärtused ja kõlblus on integreeritud ainetundidesse. Nagu üld- ja valdkonnapädevuste puhulgi, toimub läbivate teemade rakendamine tundides eelkõige läbi õppeaine eesmärkide täitmiseks valitud õppemeetodite ja -tegevuste läbimõtlemise sellest aspektist, kuidas õpitav on igapäevaeluga seotud ning millist teadmist õppijad elus toime tulemiseks eelkõige vajavad.

Lõimingu rakendamine eeldab ressursse, mida mittestatsionaarse õppe puhul on keeruline leida. Kontakttunde on (võrreldes statsionaarse õppega) vähe, paljud õppijad vajavad haridusliku erivajaduse tõttu personaalset juhendamist või täiskasvanutena oma töö- ja elukorralduse tõttu võimalust individuaalseks ja iseseisvaks õppeks.

4.2.3. Hariduslike erivajadustega õpilaste arengu ja õppimise toetamise hindamise korraldus gümnaasiumis

Õpilaste puhul, kellel on kooli õppenõustamiskeskuse või koolivälise õppenõustamiskeskuse soovitus(ed) erisuste rakendamiseks õppes, kantakse vastavad otsused koos kehtivuse tähtajaga individuaalsele õpingukaardile ning õppe toetamise vajadused ja võimalused arutatakse läbi kõikide aineõpetajatega. Vähemalt üks kord õppeaastas, vajadusel ka sagedamini, arutavad mentor ning valdkonnajuht õpilasega, kuidas õpilane ise oma õpinguid on juhtinud, millist õppimistuge küsinud ja saanud ning kas ja milliseid meetmeid on edaspidi vaja rakendada. Otsus ja selle kuupäev kantakse individuaalsele õpingukaardile. Kool teeb koostöö õpilase elukohajärgse omavalitsusega ja/või õpilasele teenust osutava nõustamiskeskusega, saamaks ja andmaks teavet, mis aitab õppijal vaatamata hariduslikule erisusele õpingud sooritada.

4.2.4. Karjääriõppe ja nõustamise korraldamine gümnaasiumiosas

Paljud õppijad on asunud gümnaasiumiharidust omandama seetõttu, et soovivad õpingud keskhariduse tesemel lõpetada, vajavad muutust karjääris või valmistavad end ette õpinguteks järgmisel haridustasemel. Kuna tegemist on täiskasvanutega, on valdav osa neist oma kutsumuse leidnud, omavad peret ja töökohta. Noored, kes on asunud õppima kohe pärast põhikooli või tulnud statsionaarsest gümnaasiumist üle, võivad vajada karjäärialast nõu ja teadmisi oma valikute

ja võimaluste kohta.

Karjääriõppe valikkursust õppekavas ei ole, kuid valikute tegemisel saavad õppijad tuge ainekursuste käigus kutsevaliku teemasid käsitledes ning õpioskuste ja enesejuhtimise valikkursuste käigus eneseanalüüse tehes. Individuaalset nõustamist, sh suuniseid info leidmiseks järgmise haridustaseme õppimisvõimaluste kohta on võimalik saada nii oma osakonna mentorilt kui ka kooli õppenõustamiskeskuse nõustajalt ja sotsiaalpedagoogilt. Kuna asume kutseõppekeskuse juures, on õpilastel lihtne osaleda soovi korral oma koolis erialasid tutvustavatel üritustel, olla uudistaja kutsemeistrivõistlustel ja lahtiste uste päevadel. Koostöövalmis on ka piirkonna töötukassa karjäärispetsialistid, kes vajaduse korral tulevad kooli noortele teavitust tegema.

4.2.5. Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus

Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel ja hindamisel on peaesmärkideks õpilase loova eneseväljenduse, koostöö ja iseseisvalt töötamise oskuse arendamine.

Gümnaasiumi lõputöö - õpilasuurimus või praktiline töö sooritatakse üldjuhul 12. klassis. Lõputööks aitab valmistuda osalemine uurimistöo aluste valikkursusel, mis toimub kohe õppeaasta algul. Kursust läbi viiv õpetaja on õpilastele esimene nõuandja töö teema ja juhendaja valikul. Arutatakse ka ühise kogukonnaprojekti läbiviimise võimalust loovtööna. Nii juhendaja kui loovtöö koostaja ülesanded, töö koostamise ja esitlemise protseduur ning hindamiskriteeriumid on toodud [gümnaasiumi lõputööde vormistamise juhendis](#)

4.2.6. Hindamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus

Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa, teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele.

Õpilasi teavitatakse õpetaja poolt iga kursuse algul, mida hinnatakse ja millal hindamine toimub.

Õpilastele selgitatakse, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtivatele hinnetele.

Õpilase õpitulemusi kohustuslikes õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viie palli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viie palli süsteemis. Valikkursuste hindamisel kasutatakse eristavat hindamist viie palli süsteemis või mitte-eristavat hindamist hinnangutega „arvestatud” ja „mittearvestatud”. Mitte-eristava hindamise puhul hinnanguid viie palli süsteemi ei teisendata.

Kuna mittestatsionaarses õppes on suur osakaal iseseisval õppimisel, on ka hindamisel suur osakaal kirjalikel töödel. Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, hinnatakse kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hindegaga „nõrk” ehk „1”.

Kui kirjaliku või praktilise töö, suulise vastuse (esituse), praktilise tegevuse või selle tulemuse hinne ei ole vähemalt rahuldav või on hinne jäänud panemata, tehakse päevikusse hinde kohale märged „MA” seniks, kuni kokkuleppel aineõpetajaga on õpilane järele vastanud või sooritanud järeltöö. Täpsemalt on hindamine kirjeldatud ainekavades.

Kui õpilane soovib hinnet või hinnangut vaidlustada, pöördub ta oma aineõpetaja poole. Vajadusel kaasatakse arutellu valdkonnajuht.

Gümnaasiumi lõputunnistus antakse õpilasele, kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad, valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud; kes on sooritanud õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele, matemaatika ja võõrkeele riigieksami; vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami; kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.

Õpilased, kes on varem gümnaasiumis õppinud eesti keelt teise keelena või õpilased, kes on lõpetanud põhikooli vene või muu õppekeelega koolis või klassis, võivad valida, kas sooritavad eesti keele või eesti keele teise keelena riigieksami.

Koolis luuakse võimalused gümnaasiumi lõpetamiseks eksternina isikule, kes on esitanud koolile

sellekohase kirjaliku taotluse hiljemalt jooksva õppeaasta 1.novembriks. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

Haridusliku erivajadusega õpilasel, kellele kooli õppekavaga või koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel individuaalse õppekavaga on määratud vähendatud või asendatud õpitulemused, on gümnaasiumi lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutatus.

5. Kooli õppekava uuendamine ja täiendamine

Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise aluseks on muudatused riiklikes õppekavades, koolitöötajate ja/või õpilaste ja/või lastevanemate ja/või kooli nõukogu liikmete ettepanekud. Õppekava uuendamise ja täiendamise protsessi kaasatakse ühiste juhitud arutelude kaudu nii osakonna töötajad kui õpilased. Uuendatud või täiendatud õppekavale annab arvamuse kooli nõukogu ning selle kinnitab direktor.

**AINE- JA
VALDKONNAKAVAD**

PÕHIKOOLI AINEKAVAD

1. Eesti keel

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas on jätkusuutliku ja ennastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Õpilaste teadmisi ja oskusi arendatakse neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning keeleteadlikkus. Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Eesti keele õpetamise keskmes on (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.</p> <p>Õppeaine õppemeetodid: jutustused, vestlused, kooliloengud, ekskursioonid, kirjalikud harjutused, rühmaprojektid, ettekanded.</p> <p>Õppevara: Reet Bobõlski, Helin Puksand „Peegel“. Eesti keele õpik ja töövihik 8.-9. klassile. Koolibri. Priit Ratassepp „Eesti keele õpik 8.klassile“ Avita. Priit Ratassepp „Eesti keele töövihik 8. klassile I-II osa“. Avita Tiia Malm „Õpi, korda, harjuta. 7.-9. klassi eesti keele töövihik“. Koolibri. Tiia Malm „Õpi, korda, harjuta. 7.-9. klassi kontrolltööd“. Avita. Helve Hennoste „Õpilasele põhikooli eesti keele lõpueksamist“.</p>
------------------------------	--

Õpi- tulemused	<p>Eesti keele õpetamisel taotletakse, et õpilane III kooliastme lõpuks</p> <ul style="list-style-type: none"> - väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; - väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit - väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult; - loeb tekste eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest; - kirjutab eesmärgipäraselt ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; - analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga; - mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni; - kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi; - väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades; - omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.
Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis. Õppeaasta kokkuvõttev hinne nii 8. kui 9. klassis kujuneb kahe poolaasta hinde tulemusel.</p> <p>Hindamismeetodid: kontrolltööd, testid, suuline hinnang</p>
Õppesisu 8.klassis	<ul style="list-style-type: none"> · Keel kui märgisüsteem. · Keel ja suhtlusolukord. · Käändsõna liigid. · Eesti keele käänded ja käänetevahelised seosed. · Omadussõna ja võrdlusastmed. · Astmevahelduse ülevaade. · Veaohtlikud käändevormid. · Tuletamine. · KKK sõnaliigiti. · Suulise ja kirjaliku kõne erinevused. · SVT; nimi, nimetus. · Lauseliikmed. · Lausete liigid; liht ja liitlause. · KVM. · Otsekõne, kaudkõne. · Erinevat liiki tekstid: meedia, teadustekst, ilukirjanduslik tekst, sotsiaalmeedia, elektrooniline kirjavahetus, tarbetekstid · Kirjutamine: probleemi püstitamine, pealkirjastamine. · Alusteksti osa kirjutamisel.
Õppesisu 9.klassis	<ul style="list-style-type: none"> · Tekstid ja lugemisstrateegiad. · Eesti keel maailma keelte seas. Keel ja murre. · Muutuv keel. · Tekstitüübid ja –liigid.

	<ul style="list-style-type: none"> · Kõnekeel ja kirjakeel. · Sõnaveebi kasutamine. · Kirjutamise eesmärk ja idee. Eeltöö. · Teksti ülesehitus. Lõik. · Teksti viimistlemine. · Täheortograafia. Tuletamine. · Laensõnad, võõrsõnad, tsitaatsõnad, omasõnad. · SVT-kordamine. · KLK-kordamine. · Liitlause KVM-kordamine. · Kirjutamine: probleemi püstitamine. Argumenteerimine. · Alusteksti roll kirjutamisel.
--	---

2. Kirjandus

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Kirjandus on õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata.</p> <p>Õppemeetodid: jutustus, vestlus, kooliloeng, kirjalikud harjutused, filmide vaatamine, ajurünnakud, rühmaprojektid, esitluste koostamine-ettekanne jne.</p> <p>Õppevara:</p>
-------------------------------------	--

	<p>Priit Kruus „Kahekõne 8.-9. klassi kirjanduse õpik“(2013). Koolibri + töövihikud</p> <p>Priit Ratasseppe „Labürint. Kirjanduse õpik 8.-9. klassile.“(2013). Avita. + töövihikud</p>
Õpi-tulemused	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust; - arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; - leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; - õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; - loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; - rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis. Õppeaasta kokkuvõttev hinne kujuneb nii 8. kui 9. klassis kahe poolaasta hinde tulemusel.</p> <p>Hindamismeetodid: kontrolltööd, testid</p>
Õppesisu 8.klassis	<ul style="list-style-type: none"> · „Lugemine on tarkade inimeste privileeg“ (Kivirähk) · Mida pakub ilukirjandus? · Kirjaniku kutse. · Miks loevad noored vähe ja kui, siis inglise keeles? · Kirjanduslik tegelane kui ühiskondlik olend: Tšehhov, Salinger, Karusoo, Leesalu, Henno, Golding. · Lüürika. · Luuletuse luustik. · Koolikirjandus „Wikmani poisid“, „Hüvasti, kollane kass“. · Reisikiri. · Ulmekirjandus. · Novell: tunnused.... · Tänapäeva muinasjutud.

Õppesisu 9.klassis	<ul style="list-style-type: none"> · Mina, lugeja. · Miks on vaja kirjandust? · Muistsete inimpõlvete sosin, rahvaluule kui ammendamatu varaallikas. · Põimuvad pinged. · Huumor. Paroodia. · Peidetud sõnumid. · Riik <i>versus</i> kirjanik. · Sümbolism. · Mis on tüvitekst-kellele ja milleks? · Kangelased ja kurjategijad. Pahad on pahad ja head on head. · Lüürika: kujundlik keel. · Eesti kirjandus paguluses. · Sõda ja kirjandus. · Kirjanduse mõisted.
-------------------------------------	---

3. Kunst

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igapäevale. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.</p> <p>Õppemeetodid: Sissejuhatavad loengud teemasse, arutelud tunni teemal, praktiline töö oma kunstitöö kallal õpetaja juhendamisel, kunstialaste teadmiste ja oskuste hindamine.</p> <p>Õppevara:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kunstiõpetuse tööraamat 8. klassile, Indrek Raudsepp. 2) Õpetaja isiklikult kogutud näitlikustamise õppevahendid nagu näiteks metsloomade pildid, varasemad õpilaste tööd jne. 3) E-õppekeskkond: https://www.hariduskeskus.ee/opiobjektid/varvusopetus/ - värvuse ja kompositsiooni õpetus.
------------------------------	---

	<p>4) E-õppekeskkond: https://sisuloome.e-koolikott.ee/search/node?keys=kunst - praktilise tunni täiendamine kunstiajaloo tulevate teooriaga.</p> <p>5) Videote portaal: https://www.youtube.com/watch?v=9YIpRMwJJfs - 12 erinevat akvarelli tehnikat</p> <p>6) Eesti rahvusringhäälingu veebilehed, kus on põnevaid raadio ja teleaateid kunstist Eestis ja mujal maailmas.</p>
<p>Õpi-tulemused</p>	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid; - katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga; - loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid; - analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.
<p>Hindamine</p>	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis. Hindamise aluseks on eesmärgipäraselt sooritatud ja esitatud tööd, kokkuvõttev hinne kujuneb nende põhjal. Puudunud tundide teemadel tuleb õpilasel teha asendustöid õpetajaga kokkuleppel.</p>
<p>Õppesisu 8.klassis</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Värvusõpetus. Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad, tasakaal, värvimodulatsioon, ruumiillusioonid. Erinevate väikeste harjutuste tegemine antud teooria kinnistamiseks. · Mõisted: värv ja värvus. Värvide optiline segunemine; · Fotograafias kasutatavad kompositsioonskeemid: kuldlõige; kadreerimine. Käsil oleva aastaaja fotografeerimine ja oma fotode põhjal visandamine. · Kunsti areng keskajast 20. saj. lõpuni; kunsti piiride avardamine; · Inspiratsiooniallikad ja looming; · Võimalusel toimuvad tunnid Haapsalu erinevates galeriides. · Baroki ajastu kunstnike uurimine ning nende teoste hulgast 2-3 lemmiku leidmine inspiratsiooniks. · Loodusfotograafia · Koopiamaali tegemine. · Uuri Eesti metsloomade kohta ja vali endale sobiv maalimiseks joonistamiseks. · Op-kunst ja selle tekkelugu.

	<ul style="list-style-type: none"> · Taimemaal · Looma joonistamine skeemi järgi.
Õppesisu 9.klassis	<ul style="list-style-type: none"> · Inimese kujutamine: kehakeel (sh miimika); vormi karakteri edasiandmine; · Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal; · värvide optiline segunemine; · värvide psühhofüsioloogiline mõju (sh külmad-soojad, eenduvad-taanduvad, kerged, rasked värvid); värv ja värvus. · Kompositsiooniskeemid: (kolmnurk, diagonaal, kuldõige); kaader ja kadreerimine (ka foto- ja videokunstis); abstraktne kunst. · Grafiti · massikunst: foto, film, video, reklaam. · Eesti rahvakunst kui soomeugri ja maailma etnograafilise kunsti osa; · restaureerimine, renoveerimine ja konserveerimine. · Võimalusel toimuvad muuseumitunnid Haapsalu Linnagaleriis · Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel.

4. Muusika

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust.</p> <p>Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.</p> <p>Õppemeetodid: loeng, diskussioon, muusika kuulamine ja arutelud, töölehtede täitmine õpitu põhjal teemast kokkuvõtte saamiseks, tagasiside testid.</p> <p>Õppevara: Skuin, A., Sepp, K. Muusikaõpik 9. klassile (Kirjastus Avita)</p>
------------------------------	--

	Skuin, A., Sepp, K. Muusikaõpik 8. klassile (Kirjastus Avita)
Õpi- tulemused	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäeva elu rikastajana; 2) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel; 3) tunnetab (ja rakendab liikudes) muusika karakterit ja väljendusvahendeid; 4) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat; 5) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust; 6) tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse; 7) hindab oma muusikaga seotud kogemust ja jagab seda kaaslastega; 8) teadvustab, et teadlikuma muusitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsed, rütmifiguurid ja pausid. Viili- ja bassivõti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele; 11) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.
Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Hindamismeetodid: enesekontrolli tunnitööd, testid, iseseisvad tööd. Kokkuvõttev hinne õppetsükli lõpus kujuneb protsessihinnete ja arvestustööde põhjal.</p>
Õppesisu	<ul style="list-style-type: none"> · Muusikainstrumendid (kordamine) · Orkester. Orkestri liigid ja koosseisud. · Hääl. Hääleliigid. · Muusikateater: ooper, operett, muusikal, ballett, nende kujunemine. Eesti heliloojate looming - sh isamaalised laulud · Filmimuusika. Filmimuusika etapid. Maailma ja eesti filmimuusikaheliloojate muusika. · Džässmuusika. Džässmuusika põhijooned ja stiilid. · Rökk- ja popmuusika. Rökk- ja popmuusika stiilid ja areng.

5. Bioloogia

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Bioloogia õppimine aitab kaasa õpilaste loodusteadusliku maailmapildi kujunemisele, kui lõimitakse õpet teiste loodusteadustega, nagu keemia, füüsika ja geograafia, ning matemaatikaga. Tähtsal kohal on igapäevaelu probleemide lahendamine. Bioloogia õppimise kaudu omandab õpilane loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase pädevuse ning mitu teist elutähtsat pädevust. Ta õpib väärtustama säästvat ja vastutustundlikku eluviisi ning kujuneb püsiv positiivne hoiak kõige elava suhtes, et ka tulevikus olla kodanikuühiskonna aktiivne liige ning osata loodus- ja keskkonnakaitse küsimustes kaasa rääkida.</p> <p>Bioloogiaõppe eesmärgid on saada ülevaade eluslooduse, organismide mitmekesisuse, nende ehituse ja talitluse, pärilikkuse, evolutsiooni ja ökoloogia ning elukeskkonna kaitse printsiipidest, omandada bioloogia haruteadustes kasutatavad põhimõisted ning tutvuda inimese eripära ja tervislike eluviisidega. Seejuures õpib õpilane kasutama bioloogiale omaseid teaduslikke meetodeid, millega seostub vajaliku info hankimine ja selle tõepärasuse hindamine.</p> <p>Õpilane saab ülevaate nüüdisaja bioloogia põhilistest saavutustest, seaduspärasustest, teooriatest ning tulevikusuundumustest, see aitab teda ühtlasi tulevast elukutset valida. Õppes omandab õpilane erinevate, sh elektrooniliste teabeallikate kasutamise ja nendes leiduva teabe tõepärasuse hindamise oskuse. Kõige sellega kujunevad õpilasel teadmised ja oskused, mis võimaldavad erinevaid loodusnähtusi kirjeldada, selgitada ja prognoosida.</p> <p>Õppeaine õppemeetodid: loeng, kirjalikud harjutused, teemakohaste filmide vaatamine ja selle põhjal järelduste tegemine, interaktiivsed harjutused, ajurünnakud, esitluste koostamine, mõistekaartide koostamine, enesekontrolli testide lahendamine.</p> <p>Õppevara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ainekavale vastav õpikud ja töövihikud, e-õppekeskkonnad taskutark.ee; e-koolikott, opiq.ee; - bioloogiaõpetajate ühingu veebilehekülj ebu.ee; - loodusteaduslikud õppemudelid - mudelid.5dvision.ee.; - interaktiivsed määrarjad; - TAI veebilehe ja kliinik.ee terviseinfo; - Eesti Tervisemuseumi e-õpe, EIS-i testid.
<p>Õpi-</p>	<p>Õpilane</p>

<p>tulemused</p>	<p>1) selgitab eluslooduse tähtsamaid protsesse, organismide omavahelisi suhteid ja seoseid eluta keskkonnaga ning kasutab korrektselt bioloogia sõnavara;</p> <p>2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustab elurikkust, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;</p> <p>3) kasutab bioloogiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit igapäevaelu probleeme lahendades ning põhjendatud otsuseid langetades;</p> <p>4) kasutab bioloogiainfo erinevaid allikaid, hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet, eristab seda mitteteaduslikest seisukohtadest ning kasutab teadusinfot probleeme lahendades;</p> <p>5) väärtustab looduskeskkonda kui kultuuri osa, tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu, saab aru loovuse ja innovatsiooni osast teaduse ning tehnoloogia arengus, nende omavahelistest seostest, piirangutest ja riskidest ning tähtsusest igapäevaelus;</p> <p>6) on omandanud ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest, kasutab bioloogia teadmisi ja -oskusi elukutse valikul ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Hindamismeetodid: teemat kokkuvõtavad arvestuslikud tööd, iseseisva töö (õppematerjalide abil küsimustele vastamise) hindamine. Tunni ühisarutelude käigus probleemülesannetele vastuste leidmine.</p>
<p>Õppesisu 8.klassis</p>	<p>1. Taim- ja loomaraku peamiste osade (tuum, membraan, rakukest, mitokondrid, rakuplasma ehk tsütoplasma, tsütoplasmapõrgustik, ribosoomid, plastiidid, vakuoolid) ehitus ning talitlus. Taimeraku võrdlus loomarakuga.</p> <p>Õistaimede organid ja nende ehituse ja talitluse koosõla. Fotosünteesi üldine kulg, selle tähtsus ja seos hingamisega. Suguline ja mittesuguline paljunemine. Putuk- ja tuultolmlejate taimede võrdlus. Taimede kohastumused levimiseks, sh vesi-, loom- ja tuulleviks. Seemnete idanemiseks ja taimede arenguks vajalikud tingimused.</p> <p>Vetikate, sammalde, koldade, sõnajalgade ja osjade, paljasseemnetaimede ning katteseemnetaimede ehk õistaimede välisehituse põhijooned. Näited Eesti enamlevinud taimedest. Taimede täiustumine evolutsiooniprotsessis. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed.</p> <p>2. Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehitus. Seente paljunemine eoste ja pungumise teel. Eoste levimise viisid ja idanemiseks vajalikud tingimused. Toitumine surnud ja elus organismidest, parasitism ja sümbioos. Käärimiseks vajalikud tingimused. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Samblikud kui seente ja vetikate kooselu vorm. Samblike mitmekesisus, nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. Samblike toitumise eripära. Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses.</p>

	<p>Enamlevinud söödavad ning mürgised seened ja nende tunnused.</p> <p>3. Selgrootute loomade üldisloomustus ja võrdlus selgroogsetega. Käsnade, ainuõssete, usside, limuste, lüljalgsete peamised tunnused tähtsus looduses ja inimese elus. Lüljalgsete (koorikloomade, ämblikulaadsete ja putukate) välisehituse võrdlus. Tavalisemate putukarühmade (liblikad, mardikad, kiilid, sääsed) välistunnuste erinevused. Limuste (tigude ja karpide) välistunnuste erinevused. Vabalt elavate ning parasiitse eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks. Selgrootute hingamine lõpuste, kopsude ja trahheedega. Selgrootute loomade erinevad toidu hankimise viisid ja organid. Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahksugulisus. Peremeesorganismi ning vaheperemehe vaheldumine usside arengus. Paljunemise ja arengu eripära otsese arengu, täis- ning vaegmoondelise arenguga loomadel.</p> <p>4. Bioloogilise evolutsiooni olemus ja tõendid. Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. Liikide teke ja suuremate organismirühmade, taime- ja loomariigi evolutsioon. Inimese evolutsioon.</p> <p>5. Organismide jaotamine liikidesse. Populatsioonide, ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. Looduslik tasakaal. Eluta ja eluslooduse tegurid (ökoloogilised tegurid) ning nende mõju eri organismirühmadele. Biomassi juurdekasvu püramiidi moodustumine ning toiduahela lülide arvukuse leidmine. Inimtegevuse positiivne ja negatiivne mõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. Bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikkuse tähtsus ja kaitse. Kliimamuutuste mõju elurikkusele. Liigi- ja elupaigakaitse. Näiteid keskkonnaprobleemide põhjustest, olemusest ja leevendamise võimalustest. Rohepööre.</p>
<p>Õppesisu 9.klassis</p>	<p>1. Bakterite ja algloomade võrdlus loomade ning taimedega. Vabalt elavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus. Bakterite aeroobne ja anaeroobne eluviis. Käärimiseks vajalikud tingimused. Bakterite paljunemine ja levik. Toidu bakteriaalse riknemise eest kaitsmise viisid. Bakterhaigustesse nakatumine ja haiguste vältimine. Bakterite osa looduses ja inimtegevuses. Viiruste ehituse ja talitluse eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine.</p> <p>2. Luude ja lihaste osa inimese ning teiste selgroogsete loomade tugi- ja liikumiselundkonnas. Luude ehituse iseärasused. Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. . Treeningu ja toitumise mõju tugi- ja liikumiselundkonnale</p> <p>3. Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. Erinevate veresoonte ehituslik ja talitluslik seos. Vere koostis ja koostisosade ülesanded. Vere osa organismi immuunsüsteemis. Immuunsuse kujunemine: lühi- ja</p>

pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel.

Immuunsüsteemi häired, allergia, HIV ja AIDS.

Treeningu mõju vereringeelundkonnale. Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed.

4. Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Toitainete vajadus ning tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed.

Neerude üldine tööpõhimõte vere püsiva koostise tagamisel. Kopsude ja naha eritamisülesanne.

5. Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos. Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus. Hapniku ülesanne rakkudes (rakuhingamine). Organismi hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon. Treeningu mõju hingamiselundkonnale. Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende vältimine.

6. Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. Inimorganismi talitluse muutused sünnist surmani.

7. Kesk- ja piirdenärvisüsteemi ehitus ning ülesanded. Närviraku ehitus ja rakuosade ülesanded. Refleksikaare ehitus ja talitus. Närvisüsteemi tervishoid. Närvisüsteemi kahjustavad ained.

Peamised sisenõrenäärmed ja nende toodetavate hormoonide ülesanded. Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.

8. Silma ehituse ja talitluse seos. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.

9. Pärilikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. DNA, geenide ja kromosoomide osa pärilikkuses. Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine. Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. Päriliku muutlikkuse tähtsus.

Mittepäriliku muutlikkuse põhjused ja tähtsus. Organismide pärilikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine.

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: Füüsika seletab loodusnähtusi ja loob vastavaid mudeleid ning on tihedalt seotud matemaatikaga. Füüsika paneb aluse tehnika ja tehnoloogia mõistmisele ning aitab väärtustada tehnilisi elukutseid. Põhikooli füüsikakursus käsitleb väikest osa füüsikalistest nähtustest ja loob aluse, millel tekib hiljem tervikpilt füüsikast kui loodusteadusest. Füüsikat õppides saab õpilane esialgse ettekujutuse füüsika keelest ja õpib seda kasutama.</p> <p>Füüsikaõppes seostatakse õpitavat igapäevaeluga, matemaatiliste oskustega, tehnika ja tehnoloogiaga ning teiste loodusainetega. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaeluga seostatult.</p> <p>Õppeaine õppemeetodid:</p> <p>Loengud slaidiesitluste põhjal. Harjutusülesanded, mida õpilased lahendavad kas individuaalselt, paarides või väikestes gruppides (lähtuvalt ülesande iseloomust ja kohalolevate õpilaste arvust). Kõik slaidid ja muu materjalid on õpilastele elektrooniliselt kättesaadavad.</p> <p>Õppevara:</p> <p>8. ja 9. klassi füüsika õpikud leheküljel https://opik.fyysika.ee/ ning õpetaja poolt koostatud materjalid.</p>
Õpi-tulemused	<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab olulisi füüsika mudeleid; 2) rakendab valemeid füüsikaliste nähtuste ja kehade omaduste kvantitatiivseks kirjeldamiseks; 3) koostab graafikuid, jooniseid ja skeeme füüsikaliste nähtuste kirjeldamiseks ning analüüsib graafiliselt esitatud infot; 4) seletab ja põhjendab füüsika mudelite põhjal füüsikalisi nähtusi ja kehade omadusi; 5) kasutab füüsika-alase teabe leidmiseks erinevaid allikaid ning hindab allikate usaldusväärsust; 6) kavandab ja korraldab ohutult katseid füüsikaliste nähtuste ja kehade omaduste uurimiseks, analüüsib katsetulemusi ning teeb põhjendatud järeldusi.
Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Õpilane teeb õppeaasta (õppeperioodi) jooksul mitu väikest kodust kontrolltööd. Iga kontrolltöö eest saab ta punkte; võimalik punktide arv võib olla erinev vastavalt ülesannete arvule ja keerukusele. Õppeaasta (õppeperioodi) lõpul loetakse punktid kokku ja punktide summa alusel pannakse välja aasta (perioodi) hinde.</p>

<p>Õppesisu 8.ja 9. klassis</p>	<p>Üldjuhul õpivad kõik liitklassis olevad õpilased samu teemasid lähtuvalt sellest, mida õpilased on varem õppinud kas meie või teises koolis.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Mõõtmine (mõõtühikud, SI-ühikute süsteem, põhiühikud, kümnendeesliited, mitte-SI ühikud, mõõtetäpsus ja mõõteviga, kaudmõõtmine -Füüsikalised mudelid, ainelised mudelid, abstraktsed mudelid -Valgus ja valguse sirgjooneline levimine. Valguse peegeldumine ja neeldumine (valge valgus, liitvalgus, valguse spekter, punktvalgusallikas ja valguskiir, mattpind, tasapeegel, kumer- ja nõguspeegel, läätsed ja silm, valguse murdumine, langemis- ja murdumisnurk) -Liikumine ja jõud (teepikkus, kiirus, kiirendus, keskmine kiirus, mass, jõud, gravitatsioon, raskusjõud, rõhk, rõhumisjõud, üleslükkejõud) -Mehaaniline töö, energia ja võimsus (mehaaniline töö, võimsus, potentsiaalne energia, kineetiline energia) - Võnkumised ja lained (võnkumine, amplituud, sagedus, periood) - Elekter (elektrilaeng, elementaarlaeng,, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht, isolaator, vooluallikas, vooluring,, voolutugevus, pinge, elektritakistus, Ohmi seadus, juhtide jada- ja rööpühendus, võimsus ja elektrienergia) -Magnetnähtused (püsimagnet, magneti poolused, kompass, magnetväli, kompass, elektromagnet) -Soojusõpetus (soojust liikumine, soojuspaisumine, soojuslik tasakaal, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus)
--	--

7. Geograafia

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Geograafia loob head eeldused nii valdkonnaüleseks õppimiseks kui ka loodus- ja sotsiaallainete lõimimiseks, aidates õpilastel näha seoseid matemaatikas, füüsikas, bioloogias ja keemias ning ajaloos ja ühiskonnaõpetuses õpitava vahel.</p> <p>Geograafiat õppides saavad õpilased ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikustest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil. Maailma eri piirkondadega tutvumine võimaldab õpilastel mõista iga koha unikaalsust ja samas kohtade üleilmset seotust, mis</p>
-------------------------------------	---

	<p>tähendab, et ühed ja samad protsessid võivad eri kohtades toimida erinevalt, sõltudes koha looduslikest, majanduslikest või sotsiaalsetest oludest.</p> <p>Geograafiat õppides arenevad õpilaste ruumilise mõtlemise ja ruumianalüüsi oskused.</p> <p>Geograafiat õppides hakatakse mõistma geograafiateaduse olemust ning olulisust igapäevaelus ja ühiskonna arengus. Õpitakse nägema ruumilisi seoseid ja mõistma nüüdisaegse tehnoloogia võimalusi nii loodus- kui ka ühiskonnaprotsesse jälgides, modelleerides ning tulevikustsenaariume luues.</p> <p>Geograafia aitab väärtustada paljusid elukutseid, mis vajavad teadmisi nii loodusest kui ka ühiskonnast, oskust ruumiandmetega töötada ja näha vastastikuseid seoseid.</p> <p>Õppeaine õppemeetodid: Jutustus, vestlus, arutelu, kirjalikud harjutused ja kaarditööd, filmide vaatamine ja neist olulisima välja toomine, esitluste koostamine-ettekanne.</p> <p>Õppevara: Kont, Are. 2013. Euroopa loodus- ja ühiskonnageograafia. Tallinn: Avita Digiõppevaramu e-õppe keskkond, E-koolikott, Regio kontuurkaardid Maailma atlas, Eesti atlas</p>
<p>Õpi- tulemused</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalainete vastu, on motiveeritud neid õppima; 2) kasutab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi looduses ning ühiskonnas toimuvate nähtuste, nende ruumilise paiknemise ja vastastikuste seoste selgitamiseks ning analüüsiks; 3) märkab ja lahendab igapäevaeluga seotud geograafiaprobleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) kavandab ja korraldab uuringuid, sõnastab uurimisküsimusi, töötleb ja vormistab andmeid, teeb järeldusi ning esitleb tulemusi; 5) leiab teabeallikatest geograafia-info, hindab selle usaldusväärsust, kasutab õppides ning koostöös meedia- ja tehnoloogiavahendeid; 6) mõistab geograafiateaduse olemust ja olulisust igapäevaelus ning ühiskonna arengus; 7) väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku elukeskkonda, käitub turvaliselt ja järgib säästva arengu põhimõtteid; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.
<p>Hindamine</p>	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis. Töölehed, kaarditööd, esitlused, testid, suuline küsitlus, kodune arvestustöö.</p>

<p>Õppesisu 8.klassis</p>	<p>Ilma ja kliima uurimise olulisus. Ilma ja kliima näitajate kujutamine kaartidel ja diagrammidel. Õhu omadused, nende seos õhu liikumise ja sademete tekkega. Kliimat kujundavad tegurid. Päikesekiirguse jaotumine Maal ja aastaegade kujunemine. Üldine õhuringlus. Ookeanide ja merede sh hoovuste mõju kliimale. Pinnamoe mõju kliimale. Kliimavöötmed. Vesi, kui taastuv loodusvara, selle jaotumine Maal. Veeringe. Vee kasutamine ja selle kättesaadavus maailma eri piirkondades. Maailmameri ja selle roll kliima kujunemises. Veetemperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades. Mägi- ja tasandikujõed, nende mõju pinnamoe kujunemisele. Jõgede veerežiim, mõju initegevusele. Üleujutuste seos kliima ja pinnamoega. Järved ja veehoidlad. Inimtegevuse sh kliimamuutuste mõju veekogudele. Loodusvööndid ja nende paiknemise seaduspärasused. Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed erinevates looduslikes vööndites. Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid.</p>
<p>Õppesisu 9.klassis</p>	<p>I Geograafilise asendi määramise eri aspektid kodukoha, Eesti ja Euroopa näidetel. Asukoha määramine Mis on GIS? GISi vajalikkus ning rakendusvõimalused igapäevaelus. Maa-ameti geoportaal ja selle kasutamise võimalused. Geoloogiliste uuringute vajalikkus. Eesti geoloogiline ehitus, seos maavaradega sh tulevikumaavaradega, kaevandamise mõju keskkonnale. Eesti pinnavormid ja nende teke. Mandrijää tegevus Euroopa sh Eesti pinnamoe kujunemises. Vooluvee, karsti, lainetuse, tuule ja inimtegevuse mõju Eesti pinnamoe kujunemisele.</p>

	<p>Eesti muldkate, seos geoloogilise ehituse ja pinnamoega.</p> <p>II Eesti kliima ja seda kujundavad tegurid. Regionaalsed kliimaerinevused Eestis ja Euroopas. Ilmakaart. Ilm tsüklonis ja antitsüklonis. Inimtegevuse, sh maakasutuse mõju kliimale nii kohalikul kui ka üleilmsel tasandil. Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Eestis ning Euroopas. Veekogude ja inimtegevuse vastastikuste seoste uurimise olulisus. Läänemere eripära, selle põhjused. Läänemere eriilmelised rannikud. Läänemere keskkonnaprobleemid. Eesti ja Euroopa jõgede veetaseme muutused, seos kliimamuutustega ning mõju inimeste igapäevaelule ja majandustegevusele. Põhjavee kujunemine, liikumine ning kasutamisega seotud probleemid.</p> <p>III Rahvastikuandmed, nende kogumine ja andmete olulisus. Kodukoha, Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine. Sündimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides sh Eestis. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis, selle muutumine ning rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded Euroopas ja Eestis, nende peamised suunad, põhjused ja tagajärjed. Eesti rahvuslik koosseis ja selle muutumine. Rahvastikupoliitika meetmed Eestis.</p> <p>IV Majandusressursid. Loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude ning tarneahelate mõju Eesti majandusele. Jätkusuutlik majandamine, sh ringmajandus. Majanduse struktuur: majandustegevused esmasektoris, tööstuses, teeninduses. Üleilmastumine ja rahvusvahelised ettevõtted, nende mõju Eesti majandusele.</p>
--	---

8. Keemia

Kirjeldus ja õppevara	Õppeaine kirjeldus: Keemia õppimisega omandavad õpilased lihtsa, kuid tervikliku arusaama looduses ja tehiskeskkonnas kulgevatest ning inimtegevuses kasutatavatest
------------------------------	---

	<p>keemilistest protsessidest, nende põhialustest ja vastastikustest seostest ning mõjust elukeskkonnale. Õppides kujunevad oskused lahendada igapäevaelu probleeme ning langetada asjatundlikke otsuseid; need oskused võimaldavad toime tulla looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas.</p> <p>Tõhusaks õppimiseks on oluline õpilaste seotus neid ümbritsevaga. Keemiat õppides kujuneb õpilastel üldine ettekujutus aineosakekestest, ainete mitmekesisusest, ainete koostisest, omadustest ja muundumisest ning ainete ja nende muundumiste rakendamise võimalustest. See tagab ülevaate tänapäevastest tehnoloogia- ja energeetikaprobleemidest ning keemia tulevikusuundumustest, mis toetab omakorda õpilase tulevast elukutsevalikut. Ainete ja nende muundumiste tundmaõppimine aitab mõista teaduse ja tehnoloogia arengu rolli elukeskkonna kujundamisel ning suunab samal ajal mõtestama ressurside vastutustundliku kasutamise tähtsust. Keemia õppimine aitab mõista puhta looduskeskkonna ja tervise seoseid, kujundab õpilaste austust looduse vastu ning vastutustunnet hoida ja kaitsta elukeskkonda.</p> <p>Õppeaine õppemeetodid: kirjalikud harjutused, õppevideod ja interaktiivsed esitlused ja ülesanded, molekulmodelite koostamine, esitluste esitamine ette antud teemadel.</p> <p>Õppevara: Hetkel ainekavale vastavad õpikud; veebipõhised digiõppevaramud: opiq.ee; e- koolikott, videoõpsi õppevideod, keelekümbuluskeskuse keemia töölehed.</p>
<p>Õpi- tulemused</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab ja mõtestab keemiaga seotud nähtusi igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses ning tunneb nende vastu huvi; 2) rakendab igapäevaelus kemikaale ja materjale kasutades vajalikke ohutusnõudeid; 3) kasutab korrektselt keemiterminoloogiat ja -sümboleid; saab aru keemiatekstidest ja koostab neid; 4) mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab reaktsioonivõrrandeid; 5) kasutab vajaliku teabe leidmiseks keemiliste elementide perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja diagrammidelt füüsikaliste suuruste väärtusi; 6) plaanib ja teeb ohutult keemiakatseid, et õppida tundma ainete omadusi ja looduse seaduspärasusi; 7) teeb arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel; hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele.

Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Hindamismeetodid: kontrolltööd, testid, ettekanded</p>
Õppesisu 8.klassis	<p>1. Keemia meie ümber. Keemilised reaktsioonid ja nende tunnused. Kemikaalide ohutu kasutamine argielus. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus, pihuste alaliigid. Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi).</p> <p>2. Aatomi ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Perioodilisustabeli seos aatomite ehitusega. Metallilised ja mittemetallilised elemendid ning väärisgaasid keemiliste elementide perioodilisustabelis. Metallid ja mittemetallid igapäevaelus. Liht- ja liitainete koostise väljendamine valemite abil. Molekulide ja ionide teke aatomitest. Aatomite ja ionide erinevus. Ettekujutus keemilise sideme alaliikidest.</p> <p>3. Hapnik ja vesinik, nende peamised omadused. Gaaside kogumise võtteid. Osoonikihi hõrenemine keskkonnaprobleemina. Oksüdatsiooniate. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine.</p> <p>4. Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus.</p> <p>5. Metallide reageerimine hapnikuga. Keemiliste elementide oksüdatsiooniasemete muutumine keemilistes reaktsioonides. Metallid kui redutseerijad ja hapnik kui oksüdeerija. Metallide reageerimine hapete lahustega. Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea tutvustus. Ettekujutus keemilise reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt)</p>
Õppesisu	<p>1. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega. Tugevad ja nõrgad happed. Hapete reageerimine aluseliste oksiididega.</p>

<p>9.klassis</p>	<p>Aluste reageerimine happeliste oksiididega. Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Soolade saamise võimalusi. Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahuste protsendilise koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Anorgaanilised ühendid looduses ja igapäevaelus. Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happelihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine.</p> <p>2. Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva kvalitatiivse ja kvantitatiivse info analüüs. Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal.</p> <p>3. Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljusus. Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid ning kordseid sidemeid. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Süsivesinike esinemisvormid looduses ja kasutusel. Süsivesinike täielik põlemine. Hüdrofiilsed ja hüdrofoobsed ained. Alkoholid ja karboksüülhapped, nende tähtsamad esindajad ja kasutamine igapäevaelus.</p> <p>4. Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid. Süsinikuühendid kütusena. Keskkonnaprobleemid: kasvuhoonegaasid. Ettekujutus polümeeridest, plastid. Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Kiudained. Tarbekeemia saadused.</p>
-------------------------	---

9. Matemaatika

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Matemaatikaõpetuse eesmärk on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis tähendab matemaatika mõistete, seoste ja protseduuride tundmist, nende sisemise loogika mõistmist ning rakendamise oskust nii eluliste kui ka ainealaste probleemide lahendamisel, hõlmates ka</p>
-------------------------------------	--

	<p>matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja isikliku rolli mõistmist.</p> <p>Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.</p> <p>Õpet kavandades ning sellest tulenevalt ka hinnates võetakse aluseks tunnetuslikud protsessid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) faktide, protseduuride ja mõistete teadmine (meenutamine, äratundmine, info leidmine, arvutamine, mõõtmine, klassifitseerimine/järjestamine jmt); 2) teadmiste rakendamise oskus (meetodite valimine, matemaatilise info eri viisidel esitamine, modelleerimine, rutiinsete ülesannete lahendamine jmt); 3) arutlemisoskus (põhjendamine, analüüs, süntees, üldistamine, tulemuste hindamine jmt). <p>Õppemeetodid:</p> <p>Teemade esitlused, iseseisev lugemine ja harjutamine, näitlikustamine, harjutamine, ülesannete üheskoos lahendamine ja selgitamine.</p> <p>Õppevara:</p> <p>Matemaatika õpik I ja II osa 8. klassile. Kirjastus AVITA, 2015 Matemaatika õpik I ja II osa 9. klassile. Kirjastus AVITA, 2015 Matemaatika töövihik I ja II osa 8. klassile, AVITA, 2016 Matemaatika töövihik I ja II osa 9. klassile, AVITA, 2016</p>
<p>Õpi-tulemused</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste; 2) leiab elulise (nt finantsvaldkonna) probleemi väljendamiseks sobiva matemaatilise mudeli, koostab võrrandi või võrrandisüsteemi; 3) koostab eakohaseid ning elulisi probleemülesandeid; 4) rakendab uurimuslikku meetodit probleemide lahendamiseks matemaatika abil; 5) kasutab protsentarvutust otsuse tegemiseks ja põhjendamiseks (nt laen, hoius, intress, maksud, investeerimine); 6) kasutab (igapäevaelu) ülesannete lahendamisel otstarbekat osamäära esitusviisi (protsent, harilik murd, kümnendmurd); 7) selgitab protsentarvutuse elulisi kasutusvõimalusi ning absoluut- ja/või suhtarvude sobivust informatsiooni; 8) selgitab tõenäosuse tähendust, arvutab eluliste juhtude sündmuse tõenäosuse (sh mündivise, täringu veeretamine, kaardimäng, loosimine); 9) eristab hüpoteesi, eeldust, väidet ja tõestust, selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku, vajaduse korral tuletab lihtsamaid valemeid; 10) sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi; 11) reflekteerib oma tegevust matemaatika õppijana.

Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Hindamismeetodid: Enesekontrolli tööd, hindelised tunnikontrollid, kokkuvõtvad hindelised tööd õpitulemuste saavutamise hindamiseks.</p> <p>Kokkuvõtva hinde kujunemine kirjalike tööde põhjal:</p> <p>„3“ saamise tingimus – hinnatava töö õigete vastuste protsent on (võib olla ka, et õpetaja individuaalse juhendamise abil) 40 -70</p> <p>„4“ saamise tingimus – hinnatava töö õigete vastuste protsent on 70 -90</p> <p>„5“ saamise tingimus – hinnatava töö õigete vastuste protsent on 90-100</p>
Õppesisu 8.klassis	<p>Hulkliikmed. Hulkliikme väärtuse arvutamine, liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine üksliikmega.</p> <p>Põhimõisted: hulkliige, kaksliige, kolmliige, hulkliikme kordaja, korrastatud hulkliige, sulgude avamine.</p> <p>Korrutamise abivalemid ja tegurdamine. Kaksliikmete korrutamine.</p> <p>Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis, kaksliikme ruut.</p> <p>Hulkliikmete korrutamine. Tutvustavalt kuupide summa ja vahe valemid, kaksliikme kuup. Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamisega.</p> <p>Algebraalse avaldise lihtsustamine.</p> <p>Kahe tundmatuga lineaarvõrrand, lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt, liitmisvõttega ja asendusvõttega.</p> <p>Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt.</p> <p>Liitmisvõte. Asendusvõte.</p> <p>Geomeetria, defineerimine ja tõestamine.</p> <p>Definitsioon. Aksioom. Teoreemi eeldus ja väide.</p> <p>Näiteid teoreemide tõestamise kohta.</p> <p>Paralleelsed ja lõikuvad sirged. Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. Kahe sirge paralleelsuse tunnused.</p> <p>Kolmnurk, välisnurk, selle omadus. Kolmnurga sisenurkade summa.</p> <p>Kolmnurga kesklõik, selle omadus. Kolmnurga mediaan.</p> <p>Mediaanide lõikepunkt ehk raskuskese, selle omadus.</p> <p>Trapets. Trapetsi pindala. Trapetsi kesklõik, selle omadus.</p> <p>Ringjoon. Kaar ja kõõl, piirdenurk, selle omadus. Ringjoone lõikaja ja puutuja.</p> <p>Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis.</p> <p>Kolmnurga sise- ja ümberringjoon.</p> <p>Korrapärase hulknurga ümber- ja siseringjoon.</p> <p>Kõõl- ja puutujahulknurk, apoteem.</p> <p>Kujundite sarnasus. Võrdelised lõigud.</p> <p>Sarnased hulknurgad. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Sarnaste hulknurkade ümbermõõtude suhe.</p> <p>Sarnaste hulknurkade pindalade suhe.</p> <p>Pikkuste kaudne mõõtmine ja maa-ala plaanistamine.</p>
Õppesisu	<p>Arvu ruutjuur. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Teguri toomine juuremärgi ette ja teguri viimine juuremärgi alla. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Teguri</p>

<p>9.klassis</p>	<p>toomine juuremärgi ette ja teguri viimine juuremärgi alla. Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant. Taandatud ruutvõrrand, lahendivalem. Viete'i teoreem. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate, tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandiga. Taandamata ja taandatud, täielik ja mittetäielik ruutvõrrand. Ruutfunktsioon, selle graafik. Parabool. Parabooli nullkohad ja haripunkt. Ratsionaalavaldised algebralise murru taandamine, laiendamine, korrutamise, jagamine ja astendamine, liitmine ja lahutamine. Ruutkolmliikme tagurdamine. Ratsionaalavaldiste lihtsustamine. Pythagorase teoreem. Pythagorase teoreemi rakendamine õpitud tasandiliste kujundite joonelementide leidmiseks. Korrapärane hulknurk, selle pindala. Võrdkülgne kolmnurk, ruut, korrapärane kuusnurk. Täisnurkse kolmnurga trigonomeetria. Nurga mõõtmine. Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens. Täisnurkse kolmnurga lahendamine. Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja ruumala. Silinder, selle pindala ja ruumala. Koonus, selle pindala ja ruumala. Kera, selle pindala ja ruumala.</p>
-------------------------	--

10. Ajalugu

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Ajaloootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemisetagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajaloo uurija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja nähtuste käsitlemist erinevates allikates. Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja</p>
-------------------------------------	--

olulisemaid suundumusi lähiajaloo.

Õppemeetodid:

Lühiloengud (5 min) õpetaja poolt, videod ajaloosündmustest, tunnitöö õpikuga, ristsõnade koostamine ja lahendamine nii paberil kui veebis vastavalt õppegrupi vajadustele. Lühifilmide vaatamine huvi tekitamiseks, külalisloengud, paarisööd tunniteemal, mini-plakatid-ettekanded tunnis, õpiku teksti arutamine klassis, ajaloos juhtunu võrdlemine praeguse poliitilise olukorraga.

Õppevara:

8. klass

Ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, I osa; Pärtel Piirimäe

Ajaloo töövihik 8. klassile. Uusaeg, I osa, Madis Somelar.

Ajaloo töövihik 8. klassile. Uusaeg, II osa Madis Somelar

Ajaloo õpik 8. klassile. Uusaeg, II osa Marten Seppel, Ago Pajur.

9. klass

Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, I osa Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg.

Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, I osa Ene Tannberg, Urma Linnus.

Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, II osa Einar Värä, Tõnu Tannberg.

Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, II osa Ene Tannberg, Urma Linnus.

Nii 8. kui 9. klassis

- 1) Eesti rahvusringhäälingu kanalitest leitavad põnevad raadiosaated ja lühifilmid ajaloost, mis haakuvad tunniteemaga.
- 2) E-õppekeskkond Quizizz – kontrolltööde tegemiseks
- 3) E-õppekeskkond Kahoot – tunnikontrollide tegemiseks
- 4) E-koolikott – erinevate harjutuste tegemiseks
- 5) Videote portaal Youtube.com- lühikeste ajaloo videote vaatamiseks näiteks on seal doktorikraadiga tegev ajalooõpetaja Risto Siig teinud suure hulga väga näitlikke ja asjalikke ajaloovideoid, mis vastavad riiklikule õppekavale ja hõlbustavad teemade õppimist.

**Õpi-
tulemused**

Õpilane

1. Eristab ajaloo perioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja

	<p>protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.</p> <p>3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.</p> <p>4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.</p> <p>5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.</p> <p>6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.</p> <p>7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.</p> <p>8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.</p> <p>9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.</p> <p>10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.</p> <p>11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.</p> <p>12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.</p> <p>13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.</p> <p>14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.</p> <p>15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.</p> <p>16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Tunnis tehtud tööd, tunnikontrollid, ettekanded ja kontrolltööd. 3 tunnitöö või tunnikontrolli või miniettekande hinnet võrduvad kontrolltöö hindega. Üks kontrolltöö on veebikeskkonnas Quizziz.com ja teine on õpilase enda poolt koostatud ristsõna, mida klassikaaslased saavad lahendada.</p>
<p>Õppesisu 8.klassis</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Uusaeg – suurte muutuste aeg. Sissejuhatus 2) Euroopa uusaja hakul: seisuslik ühiskond ja aadel; talupojad ja põllumajandus; linnad ja linlased 3) Religioon ja kirik 4) Teadusrevolutsioon 5) Kunst varauusajal 6) Kaubandus ja tööstus 7) Sõjandus 8) Varauusaegne riik 9) Inglise revolutsioonid 10) Sõda ja rahu Euroopas

	<ol style="list-style-type: none"> 11) Kolmekümneaastane sõda 12) Euroopa naabrid 13) Valgustussajand 14) Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus 15) Suurriikide võitlused Läänemere ääres: riigivõim ja aadel, talurahva elu, elu linnas ja majanduse areng 16) Religioon, kirik, haridus 17) Suured revolutsioonid – vabadus, võrdsus, vendlus! 18) „Vana korra” kriitika 19) Ameerika Ühendriikide tekkimine 20) Revolutsiooni algus Prantsusmaal, „Inimese ja kodaniku õiguste deklaratsioon” 21) Prantsusmaa revolutsiooni keerises ja Prantsusmaa Napoleoni ajal. Napoleoni sõjad. 22) Euroopa pärast Viini konverentsi 23) Rahvuslik liikumine 24) Saksa keisririigi sünd 25) Uusaegne riik, kolooniate teke 26) Párisorjuse kaotamine 27) Tööstuse teke ja levi 28) Sotsialism 29) Vene impeerium 19. sajandil 30) Rahvuslik árkamine Eestis ja venestamine 31) Vene revolutsioon 1905 32) Esimene maailmasõda ja selle tagajärjed. Eesti iseseisvumine
Õppesisu 9.klassis	<ol style="list-style-type: none"> 1)Maailm kahe maailmasõja vahel 2)Diktatuurid 3)Eesti kahe maailmasõja vahel 4)Teine maailmasõda ja selle tagajärjed 5)Kommunistlikud riigid 6)Kolmanda maailma riigid 7)Maailm pärast kommunismi langemist 8)Lääne maailm 1950.-1980. aastail 9)Kommunistlikud riigid 1950. – 1980. aastai 10)Kolmas maailm 11)Kultuur ja eluolu pärast II maailmasõda 12)Maailm 20.saj lõpul ja 21.saj algul

11. Ühiskonnaõpetus

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus: Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele. Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest. III kooliastmes käsitletakse riiklike institutsioonide funktsioone ja toimimispõhimõtteid. Riigivalitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Oluline on pöörata tähelepanu kodanikuõigustele ning poliitika avaldumisele igapäevaelus. Majandusteemade käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.</p> <p>Õppemeetodid: Tunnis kasutame õppemeetoditena mini ekskursioone Uuemõisa parki ja parkmetsa kui ka miniloenguid. Väikesed loengud on head tunni sissejuhatuseks. Uudishimu äratamiseks saab vaadata videoid Youtube.com kanalist ja Eesti Televisiooni veebikanalitest (sh Jupiter.ee).</p> <p>Täpsemad teadmised ja peenema häälestuse saame tehes tööd õpiku ja töövihikuga. Õpilased koostavad ise väikeseid ettekandeid tunniteemal, kasutades õpikus olevat materjali. Mini ettekande kannavad õpilased tunnis kohe kaasõpilastele ette ja saavad selle eest tunnitöö hinde. Aine võtab kokku õpilase enda koostatud ristsõna aines käibel olnud olulistest mõistetest – õpetaja annab selle nimekirja.</p> <p>Õppevara: 1) Kõige kaasaegsema info portaalist eesti.ee meie riigi poliitilise olukorra, seaduste ja ministriumide kohta. 2) „Inimene ja ühiskond“ 8. kl õpik ja töövihik I osa, Helle Pullmann, Kaia-Kastepõld Tõrs, Tõnu Viik, Jaan Lahe, Igor Gräzin, Rein Teesalu.</p>
-------------------------------------	---

	<p>3) „Inimene ja ühiskond“ 8.kl õpik ja töövihik II osa, Andrei Hvostov, Marko Mihkelson, Rein Ruutsoo, Edvard Ljulko, Kardi Klementi, Ragne Kõuts, Margit Keller, Mari Järveldaid, Rein Teesalu, Gristel Võsa.</p> <p>4) „Inimene ja ühiskond“ 9. kl õpik ja töövihik, Talvi Järv, Heiki Raudla, Avo-Rein Tereping</p> <p>5) E-õppekeskkond: https://sisuloome.e-koolikott.ee/ - huvitavad materjalid ja harjutused tunni mitmekesistamiseks</p> <p>6) E-õppekeskkond: Quizziz.com – harjutused üldteadmiste kontrollimiseks ja kinnistamiseks</p> <p>7) E-õppekeskkond: Kahoot.it – harjutused ja veebis tehtavad grupitööd, mis mõjuvad õpilastele ergastavalt, motiveerivalt ja üldist moraali tõstvalt.</p>
<p>Õpi-tulemused</p>	<p>Õpilane</p> <p>Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.</p> <p>Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.</p> <p>Tunneb ära ja toob näiteid demokraatia kesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob</p> <p>Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.</p> <p>Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.</p> <p>Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.</p> <p>Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.</p> <p>Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.</p> <p>Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.</p> <p>Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.</p> <p>Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.</p>

	<p>Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt.</p> <p>Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesusest.</p> <p>Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.</p> <p>Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.</p> <p>Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral otsida abi.</p>
Hindamine	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Igas tunnis on võimalus saada tunnitöö hinne ja aine lõpus on kontrolltöö hinne vääriline õpilase enda koostatud ristsõna, mida klassikaaslased lahendavad. Kolm jooksvat hinnet võrduvad kontrolltöö hindega. Samuti on jooksvalt veebi-tunnikontrollid vastavalt tunni vajadusele. Mõnikord aitab see noortel tunnis paremini kaasa töötada, kui nad teavad, et tunni viimasel kolmandikul tuleb antud materjali kohta tunnikontroll. Kujundava hindamise põhimõtetest lähtuvalt paneb õpetaja välja aine hinne.</p>
Õppesisu 8.klassis	<ul style="list-style-type: none"> - Õpilane kui isiksus: minapilt -Mina ja teised: inimene on sotsiaalne olend; suhtlemisoskus; suhted; konflikt -Kultuur: kultuuri mõju inimesele; rahvuskultuur ja kultuurikonflikt; moraal ja eetika -Religioon: mis on religioon? Religioonid maailmas ja Eestis - Mis on riik? Erinevad riigikorrad -Õigus ja õigussüsteemid: kohtupidamine Eestis -Esmaabi
Õppesisu 9.klassis	<ul style="list-style-type: none"> -Mis on grupp? Erinevad grupid, rollid grupis, grupi normid -Ressursside jagunemine maailmas - Inimesed ühiskonnas -Mitmekultuuriline ühiskond -Valimised, erakonnad, riigikogu, Eesti Vabariigi valitsus, Eesti Vabariigi president, kohalik omavalitsus - Riik ja majandus, riigieelarve ja maksupoliitika - Sotsiaalne turvalisus ja heaoluühiskond - Tööturg, ettevõtluse roll ühiskonnas, õiglase ettevõtlus, tootemärgistus,

	innovatsioon ja leiutis - Pere eelarve, säästmine ja laenamine, tarbimine ja tarbijakaitse - Elukestev õpe
--	--

12. Inimeseõpetus

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. III kooliastme inimeseõpetuse teemade puhul tuleb varasemast enam esile mina-käsitluse ja suhete psühholoogiline aspekt. Kuna III kooliastmega lõpeb kohustuslik kooliharidus, siis valmistavad inimeseõpetuse teemad õpilast ette ennast ja maailma mõistma ning enda ja teistega toime tulema. Olulisel kohal on seksuaalkasvatus. Tervise, suhete ja riskikäitumise teemad jätkuvad süvendatumalt, aidates noorel mõista ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nende mõju talle endale, tema valikutele ning seeläbi tema tervisele ja toimetulekule.</p> <p>Õppemeetodid: situatsioonianalüüsid, õppevideod ja nende põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Õppevara: opiq.ee, e-koolikott, peaasi.ee, seksuaaltervise ja narkoennetuse veebikeskkonnad, tervise arengu instituudi teabematerjalid, esmaabi ABC teatmik.</p>
Õpi-tulemused	<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist. 2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas. 3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse. 4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel. 5. On loov ja ettevõtlik. 6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust

	<p>ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena.</p> <p>7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv.</p> <p>8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega.</p> <p>9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi.</p> <p>10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise.</p> <p>11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi.</p> <p>12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid.</p> <p>13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus.</p> <p>14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.</p> <p>Hindamismeetodid: suuline ja/või kirjalik hindamine, enesehindamine, eneseanalüüs, enesekontroll, kaasõpilaste hindamine.</p>
<p>Õppesisu (8.-9.klass)</p>	<p>1. Tervise mõiste ja seda mõjutavad tegurid.</p> <p>Tervis kui heaoluseisund ja tervise aspektid - füüsiline tervis, vaimne tervis ja sotsiaalne tervis, nende seosed.</p> <p>Tervisliku eluviisi (toitumine, kehaline aktiivsus, piisav puhkus ja uni) mõju tervise erinevatele aspektidele.</p> <p>Tervisealased infoallikad ja nende usaldusväärsus.</p> <p>Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressiga toimetulek. Kriis, selle olemus. Käitumine kriisiolukorras.</p> <p>Objektiivsed ja subjektiivsed tervisenäitajad.</p> <p>Eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse ning tervisteenuste mõju inimese tervisele. Tegurid, mis mõjutavad Eesti rahvastiku (sh noorte) tervisenäitajad.</p> <p>2. Suhted ja seksuaalsus</p> <p>Suhe. Suhte liigid (peresuhe, sõprussuhe, paarisuhe). Lähisuhe ja tunded lähisuhtes. Kiindumussuhted ja nende liigitus.</p>

	<p>Lähisuhtevägivad ja selle liigid. Turvalised lähisuhted.</p> <p>Seksuaalsus. Seksuaalsuse mitmekesisus. Sooidentiteet, Sooline mitmekesisus. Bioloogiline sugu, sotsiaalne sugu. Sooline eneseväljendus (feminiinne, androgüünne, maskuliinne). Seksuaalne orientatsioon. Erineva seksuaalse orientatsiooni ja sooidentiteediga inimeste õigused ja võrdne kohtlemine.</p> <p>Turvaline seksuaalkäitumine. Vastutus. Rasestumisvastased meetodid. Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. Seksuaalõigused, seksuaalne enesemääramisõigus</p> <p>3. Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine</p> <p>Sotsiaalsete suhetega seotud vägivalda vormid. Tõhus toimetulek ja abi saamise võimalused.</p> <p>Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile. Uimastitega seonduvad väärarvamused. Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid. Sõltuvus.</p> <p>Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohuolukordades</p>
--	--

13. Inglise keel (A-võõrkeel)

<p>Kirjeldus ja õppevara</p>	<p>Õppeaine kirjeldus:</p> <p>B1-keeleoskustaset iseloomustavad selge kirjakeel, lühikesed lood, faktiteadmised; tuttavad igapäevased (ja lihtsamad abstraktsed) teemad, isiklik arvamus; igapäevakeeles hakkamasaamine. Õppes toetatakse B1-keeleoskustaseme võõrkeele pädevuse kujunemist, mis tähendab, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mõistab olulist endale tuttavat teemat, nagu töö, kool, vaba aeg vm; ■ saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse; ■ koostab lihtsat teksti tuttavale või endale huvipakkuvale teemale; ■ kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma arvamusi ja plaane; ■ on kursis õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade oluliste faktidega; ■ mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; ■ väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
-------------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> ■ kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte ning omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks. <p>Õppemeetodid: lugemine ja tõlkimine, kirjalikud grammatikaharjutused, sõnavaraharjutused, vestlused ja arutelud, paaris- ja rühmatööd, kuulamisülesanded.</p> <p>Õppevara: 8. kl: Mare Jõul, Ülle Kurm "I Love English" 6 (Student's book, workbook, teacher's book, CD) 9. kl: Ülle Kurm, Ene Soolepp, Nicola FyFe "I Love English" 7 (Student's book, workbook, teacher's book, CD)</p>
Õpi- tulemused	Keeleoskustabel: https://projektid.edu.ee/pages/viewpage.action?pageId=211453960
Hindamine	Hinnatakse kõiki osaoskusi (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas üht kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, teksti ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, grammatika õigsust).
Õppesisu 8.klassis	Unit 1 The Big Apple Unit 2 Conkers Unit 3 Traffic Unit 4 Travelling Unit 5 Round-up Unit 6 A New Family Unit 7 Friendship Unit 8 Situations Unit 9 Feeling Down Unit 10 Round-up Unit 11 On the Farm Unit 12 Out of the Ashes Unit 13 Sport Unit 14 Safety First Unit 15 Round-up Unit 16 London Unit 17 Award Unit 18 Go Green Unit 19 Ireland

	Unit 20 Round-up
Õppesisu 9.klassis	Unit 1 Encounter Unit 2 My amazing brain Unit 3 The quiz Unit 4 Dress code Unit 5 India. Round-up Unit 6 My talents Unit 7 Weather Unit 8 Jobs Unit 9 Identity Unit 10 American nicknames. Round-up Unit 11 Films Unit 12 Music Unit 13 Museums Unit 14 Travel tips Unit 15 An extraordinary talent. Round-up Unit 16 Canada Unit 17 Personality Unit 18 Beautiful Estonia Unit 19 Wales Unit 20 Surprises and showers. Round-up

14. Vene keel (B-võõrkeel)

Kirjeldus ja õppevara	<p>Õppeaine kirjeldus: B1-keeleoskustaset iseloomustavad selge kirjakeel, lühikesed lood, faktiteadmised; tuttavad igapäevased (ja lihtsamad abstraktsed) teemad, isiklik arvamus; igapäevakeeles hakkamasaamine. Õppes toetatakse B1-keeleoskustaseme võõrkeele pädevuse kujunemist, mis tähendab, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mõistab olulist endale tuttavat teemat, nagu töö, kool, vaba aeg vm; ■ saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse; ■ koostab lihtsat teksti tuttavat või endale huvipakkuval teemal; ■ kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja
----------------------------------	--

	<p>selgitab lühidalt oma arvamusi ja plaane;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ on kursis õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade oluliste faktidega; ■ mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; ■ väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima; ■ kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte ning omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks. <p>Õppemeetodid: lugemine ja tõlkimine, kirjalikud grammatikaharjutused, sõnavaraharjutused, vestlused ja arutelud, paaris- ja rühmatööd, kuulamisülesanded</p> <p>Õppevara: (täpsustub, kui õpe hakkab toimuma)</p>
Õpi- tulemused	<p>Keeleoskustabel: https://projektid.edu.ee/pages/viewpage.action?pageId=211453960</p>
Hindamine	<p>Hinnatakse kõiki osaoskusi (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas üht kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, teksti ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, grammatika õigsust).</p>
Õppesisu 8.klassis	<p>* Mittestatsionaarses õppes võib õpilase soovil loobuda B-võõrkeele õppimisest. Õppesisu täpsustub, kui õpe hakkab toimuma.</p>
Õppesisu 9.klassis	<p>* Mittestatsionaarses õppes võib õpilase soovil loobuda B-võõrkeele õppimisest. Õppesisu täpsustub, kui õpe hakkab toimuma.</p>

GÜMNAASIUMI AINEVALDKONDADE KAVAD

1. Keel ja kirjandus

EESTI KEEL

Õppeaine kirjeldus:

Eesti keele kui õppeaine sisu jaguneb kaheks valdkonnaks: keeleteadmisteks ja praktiliseks keeleoskuseks. Eesti keele kursustega püütakse tekitada õpilastes huvi eesti filoloogia vastu, samas suunatakse õpilasi väärtustama eesti keelt.

Õppeaines käsitletakse põhjalikult keele funktsioone ühiskonnas, keele toimimist märgisüsteemina, eesti keele ehitust ja iseärasusi, eesti murdeid ning kirjakeele kujunemislugu. Lähemalt vaadeldakse keele varieerumist, eristatakse kirja- ja kõnekeelt, eri allkeeli ja slängi ning nende kasutusvaldkondi. Käsitletakse ka eesti keele arendamise küsimusi ja Eesti keelepoliitikat. Keele ja ühiskonna suhete mõistmine aitab aru saada keelest kui infovahetussüsteemist ning kesksest identiteedi väljendajast.

Kõikide keeleõpetuse põhioskuste keskmes on (tervik)tekstid ja tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Suhtluspädevuse tagab võimalikult eripalgeline tekstivalik, mida käsitletakse põhjalikult: vaadeldakse tekstide sotsiaalset konteksti ja eesmärki, leitakse ühis- ja erijooni, hinnatakse mõjuvust, rolli ja vastukaja ühiskonnas, pööratakse tähelepanu õigekeelsusele, leksikale ja grammatikale. Keelesüsteemi kirjeldamise asemel keskendutakse keele uurimisele autentsetes tekstides.

Lõiming kirjanduse, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega.

Õppimine toimub üksikkursustena antud järjekorras:

10.klass

1. kursus Keel ja ühiskond
2. kursus Praktiline eesti keel I

11. klass

3. kursus Meedia ja mõjutamine
4. kursus Praktiline eesti keel II

Valikkursus Lugemisest kirjutamiseni

12. klass

5. kursus Teksti keel ja stiil
6. kursus Praktiline eesti keel III

Õppemeetodid:

jutustus, vestlus, kooliloeng, kirjalikud harjutused, filmide vaatamine ja arutelu, ajurünnakud, rühmaprojektid, esitluste koostamine-ettekanne jne.

Iseisva töö üldkirjeldus: töölehed, kirjandid, kokkuvõtted, kirjandi erinevate osade kirjutamine (kirjuta antud tekstile sissejuhatus, sisulõik, lõppsõna)

Hindamismeetodid:

Kontrolltööd, kirjandid jm loovtööd, testid.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab eesti keele rolli rahvusliku, riikliku ja individuaalse identiteedi kujundamisel;
- 2) mõistab keele tähendust ühiskonnas, tajub keele ajaloolist kujunemist ja varieerumist, väärtustab keeleoskust, arendab seda lugedes ja kirjutades;
- 3) loeb, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste, tunneb tekstide mõjutusvahendeid, kasutab sihipäraselt ja eetilisel teabeallikaid;
- 4) väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normide kohaselt, kasutab keeleallikaid ja andmekogusid;
- 5) koostab etapiviisilise kirjutamisprotsessi käigus eri liiki tekste, teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi ning teeb teadlikke keelevelikuid;
- 6) analüüsib oma kirjutamisoskust ja kasutab seejuures metakeelt.

Kursus 1 Keel ja ühiskond

Kursusel vaadeldakse keelesugulust soome-ugri ja Euroopa keelte vahel, eesti keele struktuuri ja muutumist ajas, kirjakeele staatust ja ajalugu, erinevaid allkeeli ja nende kasutusvaldkondi, suulise keele eripära, koha- ja sotsiaalmurdeid ning keeleetiketti. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida ja praktikas rakendada.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) analüüsib keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas ning suhtluses;
- 2) kirjeldab eesti keele eripära, suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti;
- 3) selgitab allkeelte ja keele varieerumise olemust;
- 4) tunneb eesti keele allikaid ja korpusi ning kasutab neid eesmärgistatult;
- 5) kirjeldab eesti kirjakeele kujunemislugu;
- 6) nimetab eesti keele arenduse peamisi suundi ja põhimõtteid;
- 7) selgitab keelemuutuste olemust;
- 8) analüüsib ajastuomaseid keelenähtusi.

Õppesisu:

- Keele ülesanded.
- Keel kui märgisüsteem. Teised märgisüsteemid.
- Eesti keele koht maailma keelte hulgas.
- Keelkondadesse liigitamise alused. Soome-ugri ja indoeuroopa keelte võrdlus.
- Keele varieerumine ja muutumine.

- Eesti keelepoliitika.
- Eesti keele staatus ja tulevik.

Õppevara

- M.Hint „Eesti keele foneetika ja morfoloogia, õpik 10. klassile“
- A.Lunter „Gümnaasiumi eesti keele töövihik“
- M.Ehala „Eesti keele struktuur“
- M.Ehala „Eesti kirjakeel“
- „Õigekeelsussõnaraamat“
- M.Ehala videoloengud

Kursus 2 *Praktiline eesti keel I*

Arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust, kasutades erinevaid stiilivõtteid ja keelendeid, sest nii kujundatakse oskust suhelda eri keskkondades eetiliselt ja konteksti arvestades. Samuti õpitakse kasutama eri teabeallikaid ja hindama nende usaldusväärsust. Tekstide koostamisel tuleb osata kasutada korrektset kirjakeelt ja järgida teadlikult õpitud keelereegleid.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja selgitab tekstide stiilierinevusi;
- 2) väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suulises kui ka kirjalikus tekstis;
- 3) kaitseb argumenteeritult oma seisukohti, arutleb ja annab hinnanguid;
- 4) konspekteerib suulist esitust ja loetud teksti;
- 5) kasutab erinevaid keeleallikaid ja teabekeskondi;
- 6) edastab eri allikaist leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust;
- 7) selgitab keelendite tähendusvarjundeid;
- 8) koostab eri liiki tekste, sh arvustuse, referaadi ja essee;
- 9) järgib õpitud keelereegleid, põhjendab oma keelevelikuid;
- 10) arendab loetu toel oma sõnavara, lause- ja teksti moodustamise oskust.

Õppesisu:

- Eesti keele omapära teiste keelte kõrval (häälikusüsteem, astmevaheldus, muutevormid, sõnamoodustuse erijooni) .
- Keele emotsionaalsus.
- Seotud ja sidumata tekstid.
- Teksti otsing veebist ja paber kandjalt.
- Tarbetekstid.
- Erinevate keelevariantide sotsiaalse tähenduse mõistmine.

Õppevara:

M.Hint „Eesti keele foneetika ja morfoloogia, õpik 10. klassile“

A.Lunter „Gümnaasiumi eesti keele töövihik“

M.Ehala „Eesti keele struktuur“

M.Ehala „Eesti kirjakeel“

M.Ehala videoloengud

Õigekeelsussõnaraamat

Kursus 3 Meedia ja mõjutamine

Kursusel keskendutakse infoühiskonnast arusaamisele, arendatakse eri liiki tekstide mõistmise, fakti ja arvamuse eristamise oskust. Tähtis on osata hankida eri allikatest teavet, analüüsida verbaalset teksti nii visuaalses kui ka audiovisuaalses keskkonnas ja tunda ära meedia mõjutamisvõtted. Samas arendatakse ka oskust kujundada ja väljendada oma arvamusi ja hoiakuid.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) tunneb tänapäevast teabekeskkonda ja selle arengut kujundavaid protsesse, selgitab kommunikatsiooni olemust ja toimumise tingimusi;
- 2) leiab meediatekstist argumentid ja põhilised mõjutamisvõtted, selgitab teksti autori eesmärgid ning motive;
- 3) eristab fakti arvamusest ja usaldusväärset infot küsitavast, kontrollib infoühiku sisu tõesust, sealhulgas tõlgitud info tähendusvälja muutumist;
- 4) analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel;
- 5) tunneb meediakanaleid, analüüsib nende erijooni, iseloomustab erinevaid meediažanre;
- 6) analüüsib vahetu ja vahendatud kommunikatsiooni erinevusi ja osalejate taotlusi;
- 7) hindab kriitiliselt meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda, libauudised ja müüdidloome;

Õppesisu:

- Kommunikatsioon, mudelid ja vabadus.
- Ajakirjandusžanrid. Tekst ja kontekst.
- Mõjutamine: meediaeetika ja –kriitika.
- Reklaam mainekujunduse vahendina.
- Tänapäeva meedia - sotsiaalmeedia.
- Põhimõisted vastavalt käsitletavale teemale.

Õppevara:

Külliki Kask „Meediaõpetus“ (õpik+töövihik;2005). Avita

Kursus 4 Praktiline eesti keel II

Kursusel arendatakse lisaks keelereeglite omandamisele nii esinemis- kui ka kirjutamisoskust, keskendutakse tekstide kriitilisele hindamisele ning praktiseeritakse kokkuvõtte, referaadi, arvamuse, arvustuse ja esse kirjutamist. Arutlevate tekstide kirjutamisel järgitakse teksti loogilise ülesehituse, argumentide sõnastamise, põhjenduste ja seoste loomise ning näidete esitamise põhimõtteid.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) edastab oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid nii isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses;
- 2) argumenteerib selgelt ja veenvalt, kaitseb oma seisukohti aruteludes;
- 3) kuulab avalikku esinemist ning esitab ettekandjale küsimusi;
- 4) kasutab erinevaid teabeotsingu strateegiaid;
- 5) loeb ja hindab kriitiliselt eri liiki meedia- ja tarbetekste;
- 6) teeb eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal kokkuvõtte;
- 7) kirjutab uudise, arvamuse ja arvustuse, koostab koosoleku memo;
- 8) kirjutab mitme allika põhjal referaadi, kasutab viitamissüsteeme ja väldib plagiati;
- 9) kinnistab ja parandab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust;
- 10) leiab loetud tekstidest huvitavaid sõnu ja väljendeid;
- 11) selgitab ja põhjendab teksti autori keelevelikuid.

Õppesisu:

- Õigekiri ja lausestus.
- Eesti keele sõnamoodustuse võimalused (tuletamine, liitmine, laenamine, murdesõnad, uudissõnad).
- Sõnavaraarendus.
- Suuline ja kirjalik suhtlus sõltuvalt olukorrast ja vestluspartnerist.
- Ilusa eesti keele põhimõtted.
- Sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega.

Õppevara:

M.Ehala jt „Praktiline eesti keel 1., 2. ja 3. vihik“(2012). Künnamees.

E.Kraut jt „Eesti õigekeel. Gümnaasiumi õigekeelsusõpik“(2000). Koolibri.

Valikkursus Lugemisest kirjutamiseni

Õppesisu:

- Suulise ja kirjaliku suhtluse ja tekstide erinevused.
- Jutustav, kirjeldav ja argumenteeriv tekst.
- Teadlik kirjutamine.
- Teksti ülesehitus ja sidusus.
- Tsiteerimine, refereerimine.
- Plagiaat

Õppevara:

Anne Uusen „Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest“(2006). AS Atlex.

Alli Lunter „Lugemisest kirjutamiseni. Eesti keele riigeksami töövihik“(2013). Koolibri

Kursus 5 Teksti keel ja stiil

Kursusel arendatakse Žanriteadlikkust, käsitletakse erinevate tekstiliikide keele- ja stiilierinevusi nii grammatikas kui ka sõnavaras, selgitatakse kirjutamise võtteid ja tavasid eri tekstiliikide näitel. Antakse süstemaatiline ülevaade suhtlusolukorra teguritest ning suunatakse kirjutama erinevatel eesmärkidel, varieerima ja analüüsima enda tekstides tehtud keelevalikuid ning võrdlema erinevaid tekste.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) analüüsib ja võrdleb keele erinevaid kasutusvaldkondi ja tekstide stiilierinevusi;
- 2) valib keelelisi ja vormilisi väljendusvahendeid suhtlusolukorra ning kõneaine põhjal, järgib stiili- ja etiketinorme;
- 3) väljendub selgelt ja korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses;
- 4) analüüsib tekstide sisu, eesmärke, konteksti, ülesehitust, grammatikat, sõnavara ja stiili;
- 5) tunneb tekstis ära keelelise mõjutamise viise ja vahendeid, hindab tekstidest leitud teavet kriitiliselt ja kasutab seda sihipäraselt;
- 6) koostab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, sh kõne, kokkuvõtte ja lühiuurimuse;
- 7) loob alustekstide põhjal uusi tekste, refereerib ja tsiteerib, kasutab viitamissüsteeme, väldib plagiaati;
- 8) loeb ja analüüsib ainevaldkonna teadustekste, eristab teaduskeele tunnuseid ja põhjendab teadustekstide keelelisi valikuid;
- 8) korrigeerib ja redigeerib oma teksti, kasutab otstarbekalt keeleallikaid ja teabekeskondi, teeb teadlikke keelevalikuid.

Õppesisu:

- Keele erinevad kasutusvaldkonnad.
- Sõnavara; tähendus ja stiiljooned.
- Stiilivärving, selle sõltumine east, soost... .
- Tekstiliigid.
- Isikupära. Millest tunneme kirjanikke?
- Popkultuuri (massikultuuri) stiilivärving, sõnavara.
- Lugemisülesanded.

Õppevara:

•Katrin Kern, Ilona Võik „Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum“ (2014). Maurus.

•Anne Uusen “Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest“ (2006). AS Atlex.

Kursus 6 Praktiline eesti keel III

Kursusel keskendutakse eelkõige suhtlemisioskuse arendamisele, eri liiki tekstide vastuvõtule ja loomisele, sh arutluse, kokkuvõtte ja lühiuurimuse kirjutamisele ning õigekeelsusküsimuste kordamisele.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) kasutab keelt vastavalt suhtluseesmärgile ja -kontekstile;
- 2) argumenteerib ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis;
- 3) koostab levinumaid meediatekste, sh kommentaari ja arvamussloos;
- 4) kirjutab mitme alusteksti põhjal kindlal eesmärgil kokkuvõtte või resümees;
- 5) koostab erinevate alustekstide põhjal kindlasse suhtlusolukorda sobiva arutleva teksti;
- 6) kasutab eri allikatest leitud infot oma tekstides;
- 7) parandab ja kinnistab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust;
- 8) saab aru keeruka struktuuriga tekstidest;
- 9) loeb erinevaid tekste, arendab oma kirjaoskust ja rikastab sõnavara.

Õppesisu:

- Õigekirjareeglistiku kordamine
- Kantseliit ja moesõnad
- Lausestusvead(sõnajärg, loogikavead, vale sõnajärg)
- Eri modaalsusega tekstide mõistmine
- Kujundlikkuse kasutamine/ liialdamine
- Erinevate tekstide kirjutamine/analüüsimine/hindamine
- Õigekeelsussõnaraamatu kasutamine, märgendid sõnaraamatus
- Lugemisülesanded

Õppevara:

Maarja Valk „Valmistu eesti keele riigieksamiks“ erinevad aastakäigud alates 2019. Maurus. „Õigekeelsussõnaraamat“ (2006, 2013, 2018).

KIRJANDUS

Kirjandus on gümnaasiumis üks keskseid kultuuri- ja kunstiaineid, milles õpilane kujundab oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab suhtluskultuuri ja väljendusoskust, teadvustab kultuuri eripära ja mitmekesisust ning mõtestab ühiskonna- ja kultuurinähtusi sügavamalt. Kirjandus kui õppeaine suunab õpilast mõistma ja väärtustama nii varasema kui ka praeguse aja kultuuri ning panustama ka ise kultuuri tarbimisse ja loomisse. Õppeaine põhisisu on kirjandusteoste lugemine ja käsitlemine, mis arendab esteetilist tunnetust, ent soodustab ka rahvuskultuurilise teadvuse ja eneseteadvuse arengut. Erilist tähelepanu pööratakse ilukirjandusteose kui terviku mõistmisele ning teksti analüüsile ja tõlgendamisele eri

vaatepunktidest. Kirjandus võimaldab õpilasel teadvustada oma mina ja ainulaadsust muutuvast maailmas ning soodustab elueesmärkide teadlikku valikut.

Kursusi õpitakse üksikkursustena antud järjekorras:

10. klass

- 1.kursus Pärimus ja kirjandus
2. kursus Identiteet ja eesti kirjandus
3. kursus Ajastu voolud ja Žanrid I

11. klass

4. kursus Ajastu voolud ja Žanrid II
- Valikkursus Uuem kirjandus I

12. klass

- Valikkursus Uuem kirjandus II
- 5.kursus Kirjandus ja ühiskond

Õppeaine hindamiskriteeriumid: numbriline hindamine viiepalli süsteemis; suuline hinnang.

Hindamismeetodid: kontrolltööd, iseseisvad tööd, loovtööd, testid, suulised esinemised.

Õppeaine õppemeetodid: jutustus, vestlus, kooliloeng, ekskursioon, kirjalikud harjutused, filmide vaatamine, järjejuttude/kuuldemängude kuulamine, esitluste koostamine-ettekanne, loetud ilukirjanduslike teoste teistele tutvustamine.

Iseseisva töö üldkirjeldus: raamatu lugemine ja selle analüüsimine, töölehtede täitmine Internetis leiduvate materjalide põhjal, kuuldemängu/ järjejutu kuulamine ja selle põhjal õppeülesannete täitmine.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud

Kursus 1. Pärimus ja kirjandus

Kursuse kaudu mõistab õpilane kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Pärimus on kogu kultuuri alus ja ühel ajal nii maailmapildi looja kui ka säilitaja. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga. Euroopa kultuuri mõistmiseks on möödapääsmatu tunda ka piiblitlugusid, mis väärivad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandusteoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste;
- 2) analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi;
- 3) mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva

kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal;

4) nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;

5) analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilisest väärtustest lähtuvalt;

6) kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus;

7) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;

8) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Õppesisu:

- Mõisted vastavalt käsitletavale teemale
- Pärimus ja folkloor.
- Müüdi olemus ja liigid; muistend ja müüt.
- Euroopa kultuuri tüvitekstid. Piibel.
- Arhetüüpsed teemad, süžeed, rändmotiivid ja kangelased.
- Eepos. Eeposte seos tänapäeva kirjandusega.
- Eestlaste mütoloogiline maailmapilt.
- Mütoloogia mõju erinevatele žanritele.

Õppevara:

- Peeter Espak / Loone Ots „Müüt ja kirjandus „(2015) . Maurus.
- Katrin Kalamees „Antiik. Keskaeg. Renessanss“(õpik + töövihik 2010). Avita.
- Piiblilood ja nende tõlgendused.
- Igor Šaitanov „Keskaeg. Renessanss“ (2004). Avita.
- Jüri Talvet, Linnart Mäll, Peeter Torop, Jaan Unt “Maailmakirjanduse lugemik“(1993). Koolibri.
- Sirje Nootre „Kirjanduse kõnetus“õpik/töövihik(2004). Avita.

Kursus 2. Identiteet ja eesti kirjandus

Kursus keskendub eeskätt sotsiaalse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi kujutamisele eesti kirjanduse näitel; aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteedid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus samastumist ja eristumist võimaldavad. Fookuses on rahvusliku identiteediga – eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite (sümbolite) kaudu. Teoste valik suunab õpilast lugema Eesti autorite loomingut ja väärtustama seda kui rahvuskultuurilist identiteeti vahendavat lugemisvara.

Õpitulemused:**Õpilane:**

- 1) loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes;
- 2) analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teoste tuginedes arutluse;
- 3) kirjeldab ja võrdleb kirjandusteoste tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel;
- 4) arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid;
- 5) analüüsib ja tõlgendab loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni;
- 6) analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet, meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeleolu ning avab nende tähendusi;
- 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Õppesisu:

- Kirjandus eestlaste rahvusliku identiteedi kujundaja ja peegeldajana.
- Eestlase ja eestluse kujutamine kirjanduses.
- Mälu- ja traumakirjandus.
- Okupatsioon ja nõukogude aeg. Eestlane paguluses.
- Kollektiivsete identiteetide kajastusi kirjanduses.
- Loodus ja keskkond identiteetide kandjana.
- Eestlane laias maailmas.
- Mõisted vastavalt käsitletavale teemale.

Õppevara:

- Pille Riismaa, Astrid Rätsep, Tiina Ōunapuu“ Eelmise sajandi eesti kirjandus“(2002). Künnamees.
- Monika Undo „Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud“(2017). Koolibri

Kursused 3 ja 4. Paariskursus Ajastu voolud ja žanrid I ja II

Õpilane saab kursuse käigus ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. I kursus ajavahemikus antiigist romantismini, II kursus realismist postmodernismini.

Kursused arendavad oskust mõista kirjandusteost mingi ajastu, voolu või žanri kontekstis. Õppijad treenivad oskust märgata tunnuseid, poeetilisi väljendusvahendeid ja leida infot, mille alusel tekste analüüsida ja tõlgendada, et näha põhjuslikke seoseid ajaloolise kultuurisituatsiooni ja sellel ajal sündinud loominguga vahel. Ajaloolisi kirjandusžanre kõrvutatakse tänapäevaste näidetega.

Õpitulemused:

Õpilane: loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;

(I) -selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; teab mõisteid aforism, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos, epigramm, hümn, jutustus, kirjandusvool, klassitsism, komöödia, luule, lüürika, lüroepika, miniatuur, novell, poem, proosa, realism, romaan, romantism, rüütliromaan, satiir, sonett, žanr, tragöödia, valm, värssromaan;

(II) -selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; teab mõisteid absurddraama, ajalooline romaan, avangard, dadaism, eksistentsialism, ekspressionism, estetism, futurism, imažism, impressionism, kassetipõlvkond, kujunemisromaan, modernism, omaelulooline romaan, postmodernism, (süva)psühholoogiline romaan, sümbolism, sürrealism, uusromantism;

-leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi;

-eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamiseviise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;

-kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle;

-analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;

-kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Õppesisu:

Ajastu voolud ja žanrid I:

Mõisted vastavalt käsitletavale teemale. Kirjandusloo peajooned ja põhinähtused.

Dramaatika. Lüürika ja lüroepika. Eepika.

Ajastu voolud ja žanrid II:

Mõisted vastavalt käsitletavale teemale. Kirjandusloo peajooni ja põhinähtus. Realism - kujunemine maailmakirjanduses ja tunnused. Modernism

-luules

-draamakirjanduses

-proosas; suundumused ja autorid.

Õppevara:

- Märt Väljataga „Kirjandus ja selle liigid“ (2014). Maurus.
- Kirsi Rannaste, Katre Talviste „Sõnakunsti jäljed“(2016). Avita.
- Katrin Ennus, Maire Aher „XX sajandi kirjanikke“(2003). Avita.
- Sirje Nootre „Kirjanduse kõnekus“(2012). Avita.

Valik-paariskursus Uuem kirjandus I ja II

Kursuste eesmärk ja õpitulemused:

Õpilane

seostab Eesti ja maailmakirjanduse voolusid, perioode ja suundi. Iseloomustab tegevusaega ja kohta. Mõistab ja hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi. Tunneb teoste ning autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos. Seostab loetut tänapäeva eluolu ja nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega. Sõnastab kirjandusteoste probleeme ja peamõtet.

Õppesisu:

1980.aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. Murrangulised muutused ühiskonnaelus ja kirjanduses. Eesti nüüdisluule: sisulised, vormilised ja keelelised muutused. Luule uuemas maailmakirjanduses. Eesti nüüdisproosa (Mehis Heinsaar). Proosat uuemast (20.saj) maailmakirjandusest. Modernistlikud kirjanikud (Brecht, Kafka jt). Eesti nüüdisdraama (Kõiv, Kivirähk). Uuem draama maailmakirjanduses. Mõisted vastavalt käsitletavale teemale.

Õppevara:

Jan Kaus „Uuem kirjandus“(2015). Maurus.
Monika Undo „Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud“(2017). Koolibri
Pille Riismaa, Astrid Rätsep, Tiina Önapuu „Eelmise sajandi eesti kirjandus“(2002).Künnimees.
“XX sajandi kirjanikke”. 2003. Toim: Ennus, K., Aher, M. Avita.
Lunter, A. “Sõna loob. Õpi kirjanikelt”. 2018. Koolibri.

Kursus 5. Kirjandus ja ühiskond

Kursus võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel. Kursus, mis hõlmab olulisi kirjandus- ja mõttevoole ning ühiskonna ja kultuuriga seotud praktikaid, põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel, sest ühiskondlikud muutused on olnud neil ajajärgudel kõige suuremad ning nende tähtsus murranguline. Kursus võimaldab kirjanduse kaudu

analüüsida nii mineviku kui ka tänapäeva ühiskonna probleeme. Kursus ei eelda kronoloogilist lähenemist, vaid võimaldab rakendada kontsentrist teemaõpet ning eesti ja maailmakirjanduse võrdlevat käsitlemist.

Õpitulemused:

Õpilane:

- loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe eesti autori luulekogu, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes;
- arutleb kirjanduse ja ühiskonna omavaheliste suhete üle, nimetab kirjandusteose loomet ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid ja toob nende kohta näiteid;
- iseloomustab põhjalikumalt vähemalt kahe autori loomingut, määrab nende teoste koha ajastus, voolus või rahvuskirjanduses;
- toob loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes näiteid ajastu ja inimese kujutamisest, arutleb teoses käsitletud ühiskondlike probleemide ja väärtuste üle;
- analüüsib kirjandusteost mõne 20. või 21. sajandi mõtte- või kirjandusvoolu kontekstis, leiab tekstist iseloomulikke tunnuseid ja näiteid;
- eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamiskiivi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
- teab mõisteid absurdidraama, ajalooline romaan, allegooria, alltekst, düstopia, eksistentsialism, feminism, hüpertext, ideoloogia, interdistsiplinaarsus, ironia, katastroofiromaan, kirjanduskriitika, kirjandusteadus, modernism, omaelulooline kirjandus, postapokalüptiline kirjandus, postkolonialism, postmodernism, päevikukirjandus, psühhoanalüüs, satiir, sotsialistlik realism, teadusulme, teadvuse vool, transgressiivne kirjandus, tsensuur, tviteratuur, utoopia, ökokriitika, ühismeediaaluule

Õppesisu:

Kirjanduse positsioon ja funktsioon ühiskonnas. Kirjandus mõttevoolude mõjuväljas. Poliitilise tegelikkuse mõju kirjandusele. Kirjandus ühiskondlike protsesside peegeldajana. Kirjandus võrgustunud ja üleilmastunud kultuuris. Kirjandus ja tulevikuühiskonnad.

Õppevara:

Kaus, J. "Kirjandus ja ühiskond" Gümnaasiumiõpik. 2017. Maurus.

Nootre, S. "Kirjanduse kõnekus" I -II. Gümnaasiumi töövihik. 2012. AS Bit.

Lainvoo, M. "Kirjutatud maailmad" Gümnaasiumiõpik. 2016. Koolibri.

2. Kunstiained (2 kursust)

Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

- 1) kunste on vaja tõlgendada. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;
- 2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.
- 3) kunstide õppimine gümnaasiumis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole.
- 4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Õppimine on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;
- 5) kunstide õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Kursus 1. Kunst ja kunstiajalugu.

Kursust õpitakse 10. klassis.

Kursuse eesmärgid: Maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine. Mõista kunsti, kunsti vormide ja tähenduste pidevat muutumist. Saada kunstikogemus kui ka õppimiskogemus.

Kursuse lühikirjeldus: Kunsti õppeaine roll on aidata õppijal rakendada oma võimeid kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana ning ka kultuurikandjana.

Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mistahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

Visuaalne kirjaoskuse arendamine kunstiajaloo näidete varal.

Loominguline eneseväljendus, idee arendamine ja parima võimaliku lahendi leidmine oma ideele.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab kunsti- ja visuaalkultuuri ajaloo põhistruktuuri;
- 2) analüüsib ainealast keelt kasutades loodut ja arutleb loodu üle eri positsioonidelt;
- 3) toob näiteid teiste seostuvate teoste kohta;
- 4) iseloomustab eri allikate põhjal kunstnike loomingut, kirjeldab vormi, kunstilist kujundit ja konteksti;
- 5) käib iseseisvalt kultuuriasutustes ja -sündmustel, oskab leida ning kriitiliselt hinnata eri keskkondades pakutavat infot;
- 6) mõtestab esemelise ning ruumilise keskkonna või kujundusnäidete esteetilisi, eetilisi, funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte.
- 7) on laiema silmaringiga ja mõistab kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;

Hindamine:

Kursuse jooksul hinnatakse järgmisi töid: tunnis tehtavad iseseisvad ja rühmatööd, harjutused, näitustel käimine ning ettekannete tegemine. Õpilasele antakse suulist ja kirjalikku tagasisidet. Õpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursuse hinnet arvestatakse kunstiõpetuse kooliastme hinde väljapanemisel.

Õppeaine õppemeetodid:

Töölehed, lühifilmid, mini ettekanded, diskussioonid, rühmatööd, miniloengud, näitusekülastused.

Õppe sisu:

Õppesisu on jagatud tinglikult kolme ploki:

- 1) Baasteadmised kunstiajaloo ehk sisulis-struktuuriline ülevaade (kunsti ajalugu ja olemus, nüüdiskunsti sünd ning arengusuunad);
- 2) Seostamine ehk temaatiline, seoseid loov ja teadmisi laiendav osa (ajastuid läbivad teemad ning võrdlused);
- 3) Loomine ehk uurimuslik, praktiline ja kinnistav osa (õppekäigud, loovtööd ja uurimused).

Õppevara:

1. „Kunstikultuuri ajalugu“ I, II ja III osa Jaak Kangilaski
2. „Kunstikultuuri ajalugu“ töövihikud I ja II osa Jaak Kangilaski
3. „Üldine kunstiajalugu“ Jaak Kangilaski
4. „Kunstilugu koolidele“, Lauri Leesi, Tiiu Viirand
5. „Üldine kunstiajalugu“ Voldemar Vaga
6. „Kunstiajalugu esiajast realismini“ Heie Marie Treier ja Sigrid Abiline
7. „Lühike Eesti kunstiajalugu“, Sirje Helme ja Jaak Kangilaski
8. Kunstiajaloo temaline veebileht: <https://karinakunstiajalugu.weebly.com/>

Kunst II. Kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil.

Kursust õpitakse 11. klassis.

Eelduskursus: "Kunst ja kunstiajalugu" Kunsti I kursus

Kursuse eesmärgid: Maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine. Mõista kunsti ja kunsti vormide ja tähenduste pidevat muutumist. Saada kunstikogemus kui ka õppimiskogemus.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) uurib ning kasutab teadlikult ja põhjendades visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses;
- 2) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt, järgib visuaalseid kujutisi luues ning kasutades seadust;
- 3) dokumenteerib enda uurimis- ja kavandamisprotsessi;
- 4) analüüsib oma tööd ja tulemust ainealast keelt kasutades;
- 5) iseloomustab eri allikate põhjal kunstnike loomingut, arhitektuuri ja disaini valdkonna teoseid.

Hindamine: koondhinde moodustavad tunnis tehtavad iseseisvad ja rühmatööd, näitustel käimine; loovtöö ja selle esitlemine, analüüs ja oma valikute põhjendamine; kunstiteoste temaatiline analüüs; 20. - 21. sajandi kunstiteoste äratundmine reproduktsioonide järgi. Õpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kunstiõpetuse kooliastmehinde väljapanemisel.

Õppevara:

1. „Moodsa kunsti lugu“, Nobert Lynton
2. „Kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil“ Sigrid Abiline ja Lumi Kristin Vihterpal
3. Loovate ülesannete jaoks kasutab õpetaja enda loodud materjale ja näitlikustamisvahendeid.

Muusika

Muusikaõpetuse eesmärk on

tekitada huvi muusika ja muusitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust.

Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi

väärtushinnanguid ja muusikamaitset, et ta suhtuks kriitilis-loovalt muusika ja kultuurimaastiku

ilmingutesse, muusikaüritustel ja õppekäikudel kogetusse, oskab oma arvamusi teadmiste põhjal

analüüsida ja tõlgendada; mõistab enda õigusi ja kohustusi helikultuuri tarbijana, oskab hinnata

muusikamaailmas tegutsevate inimeste tööd;

tegutseb eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses

kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia kujundatud keskkonda.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel;
- 2) teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi; tunneb eesti pärimusmuusikat, rahvusliku muusikakultuuri sünnilugu ning loob seoseid Eesti muusikakultuuri mineviku ja nüüdisaja vahel;
- 3) võrdleb käsitletud ajastute (keskaja, renessansi, baroki, klassitsismi, romantismi, 20. sajandi) üldkultuurilist tausta, loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- 4) eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- 5) leiab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühisuurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
- 6) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- 7) väljendab oma arvamust ning analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid muusikaüritusi ja õppekäike, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara;
- 8) kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
- 9) teab autorikaitse seadust ja järgib seda muusikategevustes

Muusikat õpitakse üksikkursustena antud järjekorras:

Muusika I Uusaegse helikeele kujunemine 10. klassis

Muusika II Rahvuslikkus muusikas 11. klassis

Muusika III Eesti muusikaajalugu 12. klassis

Õppeaine hindamiskriteeriumid: numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.

Hindamismeetodid: enesekontrolli tunnitööd, muusika kuulamise seminarid, testid, iseseisvad tööd.

Õppeaine õppemeetodid: Diskussioonid, muusika kuulamine ja arutelud, töölehtede täitmine õpitu põhjal teemast kokkuvõtte saamiseks, tagasiside-testid.

Iseseisva töö üldkirjeldus: Muusika kuulamine ja selle analüüsimine, töölehtede täitmine enesekontrolliks ja teadmiste struktureerimiseks.

Õppevara:

Sepp, A., Siitan, T. *Muusikaõpetus* Kirjastus Avita

Kaldaru, M. *Muusikaajalugu gümnaasiumile* konspekt I ja II osa Kirjastus Avita

Õpetaja poolt koostatud õppematerjalid e-päevikus vastavalt teemadele.

3. LOODUSAINED

Ainevaldkonna õppeained on **bioloogia, füüsika, geograafia ja keemia**.

Loodusainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilaste loodusteaduslikku pädevust, et kujuneks vastutustundlik ja ennastjuhtiv õpilane, kes:

- 1) huvitub keskkonnast ja selle uurimisest, mõistab loodusteaduste omavahelisi seoseid;
- 2) kasutab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks, kasutades loodus- ja täppisteaduste oma keelt ning mudeleid;
- 3) lahendab probleeme ja langetab igapäeva eluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades loodusteaduslike teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 4) leiab erinevatest allikatest infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta, hindab seda kriitiliselt; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks erinevaid meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- 5) väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt, järgib tervislike eluviise ning on ühiskondlikult aktiivse hoiakuga;
- 6) on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Kohustuslikud kursused õppeaineti on järgmised:

- 1) bioloogia 4 kursust: „Rakud ja organismid“, „Molekulaarsed protsessid“, „Pärilikkus ja evolutsioon“, „Inimene ja keskkond“;
- 2) füüsika 5 kursust: „Füüsika meetod. Kinemaatika“, „Dünaamika“, „Elektromagnetism“, „Energia“, „Mikro- ja megamaailma füüsika“;
- 3) geograafia 3 kursust, sealhulgas loodusgeograafias 2 kursust: „Maa kui süsteem“, „Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid“, inimgeograafias 1 kursust: „Rahvastik ja majandus“;
- 4) keemia 3 kursust: „Keemia alused“, „Anorgaanilised ained“, „Orgaanilised ained“.
Keemias õpitakse ka valikkursust „Sissejuhatus keemiasse“, mis aitab luua seoseid varem õpituga.

3.1. BIOLOOGIA

Õppeaine kirjeldus:

Gümnaasiumi bioloogia tugineb põhikooli bioloogia õppimise ajal omandatud teadmiste, oskuste ja hoiakutele ning seostub gümnaasiumi keemias, geograafias, füüsikas, matemaatikas ja teistes õppeainetes õpitavaga. Selle kaudu omandab õpilane positiivse hoiaku kõige elava ja ümbritseva suhtes ning õpib väärtustama vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Bioloogiateadmised ja -oskused omandatakse suurel määral loodusteaduslikule meetodile tuginevate uurimisülesannete kaudu, mille vältel õpilane saab probleemide esitamise, hüpoteeside sõnastamise ja katsete või vaatluste plaanimise ning nende tegemise, tulemuste analüüsi ja tõlgendamise oskused. Olulisel kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kaasates otstarbekaid verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Ühtlasi omandab õpilane igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamise ja pädevate otsuste langetamise oskused, mis suurendavad tema toimetulekut loodus- ja sotsiaalkeskkonnas.

Õppimine on probleemülesannete põhine ja õpilaskeskne ning lähtub õpilase kui individuaalsetest iseärasustest ning tema võimete mitmekülgsest arendamisest. Aktiivõppe põhimõtteid järgiva õppe rõhuasetused on loodusteaduslikule meetodile tuginev uurimuslik käsitlus ning loodus-, tehnoloogia- ja sotsiaalkeskkonda siduvate probleemülesannete lahendamine, millega kaasneb õpilase kõrgemate mõtlemistasandite areng. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi. Selle käigus saavutab õpilane erinevate, sh elektroonsete teabeallikate rakendamise ning neis leiduva teabe tõepärasuse hindamise oskuse. Tähelepanu pööratakse õpilase sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele, kasutades mitmekesiseid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, rollimänge, diskussioone, ajurünnakuid, mõistekaartide koostamist, õuesõpet, õppekäike jne. Kõige sellega kujunevad õpilasel bioloogiateadmised ja -oskused, mis võimaldavad tal erinevaid loodusnähtusi ning protsesse mõista, selgitada ja prognoosida. Seejuures süvendatakse bioloogia kui loodusteaduse ja kultuurinähtuse suhtes positiivset hoiakut, mis võtab igapäevaprobleemide lahendamisel arvesse teaduslikke, majanduslikke, sotsiaalseid ja eetilismoraalseid aspekte ning õigusaktides sätestatut.

Lõiming: matemaatika - infoanalüüs, graafikute, tabelite ja jooniste lugemine, õpitu põhjal nende koostamine; mõistekaartide koostamine;
geograafia - kliimatilised tingimused ja väliskeskkonna mõju organismidele;
füüsika ja keemia - ühiste probleemide leidmine ja mõtestamine, igapäevaprobleemide kriitiline hindamine ja lahendamine.

Kursuste järjekord: Kursused toimuvad allpool kursuste kirjeldustes toodud järjekorras.

Hindamismeetodid: hindelised tagasiside testid , töölehtede täitmine õpitu põhjal teemast kokkuvõtte saamiseks, õppefilmide vaatamine ja diskussioon, mõistekaartide koostamine, probleemülesannete lahendamine, õppekäigud.

Iga kursuse teemade omandamise järel sooritatakse kirjalik arvestuslik töö.

Jooksvalt hinnatakse iseseisva töö (töö õppematerjalide abil probleemküsimustele vastamise) tulemusi. Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend:

„3“ –arvestuslike tööde tulemused 50-74% maksimaalsest punktisummast.

„4“ – arvestuslike tööde tulemus 75- 89% maksimaalsest punktisummast

„5“ – arvestuslike tööde tulemus 90-100% .

Iseseisva töö üldkirjeldus: õpilane analüüsib teemakohaseid loodusteadusliku sisuga tekste, hindab neis toodud infot kriitiliselt, põhjendab väidete usaldusväärsust ja üldistab saadud teavet. Koostab klassile ettekandmiseks lühikokkuvõtte. Lahendab iseseisva tööna tunnis omandatud teema kohta kordamisülesandeid.

Õppevara:

Riiklikule õppekavale hetkel vastavad bioloogia õpikud,

Toetavad materjalid : EBÜ kodulehe materjalid <https://www.ebu.ee/>

[Videoõpsi materjalid](#), gümnaasiumi bioloogia kursusele.

Triin Marandi [õppematerjalid](#) gümnaasiumi bioloogias.

Pedaste jt (2018), gümnaasiumibioloogia õppematerjal: [organismide energeetika](#).

E-koolikoti digitaalsed õppematerjalid. Kordamisülesanded <https://vara.e-koolikott.ee/>

Otsingumootor [Google Scholars](#).

<https://kliimaministerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/looduskaitse>

Novaatori veebileht teadusartiklite otsimiseks ning nendest lühiülevaadete tegemiseks, erinevatel teemadel.

EIS-i diagnostilised testid: eluslooduse organiseerituse tasemetest, eluslooduse uurimistasemed, luude tihedus ja bioloogia uurimisvaldkond.

Loodusveeb.ee

Taskutark.ee

Learningapps.com

Kursus 1 Rakud ja organismid

11. klass

Õppe sisu:

1. Bioloogia uurimisvaldkonnad

Elu tunnused, elus- ja eluta looduse võrdlus. Eluslooduse organiseerituse tasemed ning nendega seotud bioloogia haruteadused ja vastavad elukutsed. Eluslooduse molekulaarset, rakulist, organismilist, populatsioonilist ja ökosüsteemilist organiseerituse taset iseloomustavad elu tunnused. Loodusteadusliku uuringu kavandamine ja läbiviimine ning tulemuste analüüsimine ja esitamine. Loodusteadusliku meetodi rakendamine, lahendades bioloogiaalaseid probleemülesandeid.

2. Organismide koostis

Elus- ja eluta looduse keemilise koostise võrdlus. Vee omaduste seos organismide elutalitlusega. Peamiste kationide ja anioonide esinemine ning tähtsus rakkudes ja organismides. Biomolekulide üldine ehitus ja ülesanded. Organismides esinevate põhiliste biomolekulide – süsivesikute, lipiidide, valkude ja nukleiinhapete – ehituse ning talitluse seosed. DNA ja RNA ehituse ja ülesannete võrdlus. Vee, mineraalainete ja biomolekulide osa tervislikus toitumises

3. Eukarüootsed rakud

Rakuteooria põhiseisukohad, selle olulisus eluslooduse ühtsuse mõistmisel. Rakkude ehituse ja talitluse omavaheline vastavus peamiste inimese kudede näitel. Päristuumse raku ehituse seos bioloogiliste protsessidega loomaraku põhjal. Rakutuuma ja selles sisalduvate kromosoomide tähtsus. Rakumembraani peamised ülesanded, ainete passiivne ja aktiivne transport. Ribosoomide, lüsoosoomide, Golgi kompleksi ja mitokondrite osa bioloogilistes protsessides. Tsütoplasmaõrgustiku ja tsütoskeleti talitus. Raku ehituse ja talitluse terviklikkus, organellide omavaheline koostöö. Taime-, looma- ja seeneraku ehituse ja talitluse eripära.

4. Organismide areng

Suguline ja mittesuguline paljunemine eri organismirühmadel, nende erinevus. Raku muutused rakutsükli eri faasides.

Kromosoomistiku muutused mitoosis ja meiosis ning nende tähtsus.

Mehe ja naise sugurakkude areng ja arengut mõjutavad tegurid. Menstruaaltsükkel ja ovulatsioon. Munaraku viljastumine naise organismis. Erinevate rasestumisvastaste vahendite toime ja tulemuslikkus. Sugulisel teel levivad nakkused ning haiguste vältimine.

Otsese ja moonelise arengu võrdlus ja näited.

Inimese sünnieelses arengus (embrüogeneesis) toimuvad muutused, sünnitus.

Organismide eluiga mõjutavad tegurid. Inimese vananemisega kaasnevad muutused ja surm.

Kursus 2 Molekulaarsed protsessid

11. klass

Õppe sisu:

1. Organismide energiavajadus

Organismide energiavajadus, energia saamise viisid autotroofsetel ja heterotroofsetel organismidel. Organismi üldine aine- ja energiavahetus. ATP universaalsus energia salvestamises ja ülekandes.

Fotosünteesi eesmärk ja tulemus. Fotosünteesi valgus- ja pimedusstaadium ning neid mõjutavad tegurid. Fotosünteesi tähtsus taimedele, teistele organismidele ning biosfäärile.

Rakuhingamine kui organismi varustamine energiaga. Hingamise etappideks vajalikud tingimused ja tulemused. Käärimine kui anaeroobne energia saamise protsess, selle rakenduslik tähtsus biotehnoloogias.

2. Molekulaargeneetilised põhiprotsessid

Organismi tunnuste kujunemist mõjutavad tegurid. Molekulaargeneetiliste põhiprotsesside (replikatsiooni, transkriptsiooni ja translatsiooni) osa päriliku info realiseerumisel. DNA ja RNA sünteesi võrdlus. Geenide avaldumine ja selle regulatsioon, geeniregulatsiooni häiretest tulenevad muutused. Geneetilise koodi omadused. Geneetilise koodi lahtimõtestamine valgusünteesis. Valgusünteesis osalevate molekulide ülesanded ning protsessi üldine kulg.

3. Viirused ja bakterid

DNA ja RNA viiruste ehituse ja talitluse mitmekesisus ning tähtsus looduses. Viiruste levik ja paljunemine. HIVi organismisisene toime ning haigestumine AIDSi.

Inimesel levinumad viirushaigused ning haigestumise vältimine.

Eeltuumse raku ehituse ja talitluse erinevus võrreldes päristuumse rakuga.

Bakterite elutegevusega kaasnev mõju loodusele ja inimtegevusele. Bakterite levik ja paljunemine. Inimese nakatumine bakterhaigustesse, selle vältimine.

Viiruste ja bakterite geenitehnoloogilised kasutusvõimalused. Geenitehnoloogia rakendamise dilemmaprobleemidega kaasnevad teaduslikud, majanduslikud, eetilised ja seadusandlikud probleemid. Geneetika ja geenitehnoloogiaga seotud teadusharud ning elukutsed.

Kursus 3 Pärilikkus ja evolutsioon

12. klass

Õppe sisu:

1. Pärilikkus ja muutlikkus

Pärilikkus ja muutlikkus kui elu tunnused. Päriliku muutlikkuse osa organismi tunnuste kujunemisel. Mutatsioonilise ja kombinatiivse muutlikkuse roll looduses (ka evolutsioonis) ning inimtegevuses.

Mittepäriliku muutlikkuse tekkemehhanismid ja tähtsus. Päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse omavaheline seos inimese näitel.

Mendeli hübriidiseerimiskatsetes ilmnunud seaduspärasused ja nende rakenduslik väärtus. Soo määramine inimesel ning suguliiteline pärandumine.

Geneetikaülesanded Mendeli seadustest, ABO- ja reesussüsteemi vererühmadest ning suguliitelisest pärandumisest.

Pärilikkuse ja keskkonnategurite mõju inimese tervises seisundile. Geeniuuringud päriklike haiguste tuvastamisel.

2. Bioevolutsioon

Darwini evolutsiooniteooria põhiseisukohad. Loodusteaduste uuringutest tulenevad evolutsioonitõendid. Eri seisukohad elu päritolu kohta Maal. Bioevolutsiooni varased etapid ja nüüdisaegsete eluvormide kujunemine.

Olelusvõitlus, selle vormid. Loodusliku valiku vormid ja tulemused. Kohastumuste eri vormide kujunemine. Mutatsioonilise muutlikkuse, kombinatiivse muutlikkuse, geneetilise triivi ja isolatsiooni osa liigitekkes. Makroevolutsiooniliste protsesside – evolutsioonilise mitmekesistumise, täiustumise ja väljasuremise – tekkemehhanismid ning avaldumisvormid. Bioevolutsioon ja süstemaatika.

Evolutsiooni uurimisega seotud teadusharud ning elukutsed. Inimlaste lahkumine inimahvidest ning uute tunnuste kujunemine. Inimese perekond, selle eripära võrreldes inimahvidega.

Teaduslikud seisukohad nüüdisinimese päritolu kohta. Inimese evolutsiooni mõjutavad tegurid, bioloogiline ja sotsiaalne evolutsioon. Bioevolutsiooni pseudoteaduslikud käsitlused.

Kursus 4 Inimene ja keskkond

12. klass

Õppe sisu:

1. Inimese talitluse regulatsioon

Inimese närvisüsteemi üldine ehitus ja talitus. Närviimpulsi moodustumist ja levikut mõjutavad tegurid.

Keemilise sünapsi ehitus ning närviimpulsi ülekanne. Refleksikaar ning erutuse ülekanne lihasesse. Närviimpulsside toime lihaskoele ja selle regulatsioon. Peaaju eri osade ülesanded. Kaasasündinud ja omandatud refleksid.

Inimese närvisüsteemiga seotud levinumad puuded ja haigused ning närvisüsteemi kahjustavad tegurid. Elundkondade talitluse neuraalne ja humoraalne regulatsioon. Inimese sisekeskkonna stabiilsuse tagamise mehhanismid.

Ülevaade inimorganismi kaitsemehhanismidest, immuunsüsteemist ja levinumatest häiretest. Seede-, eritus- ja hingamiselundkonna talitus vere püsiva koostise tagamisel. Inimese energiavajadus ning termoregulatsioon.

2. Ökoloogia

Abiootiliste keskkonnategurite mõju organismide elutegevusele. Keskkonnateguri toime graafiline kujutamine ning selle põhjal järelduste tegemine.

Ökosüsteemi struktuur ning selles esinevad vastastikused seosed. Toiduahela peamiste lülide – tootjate, tarbijate ja lagundajate – omavahelised toitumissuhted.

Iseregulatsiooni kujunemine ökosüsteemis ning seda mõjutavad tegurid. Organismide kooseluvormid.

Ökoloogiline püramiid ja selle vormid. Ökopüramiidi reegli ülesannete lahendamine. Biosfääri läbiv energiavoog kui Maal eksisteeriva elu alus.

3.2. FÜÜSIKA

Õppeaine kirjeldus:

Lõiming: matemaatika - infoanalüüs, graafikute, tabelite ja jooniste lugemine, õpitu põhjal nende koostamine; mõistekaartide koostamine;

geograafia - kliimaatilised tingimused ja väliskeskkonna mõju organismidele;

füüsika ja keemia - ühiste probleemide leidmine ja mõtestamine, igapäevaprobleemide kriitiline hindamine ja lahendamine.

Hindamismeetodid: hindelised tagasisidetestid, töölehtede täitmine õpitu põhjal teemast kokkuvõtte saamiseks, õppefilmide vaatamine ja diskussioon, mõistekaartide koostamine, probleemülesannete lahendamine, õppekäigud.

Iga kursuse teemade omandamise järel sooritatakse kirjalik arvestuslik töö.

Jooksvalt hinnatakse iseseisva töö (töö õppematerjalide abil probleemküsimustele vastamise) tulemusi. Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend:

„3“ –arvestuslike tööde tulemused 50-74% maksimaalsest punktisummast.

„4“ – arvestuslike tööde tulemus 75- 89% maksimaalsest punktisummast

„5“ – arvestuslike tööde tulemus 90-100% .

Iseseisva töö üldkirjeldus: õpilane analüüsib teemakohaseid loodusteadusliku sisuga tekste, hindab neis toodud infot kriitiliselt, põhjendab väidete usaldusväärsust ja üldistab saadud teavet. Koostab klassile ettekandmiseks lühikokkuvõtte. Lahendab iseseisva tööna tunnis omandatud teema kohta kordamisülesandeid.

Õppevara:

10., 11. ja 12. klassi füüsika õpikud leheküljel <https://opik.fyysika.ee/> ning õpetaja poolt koostatud materjalid.

Kursus 1 Füüsika meetod. Kinemaatika

10. klass

- Mõõtmine (mõõtühikud, SI-ühikute süsteem, põhiühikud, kümnendeesliited, mitte-SI ühikud, ühikute ümberarvutamine, mõõtetäpsus ja mõõteviga, kaudmõõtmine.
- Füüsikalised mudelid, ainelised mudelid, abstraksed mudelid. Mudelite kontroll ja areng.
- Loodusteaduslikud meetodid (katsed, matemaatiline järeldus)
- Taustasüsteem ja koordinaadid, nullpunkti valimine.

- Liikumisega seotud suurused ja nende ühikud (teepikkus, kiirus, kiirendus, aeg, mass)
- Ühtlane sirgejooneline liikumine ning selle matemaatiline ja graafiline kirjeldamine.
- Ühtlaselt kiirenev sirgejooneline liikumine ning selle matemaatiline ja graafiline kirjeldamine.
- Teepikkuse ja kiirenduse määramine kiiruse-aja diagrammist.
- Liikuvale kehale mõjuvad jõudud, sh raskusjõud, raskuskiirendus, jõu vektorsuurusena, keha nagu punktmass.
- Tiirlemine ja pöörlemine, orbiidid.
- Ringliikumine ning sellega seotud suurused ja ühikud (nurk, nurkkiirus, nurkkiirendus, periood, sagedus), sirgejoonelise ja ringliikumise võrdlemine.
- Kesktõmbe- ja tsentrifugaaljõud

Kursus 2 Dünaamika

10. klass

Õppe sisu:

- Inertne mass ja kaal.
- Newtoni seadused ja gravitatsioon, vastastikmõjud.
- Jäik kehad, elastsed kehad, vedrud, Hooke'i seadus.
- Jõumoment ja tasakaal.
- Hõõrdumine, takistusjõudud (hõõrdetegur, liugehõõre ja seisuhõõre, õhutakistus, takistustegur.
- Mehaaniline töö ja energia (potentsiaalne ja kineetiline energia, energia jäävuse seadus, energia muundumine.
- Impulss ja reaktiivliikumine (impulsi jäävuse seadus, elastne ja mitte-elastne põrge, pöördimpulss)
 - Võnkumine (sund- ja vabavõnkumine, periood, sagedus, hälve, amplituud, harmooniline võnkumine, hälbefunktsioon, vedrupendel ja matemaatiline pendel, sumbuv võnkumine, resonants), ringliikumise ja võnkumise võrdlus.
 - Lained (lainete kirjeldamine, mehaaniliste lainete omadused, heli, lainepikkus, levimiskiirus, peegeldumine ja murdumine, interferents, difraktsioon).
 - Liikumine vedelikes ja gaasides (vedelike ja gaaside füüsikaalsed omadused, õhurõhk ja hüdrostaatiline rõhk, Arhimedese seadus, üleslükkejõud).

Kursus 3 Elektromagnetism

11. klass

Õppe sisu:

- Elektrilaeng (punktlaeng, elementarlaeng, laengu jäävuse seadus, Coulomb'i seadus, aku/patarei mahutavus).
- Elektriväli (väljade visualiseerimine, homogeenne väli, kondensaator, väljade liitumine)
- Pinge, voolutugevus ja elektritakistus, Ohmi seadus.
- Magnetväli (püsimagnet, elektri- ja magnetvälja võrdlus ja nende omavahelised seosed, elektromagnet, induksioon, Lorentzi jõud, pööriselektriväli, elektromootor ja generaator, Lenzi reegel, magnetvoog).
- Elektri- ja magnetvälienergia.
- Elektromagnetlained (võrdlus mehaaniliste lainetega, elektromagnetlainete skaala ja valgusspekter, polarisatsioon, elektromagnetlainete kiirgumine, peegeldumine, murdumine ja neeldumine).

Kursus 4 Energia

11. klass

Õppe sisu:

- Elektrienergia ja selle ülekanne, transformaator.
- Elektriseadmete võimsus, kasutegur.
- Elektrijuhtivus (elektrijuhid, pooljuhid ja isolaatorid, eritakistus, valgusdiodid).
- Alalis- ja vahelduvvoolu ringid (vooluallikad, elektritarbijad, võnkeringid).
- Termodünaamika (ideaalne gaas, termodünaamika seadused, Boyle-Mariotte'i seadus, isoprotsessid, soojusmasinad, aurumasin, sisepõlemismootor, külmkapp, kasutegur, pööratavad ja pöördumatud protsessid, entroopia).
- Taastuvad energiad (biomass, tuuleenergia, hüdroenergia, geotermaalenergia, päikesenergia, päikesepaneel, pn-siire).
- Elektriohutus.
- Tuumaenergia (tuumasüntees j lagunemine, radioaktiivsus, poolestusaeg, kiirguskaitse).

Kursus 5 Mikro- ja megamaailma füüsika

12. klass

Õppe sisu:

- Agregaatolekud (olekute sõltumine rõhust ja temperatuurist, üleminekud ühest olekust teise, faasid, amorfsed ained, kolmikpunkt, kriitiline punkt)
- Õhuniiskus (õhu koostis, absoluutne ja suhteline õhuniiskus, kastepunkt, küllastunud aur, ilmastikunähtused).
- Piisad ja mullid (kohesioon ja adhesioon, pindpinevus, pinnaenergia, märgamine, kapillaarsus).

- Aatomi- ja tuumafüüsika (aatomimudel ja selle areng, elektronkiiretoru, massidefekt).
- Kvantmehaanika (dualismiprintsiip, leiulaine, määramatuse printsiip, takerdumine, massi ja energia samaväärsus).
 - Nanotehnoloogia (kehade pinna ja ruumiomadused ning nende seos keha suurusega, tunnelmikroskoop).
 - Astronoomia ja kosmoloogia (päikesesüsteemid ja nende tekkimine, universumi teke ja areng, tumeaine ja tumeenergia, päike, planeedid, kaaslased, kääbusplaneedid, asteroidid, komeedid, kahe keha süsteem, Kepleri seadused, kuu- ja päikevarjutused, kosmoseuuring, teleskoobid ja observatooriumid, sateliidid ja sondid, mehitatud kosmoselennud, kosmosejaamad, Tsiolkovski valem, esimene ja teine kosmiline kiirus, geostatsionaarne orbiit).

3.3. Keemia

Õppeaine kirjeldus:

Keemiat õppides areneb õpilastel loodusteaduslik pädevus ning omandatakse positiivne hoiak keemia ja teiste loodusteaduste suhtes ning mõistetakse loodusteaduste tähtsust inimühiskonna majanduse, tehnoloogia ja kultuuri arengus. Õpitakse tundma aine ehituse põhialuseid ning keemiliste protsesside peamisi seaduspärasusi. Õpilastel kujuneb ülevaade anorgaanilistest ja orgaanilistest ainetest, nende peamistest omadustest ja ainetevahelistest seostest, keemia tulevikusuundumustest ning keemiaga seotud elukutsetest, mis toetab õpilasi edasises karjäärivalikus.

Lõiming: Keemiat õppides pööratakse tähelepanu seostele teiste loodusteadustega ning keskendutakse looduses (sh inimeses endas) toimuvatele protsessidele ning inimese suhetele ümbritsevate loodus- ja tehismaterjalidega. Õpitakse omandatud teadmisi ja oskusi rakendama igapäevaelu probleeme lahendades, kompetentseid ja eetilisi otsuseid langetades ning oma tegevuse võimalikke tagajärgi hinnates.

Õppeaine hindamiskriteeriumid: numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.

Hindamismeetodid:

Testid, kontrolltööd, enesekontrolli tunnitööd vm.

Tunnis läbivõetud teemade põhjal töövihiku ülesannete täitmine hindelise kodutöona.

Õppeaine õppemeetodid:

- töölehtede täitmine õpitu põhjal teemast kokkuvõtte saamiseks
- tagasisidetestid alateemade kaupa
- arutelud ja seoste loomine igapäevaeluga

- arvutusülesanded
- esseede kirjutamine etteantud teemadel
- lõiming ja seoste loomine teiste õppeainetega
- demonstratsioonkatsed
- keemiaalase info leidmine internetist
- looduskeskuste külastused

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Kordamisküsimustele vastamine iga põhiteema lõpus, esseede kirjutamine, tutvumine teadusajakirjadega.

Õppematerjalid:

Õpikud ja töövihikud:

- X kl: Lembi Tamm "Keemia alused" (õpik), Martin Saar "Keemia alused"(TV)
- XI kl: Lembi Tamm "Anorgaanilised ained" (õpik), Martin Saar "Anorgaanilised ained"(TV)
- XII kl: Martin Saar "Orgaanilised ained" (õpik ja TV)
- Neeme Katt "Keemia lühikursus gümnaasiumile"
- Aarne Töldsepp "Keemiatestid gümnaasiumile"
- Heiki Timotheus "Praktiline keemia" I ja II osa.
- Ajakirjad "Imeline teadus", "Horisont"
- Interneti veebileheküljed (orgaaniline keemia, youtube)
- Molekulide mudelid.

Valikkursus Sissejuhatus keemiasse

10. klass

Õppe sisu:

Anorgaaniliste ainete põhiklassid

Oksüdatsiooniastme määramine

Valemite koostamine ja nimetuste andmine (nomenklatuur)

Reaktsioonivõrrandite koostamise üldpõhimõtted

Oksiidide liigitamine ja keemilised omadused

Hapete liigitamine ja keemilised omadused

Aluste liigitamine ja keemilised omadused

Soolade liigitamine ja keemilised omadused

Oksiidide saamine

Hapete saamine

Hüdroksiidide saamine

Soolade saamine

Anorgaanilised ained argielus ja looduses

Kursus 1 Keemia alused

10. klass

Õppe sisu:

Kovalentne side

Vesinikside

Ioone side

Metalliline side

Kristallvõre tüüp ja aine omadused

Keemiliste reaktsioonide seaduspärasused

Keemilise reaktsiooni soojusefekt

Keemilise reaktsiooni kiirus

Keemiline tasakaal, selle nihkumine

Lahustumisprotsess, reaktsioonid lahustes

Lahustumise soojusefekt

Elektrolüüdid, tugevad ja nõrgad elektrolüüdid

Ioonsed ja kovalentsed elektrolüüdid

Molaarne kontsentratsioon, lahuste pH skaala

Hapete-aluste protolüütiline käsitlus

Ioonevahelised reaktsioonid lahustes

Soolade hüdrolüüs, soolalahuste pH

Kursus 2 Anorgaanilised ained

11. klass

Õppe sisu:

1. Metallide omadused

Metallide füüsikalised omadused

Metallide reageerimine mittemetallidega

Metallide pingerida

Arvutusi reaktsioonivõrrandite põhjal

2. Metallide tootmine ja rakendusi praktikas

Metallide saamine maagist

Metallide saamine elektrolüüsil

Metallide korrosioon, korrosioonitõrje

Keemilised vooluallikad

Metallisulamid

Arvutusi seoses lisandite, saagise ja kaoga

3. Mittemetallide omadused ja iseloomulikud ühendid

Mittemetallide struktuur ja füüsikalised omadused

Mittemetallide keemilised omadused

Mittemetallide iseloomulikke ühendeid

Arvutusi seoses reaktsioonidega lahustes

4. Mittemetallid ja nende ühendid

Vesinik

VIIA rühm, halogeenid

VIA rühm, hapnik ja väävel

VA rühm, lämmastik ja fosfor

IVA rühm, süsinik ja räni

Kursus 3 Orgaanilised ained

12. klass

Õppe sisu:

1. Süsinikuühendite struktuuri kujutamine
2. Alkaanid ja nende nomenklatuur
3. Isomeeria ja alkaanide keemistemperatuurid
4. Asendatud alkaanid ja nende füüsilised omadused
5. Küllastamata ja aromaatsed süsivesinikud. Süsivesinike keemilised omadused
6. Liitumispolümeerisatsioon
7. Karbonüülühendid
8. Karboksüülhapped
9. Estrid ja amiidid
10. Polükondensatsioon
11. Süsinikuühendid organismides - Sahhariidid, valgud, rasvad

3.4. Geograafia

Õppeaine kirjeldus:

Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikutest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikutest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil. Maailma eri piirkondadega tutvumine võimaldab õpilastel mõista iga koha unikaalsust ja samas kohtade üleilmset seotust, mis tähendab, et ühed ja samad protsessid võivad eri kohtades toimida erinevalt, sõltudes koha looduslikest, majanduslikest või sotsiaalsetest oludest. Geograafiat õppides arenevad õpilaste ruumilise mõtlemise ja ruumianalüüsi oskused.

Geograafiatundides arutletakse aktuaalsetel ja olulistel ühiskondlikel teemadel, mis aitavad aineteadmisi mõtestada. Õpingute käigus areneb oskus hinnata oma otsustuste või tegevuse otseseid ja kaudseid tagajärgi.

Õpitulemused:

Õpilane

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid;
- 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõenduspõhiseid järeldusi;
- 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut;
- 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Lõiming:

Geograafia loob head eeldused nii valdkonnaüleseks õppimiseks kui ka loodus- ja sotsiaalainete lõimimiseks, aidates õpilastel näha seoseid matemaatikas, füüsikas, bioloogias, keemias ning ajaloos ja ühiskonnaõpetuses õpitava vahel.

Õppeaine hindamiskriteeriumid:

numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis

Hindamismeetodid:

arvestustöö, suuline küsitlus, enesekontrolli e-ülesanded, esitlused, kaardi- ja kontuurkaarditööd, testid, töölehed, harjutusülesanded.

Õppeaine õppemeetodid:

Arutelu, lühiloeng, töölehe täitmine, arvestustöö, filmi vaatamine ja olulisema väljatoomine, kaarditööd, digitaalsed kaardiõppimise mängud, probleemülesanded, enesekontrolli e-ülesanded, õppekäik, infootsing ja esitluse koostamine.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Esitluste koostamine, vormistamine ja esitamine, kaarditööd, uurimuslik töö, kodune kontrolltöö.

Õppematerjalid:

Geograafia õpikud gümnaasiumile

E-koolikoti ja digiõppevaramu materjalid

Regio kontuurkaardid, Maailma atlas, Eesti atlas

Kursus 1. Maa kui süsteem**10. klass****Õppe sisu:**

- LITOSFÄÄR

Maa teke ja areng. Geoloogiline ajaarvamine. Maa siseehitus. Laamtektoonika. Vulkanism. Maavärinad. Kivimite liigitus tekke alusel ja kivimiringe. Kivimite murenemine ja selle tähtsus looduses.

- ATMOSFÄÄR

Tähtsus, koostis ja ehitus. Päikesekiirguse jaotumine, kiirgusbilanss. Kasvuhooneefekt. Kliimat kujundavad tegurid. Üldine õhuringlus. Temperatuuri ja sademete territoriaalsed erinevused. Õhumassid, tsüklonid ning antitsüklonid. Kliimamuutused, selle tagajärjed.

- HÜDROSFÄÄR

Vee jaotumine Maal ja veeringe. Maailmamere tähtsus kliima kujunemises. Hoovused ja looded maailmameres. Rannaprotsessid ja erinevad rannikud. Liustikud.

- MAA SÜSTEEMIDE VAHELISED SEOSSED

Maa sfääride vahelised seosed. Aine- ja energiaringed. Mullatekke tingimuste ja mullaprotsesside mõju mulla ehitusele ning omadustele eri bioomide näidetel.

Kursus 2. Rahvastik ja majandus

11. klass

Õppe sisu:

GEOGRAAFIA ARENG ja UURIMISMEETODID

Geograafiateaduse areng. Nüüdisaegsed uurimismeetodid. Asukoha määramise meetodid. Andmebaasid, geoinfosüsteemid ja kohateabe analüüs.

RAHVASTIK ja ASUSTUS

Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Sündimus ja suremus. Demograafiline üleminek. Rahvastiku struktuur. Rände põhjused ning liigitamine. Rahvastikupoliitika. Rahvastiku paiknemine ja tihedus maailmas. Linnastumine arenenud ja arengumaades. Linnade sisestruktuur ning selle muutumine. Linnastumisega kaasnevad probleemid.

ÜHISKONNA ARENG ja MUUTUSED MAAILMA MAJANDUSES

Agraar-, tööstus- ja infoühiskond. Rahvusvahelised ettevõtted. Üleilmastumine. Turismimajandus. Transpordi areng. Riikide arengutaseme mõõtmine ja nende liigitamine arengutaseme järgi.

Kursus 3. Loodusvarad ja nende kasutamine

12. klass

Õppe sisu:

- **SISSEJUHATUS**

Kestlik areng. Jätkusuutlik majandamine, selle olulisus. Loodusvarade jätkusuutlik kasutamine. Jätkusuutlikku majandamist toetav tehnoloogiline areng. Lineaarne majandus ja ringmajandus.

- **PÕLLUMAJANDUS**

Maailma toiduprobleemid. Põllumajandust mõjutavad looduslikud ja majanduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted maailmas. Põllumajanduse mõju keskkonnale. Maailma kalandus ja vesiviljelus.

- **METSAMAJANDUS**

Metsavarude hindamine. Eri tüüpi metsade levik, nende majandamine ja kaitse. Metsade hävimine ja selle põhjused. Erinevate loodus- ja majandusoludega riikide metsamajandus- ja metsatööstus. Keskkonnaprobleemid. Kestlik metsamajandus.

- **ENERGIAMAJANDUS**

Maailma energiaprobleemid. Uued tehnoloogiad energiamajanduses. Energiaressursside paiknemine maailmas.

4. Matemaatika

Õppeaine kirjeldus:

Matemaatikaõpetuse eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis annab vahendid ja mõõdikud meid ümbritseva maailma uurimiseks ja kirjeldamiseks. Matemaatika õpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks kujuneks välja vastutustundlik ja ennastjuhtiv õppija, kes:

- 1) arutleb ja argumenteerib loogiliselt;
- 2) leiab probleemile matemaatilise lahendustee ja matemaatika vahendid selle lahendamiseks;
- 3) modelleerib probleemi matemaatiliselt, st tõlgib probleemi matemaatika keelde;
- 4) kasutab probleemide lahendamisel ja saadud tulemuste esitlemisel erinevaid matemaatilisi esitusviise ja abivahendeid;
- 5) kasutab oskuslikult matemaatika sümboolikat ja keelt;
- 6) suhtleb matemaatilistel teemadel, selgitab esitatud lahendusi; tõlgendab saadud tulemusi, andes neile ka oma hinnangu.

Lõiming:

Matemaatika õppimise kaudu toetatakse kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Matemaatikapädevuse kujunemine on toetatud enam loodusainete õppimisel, kuid kindlasti ka eluliste ülesannete lahendamisel, sh projektõppes.

Õppeaine hindamiskriteeriumid: numbriline eristav hindamine viie palli süsteemis.

Hindamismeetodid:

Kodused kontrolltööd, arvestustööd, kodused tööd

Õppeaine õppemeetodid:

Ülesannete lahendamine, paaristöö, Moodle keskkonnas toodud õppevideote vaatamine ja arutelu.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Iseseisvad kodused tööd õpetaja koostatud töölehtede alusel ja arvestuslikud tööd klassis.

Õppematerjalid:

Moodle keskkonnas toodud õppematerjalid kursuste kaupa;

Lea Lepmanni, Tiit Lepmanni, Kalle Velskeri õpikud

Matemaatika X klassile, Koolibri 2013;

Matemaatika XI klassile, koolibri 2013;

Matemaatika XII klassile, Koolibri 2013.

Valikkursus Ülesannete lahendamine võrrandite, võrratuste ja nende süsteemide abil

10. klass

Õppe sisu:

- Lineaarvõrrandid. Näpunäited võrrandi koostamiseks.
- Lineaarvõrrandi süsteemi lahendusvõtted.
- Lineaarvõrrandi süsteemi koostamine ja lahendamine.
- Ruutvõrrandi lahendamine ja ruutvõrrandi abil lahenduvad ülesanded.
- Murdvõrrandid ja nende lahendamise põhimõte.
- Murdvõrrandi koostamine. Liikumisülesanded mööda jõge. Liikumisülesanded mööda teed.

Kursus 1. Arvuhulgad, avaldised, võrrandid ja võrratused

10. klass

Õppe sisu:

- Arvuhulgad. Reaalarvude piirkonnad.
- Arvu n -es juur. Astme mõiste üldistamine: täisarvulise ja ratsionaalarvulise astendajaga aste.
- Juure esitamine ratsionaalarvulise astendajaga astmena.
- Ratsionaalavaldiste lihtsustamine.
- Lihtsamad irratsionaalavaldised.
- Ühe muutujaga lineaarvõrratused.
- Ühe muutujaga lineaarvõrratuse süsteemid.
- Ruutvõrratused.

Kursus 2. Trigonomeetria

10. klass

Õppe sisu:

- Trigonomeetria põhivalemid ja täiendusnurga valemid. Trigonomeetrilise avaldise lihtsustamine.
- Nurgafunktsioonid täisnurkses kolmnurgas.
- Nurga mõiste üldistamine.
- Mistahes nurga trigonomeetrilised funktsioonid.
- Nurga radiaanmõõt.
- Sektori kaare pikkus ja sektori pindala.
- Siinus- ja koosinusteoreem.
- Kolmnurga pindala valemid.

Kursus 3. Vektor tasandil, joone võrrand

10. klass

Õppe sisu:

- Punkti asukoht tasandil.
- Lõigu keskpunkt ja lõigu pikkus.
- Vektori mõiste ja tähistamine.
- Vektorite võrdsus ja kollineaarsus.
- Vektorite summa, vahe ja arvuga korrutamine geomeetriliselt.
- Vektori koordinaadid.
- Koordinaatidega antud vektorite võrdsus ja lineaartehted.
- Vektorite skalaarkorrutis. Vektorite vaheline nurk.
- Vektorite kollineaarsuse ja ristseisu tunnused.
- Sirge võrrandi koostamine kahe punkti abil, punkti ja tõusu abil, tõusu ja algordinaadi abil.
- Kahe sirge vastastikused asendid tasandil.

Kursus 4. Funktsioonid

11. klass

Õppe sisu:

- Lineaarfunktsioon, pöördfunktsioon ja ruutfunktsioon kordavalt.
- Funktsiooni mõiste ja üldtähis.
- Funktsiooni esitusviisid.
- Funktsiooni määramis- ja muutumispiirkond.
- Paaris- ja paaritu funktsioon.
- Funktsiooni nullkohad, positiivsus- ja negatiivsuspiirkond.
- Funktsiooni kasvamis- ja kahanemispiirkond. Nende leidmine funktsiooni graafikut kasutades.
- Funktsiooni ekstreemumkohad.
- Astmefunktsioonid. Üldistamine.
- Reaalarvulise astendajaga aste.
- Liitprotsendiline kasvamine ja kahanemine.
- Eksponentfunktsioon.
- Eksponentvõrrandid.
- Arvu logaritm.
- Avaldise logaritmimine ja potentseerimine.
- Logaritmifunktsioon.
- Logaritmivõrrandid.

Kursus 5. Jadad. Funktsiooni tuletis

11. klass

Õppe sisu:

- Arvjada mõiste.
- Aritmeetiline jada. Jada üldliige ja jada n esimese liikme summa.
- Geomeetriline jada. Jada üldliige ja n esimese liikme summa.
- Funktsiooni tuletis, selle geomeetriline ja füüsikaline tähendus.
- Tuletise leidmise eeskirjad.
- Joone puutuja võrrand.

Valikkursus Funktsioonide rakendamine

11. klass

Õppe sisu:

- Tuletise rakendusi funktsiooni uurimisel: kasvamis- ja kahanemisvahemikud, ekstreemumkohad ja ekstreemumid.
- Trigonomeetria kordamine.
- Siinusfunktsioon.
- Koosinusfunktsioon.
- Tangensfunktsioon.
- Trigonomeetriliste võrrandite lahendamine funktsiooni graafikuid kasutades.
- Ekstreemumülesanded.
- Tuletise rakendamise võimalusi.

Kursus 6. Tõenäosus ja statistika

11. klass

Õppe sisu:

- Kombinatorika. Liitmislause ja korrutamislause.
- Permutatsioonid.
- Kombinatsioonid.
- Sündmus, sündmuste liigid, klassikaline tõenäosus.
- Sündmuste summa ja korrutise tõenäosus.
- Geomeetriline tõenäosus.
- Statistiline andmestik, andmeanalüüs.
- Paiknevuse karakteristikud: aritmeetiline keskmine, mediaan, mood.
- Hajuvuse karakteristikud.

Kursus 7. Tasandilised kujundid, integraal

12. klass

Õppe sisu:

- Kolmnurgad.
- Nelinurgad.
- Ringjoon ja ring.
- Algfunktsioon ja määramata integraal.
- Määratud integraal.
- Newtoni- Leibnizi valem.
- Kõvertrapets, selle pindala.
- Tasandilise kujundi pindala arvutamine määratud integraali kaudu.

Kursus 8. Stereomeetria

12. klass

Õppe sisu:

- Ristkoordinaadid ruumis.
- Punkti koordinaadid ruumis.
- Kahe sirge vastastikused asendid ruumis.
- Nurk kahe sirge vahel.
- Sirge ja tasandi vastastikused asendid ruumis.
- Sirge ja tasandi vaheline nurk.
- Kahe tasandi vaheline nurk.
- Püstprismad. Prisma pindala ja ruumala.
- Püramiid, selle pindala ja ruumala.
- Silinder, koonus ja kera. Nende pindala ja ruumala.

Valikkursus Kitsa matemaatika rakendused

12. klass

Õppe sisu:

- Arvutamine, avaldised, protsent, võrdeline jaotamine.
- Võrrandid ja võrratused.
- Jadad. Funktsiooni uurimine.
- Vektorid ja sirged tasandil.
- Riigieksamite ülesanded.

5. Sotsiaalained

Ainevaldkonna kirjeldus:

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut, samuti areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks.

Lõiming: Valdkonnasisesse lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse.

Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus.

Hindamine:

Numbriline hindamine 5-palli süsteemis. Õpilaste tööde hindamisel lähtutakse järgmisest punktide süsteemist:

„3“ –arvestuslike tööde tulemused 50-74% maksimaalsest punktisummast.

„4“ – arvestuslike tööde tulemus 75- 89% maksimaalsest punktisummast

„5“ – arvestuslike tööde tulemus 90-100% .

5.1. Ajalugu

Õppeaine kirjeldus:

Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning inimsusevastaseid kuritegusid. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonda, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist, ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi, lähtudes mitmeperspektiivsuse põhimõttest, mis tähendab erinevate vaatenurkadega arvestamist.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
- 2) analüüsib Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo kontekstis ning mõistab vastastikuseid seoseid;
- 3) mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
- 4) mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
- 5) mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 6) analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;
- 7) mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
- 8) tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
- 9) mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
- 10) mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

Hindamismeetodid:

eristav hindamine 5-palli süsteemis; teemat kokku võtavad arvestustööd.

Õppeaine õppemeetodid: esitlused, miniloengud, õppefilmid.

Iseseisva töö üldkirjeldus: kaartide ja ajalooallikate läbi töötamine ning kokkuvõtlike töölehtede täitmine nende põhjal

Õppematerjalid: õpetaja poolt koostatud ja e-päevikusse lisatud materjalid.

Kursus 1. Üldajalugu

10. klass

Õppe sisu:

Vana-Kreeka ajalugu: Kreeka linnriigid, nende valitsemine ja elu-olu, Sparta ja Ateena, Vana-Kreeka kultuur. Makedoonia tõus ja hellenism.

Vana-Rooma ajalugu: Rooma vabariik ja selle korraldus, Rooma kujunemine suurriigiks, varajane keisririik, hiline keisririik, Rooma kultuur ja eluolu, ristiusu teke ja tõus.

Keskaeg: Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke. Ühiskond ja eluolu: Läänikord. Feodaalide ja talurahva elu-olu. Rüütlikultuur. Ristisõjad.

Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine.

Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan.

Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordu. Ketserlus. Ülikoolid ja skolastika.

Uue maailmapildi kujunemine: Renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ja tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon.

Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine. Valgustus. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.

Industriaalühiskond: Tööstuslik pööre, industriaalühiskonna iseloomulikud tunnused, masstootmine ja monopolid. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.

Kursus 2. Eesti ajalugu I. Eesti ajalugu kuni 17. saj alguseni

10. klass

Õppe sisu:

Esiaeg. Antropogeneesi põhijärgud. Inimasustuse levik maailmas. Jääaeg ja selle taandumine. Inimasutuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine.

Kiviaja kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõrkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Metalliaeg. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlis põllundus, kalmed, linnused. Eesti esiaja lõpul.

Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid.

Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. Muinasusund ja ristiusu levik Eestis.

Paavsti võim ja hegemonistlikud taotlused: ristisõdade põhjused ja peasuunad. Läänemere maaderistusustamine. Keskaegne kolonisatsioon. Lääne-Euroopa ühiskonna eeskujuga Eesti keskaja ühiskonna kujunemisel.

Keskaeg

Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse käik. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana.

Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed.

Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine.

Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas.

Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid.

Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus.

Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, käik ja tulemused.

Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon.

Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.

Kursus 3. Eesti ajalugu II (kuni 19. saj. lõpuni)

11. klass

Õppe sisu:

Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvoim ja baltisaksa aadel.

Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke ja kaubandus.

Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik.

Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, käik ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis XVI–XVIII sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule.

Balti erikord: Vene keskvoim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund. Asehalduskord.

Vaimuelu XVIII sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus. Pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude pärisseostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus.

Ärkamisaeg: Eelärkamisaeg. Tartu ülikool XIX sajandil. Estofiilid. Eesti haritlaskonna kujunemise

algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel.

Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale.

Kursus 4. Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel

11. klass

Õppe sisu:

Suurriikide arenguhooni: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa XX saj. algul.

Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja proteksionism.

Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed. Esimese maailmasõja põhjused. Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid.

Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit.

Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu. Euroopa-kesksus ning rahvusvahelised suhted. Demokraatia levik.

Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu.

Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss.

Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism.

Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripärad ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled.

Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Teine maailmasõda kui Esimese maailmasõja jätk.

Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike Lääneriikide lepituspoliitika nurjumine.

Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased.

Hitleri-vastane koalitsioon ja selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentside tähtsus.

Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahinguid (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein, Normandia dessant). Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ja ideoloogilisele arengule.

Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele.

Kursus 5. Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel

12. klass

Õppe sisu:

Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud.

Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid.

Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis.

Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted.

USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon.

Kommunistliku süsteemi kujunemine: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid - Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, „Solidaarsus.“

NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon.

Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted Välis-Eestiga.

NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine: Berliini müüri langemine, majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis. Kommunistliku bloki lagunemise ja kommunistlike ideede krahhi mõju väärtushinnangutele.

Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine.

USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas. Eesti iseseisvuse taastamine.

Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine.

Uued pingekoldded: Balkani kriis.

Kursus 6. Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhjooned: Eesti ja maailm

12. klass

Õppe sisu:

Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, neegriliikumine, feminism, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris.

Muutused eluolus: viktoriaanliku maailma lagunemine, naiste emantsipatsioon, spordi populaarsuse kasv, mood, massikultuur, kodumasinad.

Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti ja internet, kosmoseajastu.

Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: vaimse murrangu ilmingud kunstis, kirjanduses, arhitektuuris, muusikas. Multikultuursuse kontseptsioon. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.

Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht.

Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO, uue maailmakorra loomise katsed. Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel. Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised.

Natsismikuriteod: holokaust, kommunismikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused. Inimsusevastased kuriteod Eestis. Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.

5.2. Inimeseõpetus

Õppeaine kirjeldus:

Inimeseõpetuse perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas. Kursus toetab õpilase enesearengut, aitab mõtestada ja analüüsida oma rolli perekonnas, arendada vastutustunnet nii isiklikus kui ka ühiskonnaelus. Perekonnaõpetuse kursus kujundab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja väärtuspädevuse arenemist. Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimuvaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Õpe valitakse rõhuasetusega elulähedasele ainekäsitlusele, toetades õpilase arusaama õpitava vajalikkusest.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) mõistab, kuidas ühiskond mõjutab pereväärtusi, traditsioone, hoiakuid, sealhulgas laste kasvatamist ja suhtumist seksuaalsusesse, mõistab, kuidas on kooselu vormid ja perekonna roll aja jooksul muutunud;
- 2) mõistab inimese arengu võimalusi perekonnas, paarisuhtes ja lapsevanemana, võtab vastutuse oma rolli eest, arvestades teiste pereliikmetega;
- 3) teab, kuidas pereelu, sealhulgas abielu on õigusaktidega reguleeritud, oskab sellega igapäevaelus arvestada ja vajaduse korral leida asjatundlikku õigusabi;
- 4) mõistab suhetega kaasnevaid õigusi ja kohustusi, inimeste võrdse kohtlemise vajalikkust ning võtab vastutuse oma suhete eest;
- 5) kasutab teaduspõhiseid allikaid perekonna, suhete ja terviseiga seotud info ja abivõimaluste leidmisel;
- 6) mõistab inimliku läheduse ja armastuse erinevaid avaldumisviise;
- 7) mõistab seksuaalse arengu individuaalsust;
- 8) mõistab paarisuhete dünaamikat ja võtab vastutuse;
- 9) mõistab perekonna rolli traditsioonide hoidja ja kandjana, väärtustab sotsiaalsete suhete, tavade ja kommete toetavat mõju peresuhetele;
- 10) mõistab tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust inimese elus ja iseenda sotsiaalset vastutust tervisekäitumises;
- 11) on teadlik tarbija ja oskab koostada perekonna eelarvet, arvestades pere võimaluste ja pereliikmete vajadustega;

12) mõistab vanemlikku vastutust erinevas vanuses laste arengu toetamisel.

Hindamismeetodid:

Arutluste, juhtumianalüüside ja loominguliste tööde puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, probleemide märkamise ja analüüsi oskust, suutlikkust rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioon.

Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu ja vastavust töö juhendis püstitatud eesmärkidele. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kursuse hinde kujunemine:

Õpilane on esitanud iseseisvad kirjalikud tööd, mis on juhendist lähtudes nõuetekohaselt täidetud, sisukad, oma arvamusi ja seisukohti on piisavalt põhjendatud. Tundides ja rühmatöodes aktiivne osalus, oskus argumenteerida oma arvamust ja kuulata kaasõpilaste omi, aktsepteerib inimeste õigust jääda erinevatele seisukohtadele .

Õppeaine õppemeetodid:

Arutelud, juhtumi analüüs, töölehed, rühmatööd, õppefilmides nähtu analüüsimine. TED kanali esinejate kõne põhjal järelduste tegemine, Statistikaameti ja Tervise arengu Instituudi kodulehel perekonnateemaliste statistiliste andmete analüüsimine ja järelduste tegemine.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Individuaalülesanded: abielu ja registreerimata kooselu võrdlus. Tuua välja mõlema plussid ja miinused. Essee koostamine "Lähisuhte mõju inimese tervisele peres", milles käsitletakse tervise erinevate aspektide mõju pereliikmetele.

Kokkuvõtte koostamine perekonnatraditsioonide kohta, peresuhete ajaloolise arengu kohta. Iseseisv töö seadustega. Kehtivate perekonda käsitlevate seadustega tutvumine (Põhiseadus, Perekonnaseadus. Lastekaitseadus. Kooseluseadus). Kokkuvõtte koostamine pereliikmete õiguste ja kohustuste kohta.

Infootsing. Leida riiklike laste - ja peretoetuste määrad, peredele ja lastele riigi poole ette nähtud teenused.

Õppematerjalid:

ainekavale vastav õpik, perekonnaõpetuse tööraamat (Kirjastus Maurus),

Veebipõhised õppekeskkonnad: e-koolikott, perekonnaõpetus.ee,

perekonnaõpetus.weebly.com/suhted.html

Vikerraadio peresaadete arhiiv- <https://vikerraadio.err.ee/arhiiv/peresaade>

Tervise Arengu Instituudi kodulehel statistika registrid <https://www.tai.ee/et>

<https://tarkvanem.ee/>

Õppe sisu:

1. Perekond, perekonna liigitused. Perekonna ülesanded. Perekonna minevik, olevik ja tulevik. Perväärtused, traditsioonid, hoiakud (sh laste kasvatamine ja suhtumine seksuaalsusesse) läbi ajaloo. Kooselu ja kooselu vormid. Kooselu vormid läbi ajaloo täitmaks perekonna ülesandeid.
2. Perekonna roll ja tähtsus läbi inimese elukaare. Ühiskonnas kehtivate hoiakute (sh soostereotüübid) piirav mõju inimesele ja inimsuhetele.
3. Pereliikmete tervist (füüsiline, emotsionaalne, sotsiaalne, vaimne) mõjutavad peresisesed ja perevälised tegurid. Inimese tervist mõjutavad riski- ja kaitsetegurid (individuaalsed omadused ja käitumismustrid, sotsiaalmajanduslikud olud ja keskkonnategurid)
4. Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Planeeritud ja planeerimata rasedus. Nõu ja abi pakkuvad asutused noortele seoses rasedusest hoidumise ja pereplaneerimisega.
5. Suhtevägivald (sh lähisuhte-, kohtingu ja seksuaalvägivald) ja selle ennetamise võimalused. Suhtevägivalda põhjused ja tagajärjed indiviidi, pere ja kogukonna tasandil ning abi saamise võimalused.
6. Perekonna roll tavade, kommete ja traditsioonide hoidja ja kandjana ning põlvkondi ühendavate sidemete tugevdajana. Vastutus oma rolli eest peres arvestades pereliikmetega. . Pereliikmete rollid, ülesanded ja vajadused
7. Pereelu (sh abielu) sätestav seadusandlus ja pereliikmete õigused ja kohustused. Perepoliitilised meetmed perede toetamisel.
8. Suhe. Paarisuhe. Lähisuhe ja selle olemus peres (sh abielus). Pere kui sotsiaalne süsteem laiemas sotsiaalses võrgustikus. Suhete katkemine (sh lahkuminek ja abielulahutus) peres ja kooselus. Lein ja leinaga toimetulek. Abi saamise võimalused.
9. Suhetega kaasnevad õigused ja kohustused inimeste võrdsel kohtlemisel. Laste õigused ja lastekaitse. Abi saamise võimalused.
10. Armastus paarisuhtes (sh seksuaalsuhtes) Paarisuhte dünaamika. Seksuaalsuhte dünaamika: seksuaalsuse trepp.
11. Terved ja turvalised seksuaalsuhted. Nõusolek ja vastutus seksuaalsuhtes. Soostereotüübid, meedia ja ühiskond
12. Pere eelarve koostamine arvestades pereliikmete vajadusi ja pere võimalusi.
13. Koduse kasvatuse (sh erinevate kasvatustüüpide) mõju lapse arengule. Lapse ja vanema vaheline kiindumussuhte tähtsus lapse turvalisuse allikana peres.

5.3. Ühiskonnaõpetus

Õppeaine kirjeldus:

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust koosnevad viiest teemavaldkonnast: ühiskond ja selle areng; riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas; majanduse toimimine; üleilmastumine, jätkusuutlik areng; kommunikatsioon ja infopädevus. Riigi ja demokraatliku riigivalitsemise teemavaldkonnas käsitletakse riigi funktsioone ja demokraatliku valitsemise põhimõtteid. Ühiskonna ja selle arengu teemavaldkonnas käsitletakse ühiskonna toimimist ning kodaniku võimalusi ja vastutust.

Majandust käsitlev teemavaldkond valmistab noori ette majanduselus osalemiseks, sh hindama realistlikult oma ressursse, toimima rahatargalt; aitab kujundada noorte valmisolekut erinevateks karjäärivalikuteks. Rahvusvahelise suhtluse, üleilmastumise ja jätkusuutliku arengu käsitlemisel laiendavad õpilased oma teadmisi rahvusvahelistest organisatsioonidest ja globaalsetest väljakutsetest.

Eesmärk on õppida nägema, kuidas saab igaüks muuta maailma turvalisemaks ja humaansemaks.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) tunneb riigivorme ja riigi ülesandeid, väärtustab ja järgib demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi, kaitseb oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi;
- 2) tunneb nüüdisühiskonna ülesehitust ja ühiskonnaelu valdkondi: majandus, õigus, sotsiaalelu, kultuur, haridus, kommunikatsioon;
- 3) on aktiivne kodanik ja suhestab ennast ühiskonna arenguga, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides koostöös kogukonna, avaliku sektori ja teiste partneritega;
- 4) mõistab majanduse toimimise põhialuseid ning tarbija ja ettevõtja rolli, huve ja õigusi ühiskonnas, analüüsib enda majanduskäitumist; järgib majandusliku mõtlemise põhialuseid tarbijana; mõistab ettevõtluse kui ühiskonna toimimise põhilise alustala rolli ühiskonnas väärtuse loojana, tööandjana, riigi rikkuse tagajana, peamise maksumaksjana ja ühiskonnaelu mõjutajana;
- 5) mõistab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurisuhtluse põhimõtteid, sise- ja välispoliitilisi toimemehhanisme, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja Eesti osa nendes;
- 6) leiab, hindab, süstematiseerib ja kasutab infot kriitiliselt, loob uut teavet, arvestab autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitsega, oskab leida ja kasutada õigustekste.

Hindamismeetodid:

hindelised (nii kodused kui tunnis tehtud) kirjalikud tööd.

Õppeaine õppemeetodid: miniloengud, esitlused, õppefilmid

Iseseisva töö üldkirjeldus: õppematerjalide läbitöötamine, kokkuvõtete koostamine.

Õppematerjalid: õpetaja poolt koostatud ja e-päevikusse lisatud õppematerjalid.

Kursus 1. Ühiskonna areng ja jätkusuutlikkus. Demokraatlik valitsemine

12. klass

Õppe sisu:

Sotsiaalteaduste valdkonna eripära. Teaduslik ühiskonna uurimise meetod. Rahvastiku sotsiaal-majanduslik jaotus ja ühiskonna kihistumine. Ühiskonna sooline ja vanuseline jaotus. Rahvusvähemused, vähemusrahvused. Religioosne mitmekesisus. Haridus sotsiaal-majandusliku staatuse tegurina. Sotsiaalne mobiilsus. Ühiskonna sidusus. Sotsiaalne õiglus. Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus. Vaesus. Vaesuse leevendamise meetmed.

Avalik ja erasektor. Kodanikuühiskond. Tööstusühiskond. Moderniseerumine. Postindustriaalne ühiskond. Infoühiskond. Teadmusühiskond. Siirdeühiskond. Heaoluühiskond.

Riigi põhitunnused. Riigi funktsioonid. Riigiorganid. Poliitiline režiim: demokraatia, diktatuur. Autoritaarne ja totalitaarne režiim. Parlamentaarne ja presidentaalne demokraatia. Demokraatia ohud. Õigusriigi põhimõtted. Võimude lahusus ja tasakaalustatus. Kõrgem seadusandlik võim. Parlamendi struktuur ja ülesanded. Opositsioon, koalitsioon.

Seadusloome. Eesti Vabariigi õigusaktid, rahvusvaheline õigus, Euroopa õigus. Kõrgem täidesaatev võim. Valitsuse moodustamine. Enamus- ja vähemusvalitsus. Valitsuse ülesanded. Riigipea. Riigipea roll parlamentarismi ja presidentialismi korral. Kohtuvõim. Eesti kohtusüsteem. Ombudsman (õigusvahemees), õiguskantsler. Euroopa Kohus. Euroopa Inimõiguste Kohus. Avalik teenistus. Bürokratia. Riigibürokratia kontrollimise võimalused. Riigikontroll. Kohalik omavalitsus, selle struktuur ja ülesanded. Kesk- ja kohaliku võimu suhe. Inim- ja kodanikuõigused. Võrdõiguslikkus. Sotsiaalsed õigused ja sotsiaalne kaitse. Rahvusvahelised ja riigisisised inimõiguste kaitse mehhanismid. Inimõiguste rikkumine. Ideoloogia mõiste ja tähendus riigivalitsemises. Liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia. Vasak- ja parempoolsus erinevates poliitika valdkondades. Äärmusideoloogiad (natsism, fašism, kommunism, islami fundamentalism).

Demokraatlike valimiste põhimõtted. Peamised valimissüsteemid. Aktiivne ja passiivne valimisõigus. Valimiskäitumine, valimiste tulemused. Riigikogu. Kohalike omavalitsuste volikogude ja Euroopa Parlamendi valimised Eestis. E-valimised.

Huvid, nende realiseerimine ühiskonnas. Erakonnad. Huvigrupid. Kodanikuühiskond, kaasamine. Euroopa Liidu institutsioonid ja nende ülesanded: Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus. Euroopa Liidu poliitikavaldkonnad. Lissaboni lepingu põhimõtted.

Kursus 2. Ühiskonna majandamine. Maailma areng ja maailmapoliitika

12. klass

Õppe sisu:

Ühiskonna majandusressursid ehk tootmistegurid. Looduslikud ressursid, kapital, inimressursid.

Ettevõtlikkus. Majandussüsteemid. Majanduse sektorid, nende arengutrendid. Ettevõtlus.

Riigi roll majanduse korraldamises. Euroopa Liidu roll Eesti majanduses. Euro. Majandusarengu tsüklilisus. Väliskaubanduse piirangud.

Makromajanduslikud põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks. Impordi-eksporti tasakaal. Riigi välisvõlg.

Fiskaalpoliitika. Riigieelarve. Maksukoormus. Maksud.

Töajõud ja mitteaktiivne rahvastik. Tööturg. Rollid tööturul. Tööhõive. Tööpuudus, töajõupuudus.

Hõivepoliitika Eestis ja Euroopa Liidus. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed. Tööränne.

Tööseadusandlus.

Ettevõtlust, töösuhteid ja intellektuaalse omandi kaitset reguleerivad olulisemad õigusaktid.

Üksikisik turumajanduskeskkonnas. Vajadused, võimalused ja tarbimiskäitumine. Ostukorv.

Laenud, laenuriskid. Tarbijakaitse. Investeerimine, aktsiad. Pensionifondid.

Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma arengu ebaühtlus.

Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Vastuolud tänapäeva maailmas.

Riikidevaheline koostöö, vastuolude ületamise võimalused. Rahvusvaheline julgeolek ja koostööorganisatsioonid: G7, OECD, Euroopa Nõukogu, NATO, ÜRO.

Üleilmastumine. Globaalprobleemid, lahenduste otsingud.

Humanitaarõiguse põhimõtted ja olemus; rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise juhtumid.

Illegaalne immigratsioon ja põgenikud. Illegaalne kaubandus.

6. Võõrkeeled

Võõrkeeltena õpitakse B2 tasemel inglise ja B1 tasemel vene- või saksa keelt.

Ainevaldkonna kirjeldus:

Võõrkeelte õppes lähtutakse Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtetest ning selle sõsarväljaandes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Kõigi võõrkeelte õpitulemusi on raamdokumendile toetudes kirjeldatud ühtsetel alustel. Raamdokumendi põhimõtete rakendamine õppes võimaldab arvestada õppija eripära, lubab erineva edasijõudmisega õpilastel seada endale jõukohaseid õpieesmärke ning anda tagasisidet saavutatu kohta, toetades õpimotivatsiooni ning iseseisva õppija kujunemist.

Võõrkeeleõppe tulemusena kujuneb õpilastel eakohane võõrkeelepädevus vähemalt kahes võõrkeeles, mis tähendab, et õpilane:

- 1) mõistab ja vahendab võõrkeeles esitatut;
- 2) suhtleb eesmärgipäraselt ja oludele kohaselt nii kõnes kui ka kirjas;
- 3) loob ja esitab nii suuliselt kui ka kirjalikult eri liiki tekste;
- 4) tunneb õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade kultuuri;
- 5) mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 6) väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
- 7) kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte;
- 8) omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks.

Võõrkeelte ainevaldkonna eesmärk on tagada, et õpilastel kujuneks eri keeltes välja suutlikkus mõista, väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui ka kirjalikult (kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine) mitmesugustes ühiskondlikes ja kultuurisituatsioonides, lähtudes enda vajadustest ja soovidest.

Võõrkeeleoskus hõlmab suutlikkust mõista kõnet, algatada, jätkata ja lõpetada vestlusi ning lugeda, mõista ja koostada tekste eri tasemetel ja eri keeltes lähtuvalt isiklikest vajadustest.

Teemavaldkonnad on ühised nii B1- kui B2-keeleoskustasemega võõrkeeltele. Kuus teemavaldkonda on igapäevaelus omavahel läbi põimunud ning nii käsitletakse neid ka keeleõpetuses: Inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö, teadus ja tehnoloogia.

6.1. Inglise keel B2

Õppeaine kirjeldus:

Inglise keele õppe tulemusena kujuneb õpilastel B2 keeletaseme võõrkeelepädevus, mis tähendab, et õpilane:

- Mõistab keerukate abstraktsel või konkreettsel teemal tekstide ning erialase mõttevahetuse tuuma.
- Vestleb spontaanselt ja ladusalt sihtkeele kasutajatega.
- Loob paljudel teemadel selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

Õpitulemused on sõnastatud keeletaseme tabelis:

<https://projektid.edu.ee/spaces/OKMV/pages/211454806/B2-keeleoskustasemega+v%C3%B5%C3%B5rkeel>

Hindamismeetodid:

Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) eraldi või lõimitult.

Põhirõhk on suulisel eneseväljendusoskusel (monoloogid, dialoogid, reageerimine), kusjuures hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust).

Lugemisel ja kuulamisel hinnatakse teksti mõistmist vastavalt ülesande asetusele. Kirjutamisel hinnatakse (jällegi sõltuvalt ülesandest) loovust, stiili, sõnavarakasutust, keelekasutust, algmaterjali mõistmist või selle kasutamise oskust oma töös.

Iga teema kohta on koostatud test, mis hõlmab läbivõetud grammatikateadmisi.

Kuulamisülesanded on seotud teemadega õpikus, suuline esitlus monoloogidena etteantud teemadel.

Valdav on protsessihindamine ja kokkuvõtlik hindamine, aga tuleb ette ka kujundavat hindamist.

Kursuse hinne kujuneb numbrilise hindamise alusel, võttes arvesse kirjalike tööde (testide) ja suuliste ülesannete (speaking tasks) sooritamise tulemused maksimum punktide arvust:

„3“ saamise tingimus – vähemalt 50% sooritus (50-74%)

„4“ saamise tingimus – vähemalt 75% sooritus (75-89%)

„5“ saamise tingimus – vähemalt 90% sooritus (90-100%)

Õppeaine õppemeetodid:

Tunnis kasutatavad meetodid on lugemine ja tõlkimine, kirjalikud grammatikaharjutused, sõnavaraharjutused, vestlused ja arutelud, paaris- ja rühmatööd, kuulamisülesanded.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Tekstide lugemine ja nendel põhinevad ülesanded, sõnavaraharjutused, etteantud teemade

põhjal jutustama õppimine, kuulamisülesanded.

Õppematerjalid:

Õppekomplekt (õpik, CD-d) Anu Tammeleht, Michael Haagensen "With Flying Colours" 10, 11, 12 klassile, kirjastus Koolibri.

Lisamaterjalideks on Raymond Murphy "English Grammar in Use", Michael Swan, Catherine Walter: "How English works", "Practical English Usage", "The Cambridge English Course" ja paljud teised õpikud. Samuti ingliskeelsed ajakirjad e-õppekeskkonnad (University of Oxford).

Kursus Inglise keel I

10. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

Mina ja mu sõbrad. Minu kodu. Tervislik elustiil. Reisimine maailmas. Teenindus.

Kursus Inglise keel II

10. klass

Haridus ja teadus. Sport ja hobid. Meedia. Toit. Lemmikfilmid ja muusika.

Kursus Inglise keel III

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

Perekond ja kodu. Keskkond. Linn ja maa. Haridus. Töö.

Kursus Inglise keel IV

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

Tasakaalu saavutamine. Kuritegu ja karistus. Ajalugu ja poliitika. Keeruline maailm. Tänapäeva tehnoloogia.

Kursus Inglise keel V

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

Kunst. Inimesed maailmas. Tervishoid ja sport. Haridus ja töö. Taaskasutus ja keskkond.
Majandus. Eesti. Inglise keelt kõnelev maailm.
Ettevalmistus riigieksamiks.

Valikkursus Inglise keel VI

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

Ettevalmistus riigieksami I osaks. Ametliku kirja kirjutamise reeglid. Kaebekiri. Ametlik ja mitteametlik keelekasutus. Argumenteeriv esse. Kaaskiri. Päring. Aruanne.

6.2. Vene keel B1

Õppeaine kirjeldus:

Võõrkeeleõppe tulemusena kujuneb õpilastel B1-keeleoskustaseme võõrkeelepädevus, mis tähendab, et õpilane:

Mõistab olulist endale tuttavat teemat, nagu töö, kool, vaba aeg vm.

Saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse.

Koostab lihtsat teksti tuttavalt või endale huvipakkuvalt teemal.

Kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma arvamusi ja plaane.

On kursis õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade oluliste faktidega, mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust.

Õpilane väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima, kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte ning omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks. Gümnaasiumi keeletunnis suheldakse õpitavas võõrkeeles.

Õpitulemused on sõnastatud keeletaseme tabelis:

<https://projektid.edu.ee/spaces/OKMV/pages/211454804/B1-keeleoskustasemega+v%C3%B5%C3%B5rkeel>

Õpitulemuste saavutamiseks vajalikud eesmärgid ja tegevused kavandatakse õpetaja ning õpilase koostöös. Valitakse mitmekesised ülesanded.

VENE KEELE õppes kasutatakse

kommunikatiivse keeleõppe põhimõtteid ning aktiivõppemeetodeid. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Rakendatakse paaris- ja rühmatööd, toetatakse võõrkeelse suhtlus- ja esinemisoskuse väljakujunemist, nt väitlused, referaadid, uurimistööd,

esitlused, sh multimeedia, suhtlusportaalid, blogid jne.

Hindamine:

Rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist (suuline ja kirjalik).

Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

„3“ saamise tingimus – hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust; saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kuid esineb puudusi ja vigu;

„4“ saamise tingimus – hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust; saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;

„5“ saamise tingimus – hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust; saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid.

Õppeaine õppemeetodid:

Õppes kasutatakse kommunikatiivse keeleõppe põhimõtteid ning aktiivõppemeetodeid. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Rakendatakse paaris- ja rühmatööd, toetatakse võõrkeelse suhtlus- ja esinemisoskuse väljakujunemist, nt väitlused, referaadid, uurimistööd, esitlused, sh multimeedia, suhtlusportaalid, blogid jne.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Mittestatsionaarse õppe puhul moodustab õpilase iseseisev töö üle poole õppekavajärgsest õpingute mahust. Pidev enesetäiendamine lugedes erialast kirjandust ja e-portfoolio koostamine.

Õppematerjalid:

- Davai! Vene keele õpik eesti gümnaasiumile (Euroopa Keelte Kool 2020)
- <https://keeltekoool.eu/>
- <https://kahoot.com/>
- Vene keele Õpetajate Selts <https://www.rki.ee/>
- Eesti-vene sõnaraamat <https://www.eki.ee/dict/evs/>
- Taskutark <https://www.taskutark.ee/search?subject=vene-keel>
- Crossmaker <https://crossmaker.ru/ru/>
- Translit по-русски <https://translit.ru/>
- ERR vene keeles <https://rus.err.ee/>

Kursus Vene keel I

10. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

EESTI JA MAAILM

Eesti riik ja rahvas: omariiklus ja kodanikuks olemine, riigikaitse; geograafiline asend ja kliima; rahvastik: põhirahvus, muukeelne elanikkond, uusimmigrandid; mitmekultuuriline ühiskond.

Eesti keel ja eesti meel: rahvuslik identiteet; kultuuritraditsioonid; kodukoha lugu.

Eesti ja teised riigid: Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriik; ELi liikmesriigid, ELi töökorraldus; Eesti koht maailmas: rahvusvaheline koostöö.

Kursus Vene keel II

10. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad:

KULTUUR JA LOOMING

looming: kirjandus, kujutav kunst, helilooming, arhitektuur, tarbekunst, käsitöö jne; rahva ajalooline kultuurimälu; loova mõtte arendamine kogemuse kaudu; loomist soodustavad või takistavad asjaolud (nt olme, perekond, ühiskonnakord, tavad).

Kultuuritraditsioonid ja tavad: rahvapärимused, muistendid, muinasjutud, vanasõnad ja kõnekäänud kui rahvatarkuse varamu; erinevate rahvaste kultuuritraditsioone, tavasid ja uskumusi.

Kursus Vene keel III

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad: KESKKOND JA TEHNOLOOGIA

Geograafiline keskkond:

keskkonna ja inimese suhted, keskkonnateadlikkus: looduslik tasakaal, puutumatu loodus; tööstus ja kultuur, kaitsealad; saasteallikad; loodusliku tasakaalu kadumisest tingitud ohud keskkonnale ja inimestele; kliima ning kliimamuutused; keskkonna jätkusuutlik areng.

Elukeskkond:

elutingimused erineva kliima ja rahvastusega aladel; sotsiaalsete hüvede olemasolu ja nende kättesaadavus (nt arstiabi, pensionid, riiklikud toetused ja fondid, abirahad, soodustused puudega inimestele jne); säästlik eluviis; sotsiaalne miljö: põhirahvusest koosnev või

mitmekeelne ja -kultuuriline ühiskond; lähinaabrid.

Tehnoloogia:

teaduse- ja tehnikasaavutused ning nende rakendamine igapäevaelus; teabekeskond: infootsing ja -vahetus; keeletehnoloogilisi rakendusi igapäevaelus: elektroonsed sõnastikud, keeleõppematerjalid, arvutipõhine keeleõpe, tõlkeabiprogrammid jne; biotehnoloogia igapäevaelus: olmekeemia, kosmeetika- ja toiduainetööstus jne.

Kursus Vene keel IV

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad: HARIDUS JA TÖÖ

Pere ja kasvatus:

perekond; peresuhted, laste ja vanemate omavaheline mõistmine ning üksteisest hoolimine; kasvatus: viisakusreeglid, käitumishinnangud, väärtushinnangute kujundamine, salliv eluhoiak jne.

Haridus:

riiklikud ja eraõppeasutused, koolitused; kohustuslik kooliharidus, iseõppimine; koolikeskkond ja -traditsioonid; noorteorganisatsioonid; edasiõppimisvõimalusi Eestis ja välismaal; elukestev õpe.

Tööelu:

teadlik eneseteostus; elukutsevaliku võimalusi ja karjääri plaanimine; töötamine: elulookirjelduse (CV) koostamine, tööleping, töövestlus; töö kui toimetulekuallikas; raha teenimine (nt sissetulekud ja väljaminekud, hinnad); tööpuudus; vastutustundlik suhtumine oma töösse; hoolivus enese ja teiste vastu; töötaja ning tööandja õigused ja vastutus, ametiühingud, katseaeg, osalise või täisajaga töö, puhkus; suhted töökollektiivis; meeldiv ja sundimatu keskkond, motiveeritud töötaja; vajalikud eeldused oma tööga toimetulekuks; puudega inimeste töö.

Kursus Vene keel V

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemad: INIMENE

Inimene kui looduse osa:

eluring: sünd, elu ja surm; tasakaal inimese ja looduse vahel (loodushoidlik eluviis, aukartus looduse ees); elulaad ehk olemise viis (nt loodushoidlik, inimsõbralik, tervislik).

Inimene kui indiviid:

inimese loomus ja käitumine, vastuoludesse sattumine; iga inimese kordumatu eripära; väärtushinnangud, vaated elule ja ühiskonnale; inimsuhted: isiklikud, emotsionaalsed, sotsiaalsed; erinevad inimesed ja rahvad (keele- ja kultuurierinevused, käitumistavad, kõlblusnormid).

Inimestevaheline suhtlus:

suhtlusvahendid: loomulik keel ja kehakeel (sõnavalik, žestid, miimika jne); meedia kui suhtluskanal ja -vahend.

Valikkursus Vene keel VI

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid: ÜHISKOND

Ühiskond kui eluvaldkuste kogum: majanduselu: tõusud ja mõõnad, heaoluühiskond; sotsiaalsfäär, elatustase, heategevus; ebaterved eluviisid, kuritegevus.

6.3. Saksa keel B1

Õppeaine kirjeldus:

Võõrkeeleõppe tulemusena kujuneb õpilastel B1-keeleoskustaseme võõrkeelepädevus, mis tähendab, et õpilane:

Mõistab olulist endale tuttavat teemat, nagu töö, kool, vaba aeg vm.

Saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse.

Koostab lihtsat teksti tuttavalt või endale huvipakkuvalt teemal.

Kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma arvamusi ja plaane.

On kursis õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade oluliste faktidega, mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust.

Õpilane väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima, kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte ning omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks. Gümnaasiumi keeletunnis suheldakse õpitavas võõrkeeles.

Õpitulemused on sõnastatud keeletaseme tabelis:

<https://projektid.edu.ee/spaces/OKMV/pages/211454804/B1-keeleoskustasemega+v%C3%B5%C3%B5rkeel>

Õpitulemuste saavutamiseks vajalikud eesmärgid ja tegevused kavandatakse õpetaja ning õpilase koostöös. Valitakse mitmekesised ülesanded.

SAKSA keele õppes kasutatakse

kommunikatiivse keeleõppe põhimõtteid ning aktiivõppemeetodeid. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Rakendatakse paaris- ja rühmatööd, toetatakse

võõrkeelse suhtlus- ja esinemisoscuse väljakujunemist, nt väitlused, referaadid, uurimistööd, esitlused, sh multimeedia, suhtlusportaalid, blogid jne.

Hindamine:

Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) eraldi või lõimitult. Põhirõhk on suulisel eneseväljendusoskusel (monoloogid, dialoogid, reageerimine), kusjuures hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Lugemisel ja kuulamisel hinnatakse teksti mõistmist vastavalt ülesande asetusele. Kirjutamisel hinnatakse (jällegi sõltuvalt ülesandest) loovust, stiili, sõnavarakasutust, keelekasutust, algmaterjali mõistmist või selle kasutamise oskust oma töös. Valdav on protsessihindamine ja kokkuvõtlik hindamine, aga tuleb ette ka kujundavat hindamist.

Õppeaine õppemeetodid:

lugemine, tõlkimine, vestlus ja dialoogid / paaris- ja rühmatöö, rollimängud, kirjalikud harjutused.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Kuulamine, tekstide lugemine, teemakohaste seotud tekstide kirjutamine, sõnavaraharjutused, dialoogide koostamine., etteantud küsimuste põhjal jutustama õppimine, teemapõhised testid.

Õppematerjalid:

Õppekomplekt (õpik, töövihik, testivihik, CD) „Deutsch für uns – ein Lehrbuch für Anfänger“ („Saksa keele õpik algajaile) ja „Deutsch für uns – ein Lehrbuch für Fortgeschrittene“ („Saksa keele õpik edasijõudnuile), autor Anu Schulz, kirjastus TEA (erinevad aastakäigud)

Olenevalt teemast täiendava ja / või lisamaterjalina üldhariduskooli gümnaasiumiosale mõeldud õpikutest võetud tekstid, harjutused jne.

Õpikud Deutsch XYZ : ein Lehrbuch für die X. Klasse, Anne Lind, Anne Mandri, Laine Paavo, Beate Widlok, Leo Koch ; kirjastus Koolibri

Deutsch XYZ. Lehrbuch für die 11. Klasse, Autor Laine Paavo, Anne Mandri, Anne Lind , kirjastus Koolibri

Deutsch XII, Helle Kasesalu, Ellen Liiv, Mare Lillemäe, kirjastus Koolibri

Grammatik ist kinderleicht, Maie Lepp, kirjastus TEA

Dreimal Deutsch, Klett Sprachen

Begegnungen A1-B1, SCHUBERT-Verlag

Kursus Saksa keel I

10. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

-Mina ja maailm. Enda põhjalik tutvustamine. Faktiinfo. Minu pere; päritolu, koosseis jne.
Pere traditsioonid. Minu sõbrad.
-Kellaajad ja kalender. Pühad ja tähtpäevad.

Kursus Saksa keel II

10. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

- Söök ja jook: Kohvikud, restoranid jm toitlustusasutused. Laua reserveerimine, menüü mõistmine, tellimine. Toitumisharjumused. Kombed söögilauas ja kõneetikett.

Toitlustuskohtade reklaamide mõistmine.

- Poed ja kaubanduskeskused: Toiduained. Mööbel ja riietus. Hinnad.
- Eluase ja kinnisvara: Kodukoha kirjeldus. Elamistingimused. Mööbel. Kodutehnika. Kodutööd. Hooldustööd. Kodu ost, müük, üürimine. Külaliste kutsumine. Kõneetikett külas. Päeva tegevuste kirjeldamine.

Kursus Saksa keel III

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

- Haridus ja töö: Infost arusaamine koolisüsteemi kohta SLV-s ja Eestis. Ülikool ja kutseõpe. Keelteoskus.

- Tegevused büroos: Tööpäeva kirjeldamine ja oma töö tutvustamine. Töötingimused. Tööülesannete kirjeldamine. Ühiskondlikud tegevused väljaspool kodu.
- Vaba aeg: harrastused ja meelelahutus. Hobid. Sport. Vaba aja veetmise eelistused. Kino, teater, kontsert jm kultuuriüritused. Vaba aega sisustava teenuse info ja lihtsate juhendite mõistmine. Puhkuse planeerimine ja kirjeldamine.
- Reisimine ja transport: Ühistransport, reisi planeerimine, pileti ostmine. Tee küsimine ja juhataamine. Majutusasutused, toa broneerimine. Vaatamisväärsused. Postkaardi kirjutamine. Reisikirjeldus. Eelistused ja pretensioon.

Kursus Saksa keel IV

11. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

-Teenindus: Postiteenused, pangateenused, poed ja kaubanduskeskused, juuksur jne.
Kõneetikett teenindusasutustes. Info asukoha, lahtiolekuaegade, teenuse liikide ja hindade

kohta. Võrdlemine. Juhendite, reklaamide põhisisu mõistmine. Pretensioon.

- Orienteerumine linnas: Teekonna kirjeldamine; tee küsimine ja juhatamine.
- Aktuaalsed ja päevakajalised sündmused. Kohad ja tegevused.
- Probleemid ja õnnetused, abi osutamine hädaolukordades.
- Enesetunne ja tervis: enesetunne ja kaebused. Isiklik hügieen. Arsti vastuvõtule registreerimine. Haiglas ja polikliinikus. Apteegis. Kiirabi kutsumine.
- Eesti ja maailm. Geograafiline asend ja kliima; rahvastik - põhirahvus ja muukeelne elanikkond, mitmekultuuriline ühiskond; eesti keel ja muud keeled; kultuur ja looming; pühad ja tähtpäevad. Eesti koht maailmas ja Euroopa Liidu liikmena.

Kursus Saksa keel V

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

- Saksakeelsed maad, nende keeled ja elanikud. Saksa keel ja selle leviala. SLV: geograafiline asend, vaateid ajalukku. Poliitika ja majandus.
- Kultuur ja looming. Pühad ja tähtpäevad. Kuulsaid isikuid saksakeelsest kultuuriruumist.
- Inimene ja ühiskond. Välimus iseloom ja käitumine. Väärtushinnangud, inimsuhted.
- Teadus ja tehnoloogia. Auto, arvuti, telefon.
- Inimene ja keskkond. Taevakehad, maailmajaod, maad ja maailma rahvad. Euroopa Liit, ÜRO, NATO.

Valikkursus Saksa keel VI

12. klass

Õppe sisu ehk käsitletavat teemasid:

- Keskkond, ilm ja loodus: Ilmateate mõistmine ja ilma kirjeldamine. Aastaajad. Ilmastikuolud. Loodushoid. Kohalikud loodusobjektid ja vaatamisväärsused. Linnud, loomad, taimed.
- Haridus ja töö. Info hariduse ja õpingute kohta. Haridusasutusi ja haridust puudutavast infost arusaamine.
- Elukutse, amet ja töö.
- Elukutse valik. Erialad ja ametid. Tööpakkumiskuulutused, tööintervjuu, tegevused tööl, tööpäeva kirjeldamine ja oma töö tutvustamine. Töötingimused. Tööülesannete kirjeldamine. CV.

7. Muud valikkursused

7.1. Enesejuhtimine ja vaimne tervis

Kursust õpitakse 10. klassis pärast valikkursuse *Õpioskused* läbimist.

Kursuse sisu:

Vaimne tervis ja identiteet. Mis kõik meie kujunemist mõjutab. Väärtused kui elu orientiirid. Uskumuste ja hoiakute mõju käitumisele. Emotsioonide osa meie elus. Põhiemotsioonid P. Ekmani järgi. Enesehindamine - hetkeseisundi emotsioon; kogemused põhitunnetega. Mida tahame või mida vajame - oluline eristada. Kuidas tugevate (ka kehalisi reaktsioone tekitavate) tunnetega hakkama saada? Põhivajadused. Mis moodustab vaimse tervise baasi. Sotsiaalne aatom kui elutugi. Kokkuvõtte ja hinnang õpiväljunditele.

Kursuse õpiväljundid:

Kursuse lõpul on õpilased

- hinnanud oma elueesmärke ja vaimse tervise seisuga; võimalik, et midagi ümber hinnanud;
- teadlikumad oma vaimse tervise toetamise võimalustest;
- teadlikumad oma tugevustest ja arenguvajadustest erinevates rollides;
- teavad, kuidas tugevdada oma isiklikku ja tööalast võrgustikku.

Hindamine: mitmeeristav hindamine. Arvestuse saamiseks on õpilane osalenud kõigis tundides, sooritanud nii tunni- kui iseseisvad ülesanded, mõtestanud ja jaganud individuaalselt või gruppitööna tulemust. Tunnist puudumise korral esitatakse individuaalselt sooritatud ülesannete tulemused õpetajale kirjalikult või suuliselt vastavalt kokkuleppele.

Hindamismeetodid: Hinded kujunevad õppetöö käigus sooritatud ülesannete, harjutuste, eneseanalüüside ja neil põhinevate arutelude tulemusena.

Õppeaine õppemeetodid:

Õppeteemade esitlemine miniloengute ja seminaridena. Õpetaja poolt juhendatud ülesanded ja harjutused (individuaalselt ja/või väikeses grupis) oma identiteedi ja rollide üle arutlemiseks, oma vaimse arengu aspektide mõtestamiseks. Rollikaart rollimänguna. Video vaatamine ja arutelu.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Tunnis käsitletud teemade sidumine oma igapäevaeluga, oma käitumise ja eluviisi jälgimine ja vajalike (enesekohaste jm) oskuste treenimine õppija isiklikest vajadustest lähtuvalt.

Õppematerjalid:

Õpetaja enda koostatud õppematerjal tuginedes järgmistele allikatele: peaasi.ee; vaikuseminutid.ee/harjutused; Anita Naik „Austa ennast“; Eesti Psühhodraamainstituudi õppekonspekti materjalid; I.Villigo „Emotsioonid“.

7.2. Uurimistöö alused

12. klass

Kursuse sisu:

Gümnaasiumi lõputöö koostamise eesmärk. Kas uurimis- või praktiline töö? Kuidas leida sobiv teema ja kuidas leida juhendaja? Andmete kogumise meetodid - vaatlus, küsitlus, intervjuu. Vormistus- ja viitamisnõuded. Refereerimine ja tsiteerimine. Ettevalmistus töö koostamiseks ja kaitsmiseks: ajakava, töötamine allikatega.

Õpiväljundid:

Kursusel osalemise tulemusena õpilane:

- 1) tunneb uurimistöö ja praktilise töö koostamise põhimõtteid;
- 2) sõnastab eesmärgi (mis on tulemus), uurimisprobleemi, uurimisküsimuse(d) ja vajaduse korral hüpoteesi(d) ning kavandab iseseisvalt uurimistöö või praktilise töö;
- 3) teab peamisi andmete kogumise meetodeid - vaatlus, küsitlus, intervjuu
- 4) leiab, kasutab ja tõlgendab kriitiliselt uurimistööks vajalikke allikaid ning hindab nende asjakohasust;
- 5) tunneb lõputööga seotud tegevuste läbiviimiseks vajalikke eetikanorme;
- 6) tunneb kooli uurimistööde koostamise juhendis määratletud uurimistöö vormistamise ja viitamise nõudeid;
- 7) tunneb akadeemilise kirjutamise eripära ning väljendab oma seisukohti argumenteeritult ja allikatele viidates;
- 8) teab, kuidas arutleda oma töö teemal ning kaitsta oma töö tulemusi nii suuliselt kui kirjalikult;
- 9) retsenseerib ühte praktilist või uurimistööd, annab selle autorile konstruktiivset tagasisidet ning võtab oma töö koostamisel teistelt saadud tagasisidet arvesse;

Hindamine: mitte-eristav

Hindamismeetodid:

osalemine seminaridel toimunud aruteludes, ühe lõputöö retsenseerimine osade kaupa tuginedes juhendile; enda lõputöö esmane struktuur ja sissejuhatus on kirjalikult koostatud.

Õppeaine õppemeetodid:

esitlused, näidistöödega tutvumine, lõputöö juhendi läbitöötamine osade kaupa, varem koostatud tööde erinevate osade analüüsimine.

Iseseisva töö üldkirjeldus:

Lõputöö juhendi läbitöötamine, töö erinevate allikatega lõputöö teema valimiseks, näidistöödega tutvumine

Õppematerjalid:

Õpetaja poolt koostatud materjalid; Gümnaasiumi lõputööde juhend HKHKs (sh APA7); varem koostatud lõputööd.

7.3. Riigikaitse teoreetiline kursus

11.klass

Kursuse sisu ja õpiväljundid:**Õpilane**

Mõistab maailma ja Euroopa sõjaajaloo olulisemate sündmuste vahelisi seoseid, sh seoseid relvastuse arenguga, ning nende sündmuste tagajärgi ja mõju Eesti riigile, ühiskonnale ja inimeste saatusele. • Teab külma sõja aegsete ning tänapäevaste sõjaliste kriiside ja relvakonfliktide erinevusi ning mõju rahvusvahelisele julgeolekule. • Teab Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärgi maailma ja Euroopa julgeoleku kontekstis. • Selgitab Eesti riigikaitse eesmärgi, ülesandeid ja korraldust ning nende seotust teiste ühiskonnaelu valdkondadega, lähtudes Eesti riigikaitse laia käsitusest. • Teab Eesti Vabariigi kaitseväeteenistuse olemust, tähtsust ja selles osalemise võimalusi ning üksikisiku kohustusi, tuginedes vastavatele regulatsioonidele. • Kirjeldab Eestis toimuda võivaid hädaolukordi ja ohte siseturvalisusele elanikkonnakaitse kontekstis ning nendes tegutsemise põhimõtteid indiviidi ja riigi tasandil.

Hindamine: mitte-eristav

Hindamismeetodid:

rühmatöödena sooritatud praktilised ülesanded

Õppeaine õppemeetodid:

miniloengud, praktilised seminarid

Iseseisva töö üldkirjeldus:

täiendavate soovitatud allikate läbitöötamine

7.4. Õpioskused

Kursuse sisu:

Aja kasutamine, planeerimine.

Suhtlemine, sotsiaalsed oskused. Konfliktidest hoidumine, nende vahendamine ja lahendamine. Mälu. Kuidas õppida? Õpistiilid. Vaimne tervis. Uneharjumus. Stress.

Enesehinnang. Multiintelligentsus.

Hindamine: mitte-eristav hindamine

Hindamismeetodid: Hinnatavate tööde hulka kuuluvad töölehtede täitmine kirjaliku kokkuvõttena ja tagasisidetestid.

Õppeaine õppemeetodid:

Arutelud, diskussioonid, filmide vaatamine, tagasisidetestid,.

Iseseisva töö üldkirjeldus: Vaadatud filmide kokkuvõtted

Õppematerjalid:

Õpetaja poolt loodud õppematerjal, mille aluseks on „Õppides loon ennast“ programm (mõisted, testid, rühmatööd), <https://peaasi.ee/>

7.5. Teadlik kultuurilooja

10.-12. klass

Kujundatav valdkonnapädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt.

Kujundatavad üldpädevused: Üldpädevuste saavutamist toetab visuaalse kunsti, muusika, draama- jm kunsti lõimimine kirjanduse, ajaloo, kunsti- ja muusikaõpetuse kursustega ning enese määratlemine teadliku kultuuritarbijana. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust

Hindamismeetodid:

kirjalikud kokkuvõtted kultuuripäevikus selleks koostatud vormis + vähemalt kahe kultuuriürituse tutvustamine hindamisseminaris

Kursuse sisu kujuneb ja õppetegevused toimuvad iseseisva tööna:

Õpilane külastab kokku vähemalt gümnaasiumis õppimise aja jooksul vähemalt 8 erinevat kultuurisündmust, otsib teavet nende sisu ja esinejate kohta, täidab vastava vormi, mis muuhulgas sisaldab kultuurisündmuse kohta lühikest (0,5 lk) kokkuvõtet/annotatsiooni ning koondab materjali kokku kultuuripäevikuks. Päevikusse võib lisada ka kultuurisündmuse infot kandvaid materjale, näiteks kontserdi või teatrietenduse kavad, näituste fotod jms. Hindelisel seminaril tutvustab õpilane omal valikul kultuuripäevikust vähemalt kahte üritust. NB! Kultuuripäevikus kajastatakse ainult neid sündmusi, kus õpilane ise on osalenud. Tingimuseks on, et kõik kultuurisündmused ei oleks samast žanrist, näiteks kõik kaheksa ei saa olla filmid. Kultuurisündmustena on arvestatavad osakonna õppesõidud kaks korda õppeaastas, teatrietendused, kontserdid, filmid, näitused (sh kunstinäitused), muuseumikülastused, kohtumised kirjanike vm loovinimestega jms

Soovituslik vorm päevikusse lisatava kultuurisündmuse kirjeldamiseks:

Žanr, sündmuse liik	
Pealkiri	
Kus toimus; kes oli korraldaja (asutus, nimi)?	
Aeg (millal)	
Kestus	

Autor/autorid Lühike tutvustus	
Esitajad (kui erinevad autori(te)st. Lühike tutvustus	
Minu mulje/kogemus seoses selle kultuurisündmusega; mõtted ja tunded.	
Mille poolest olen nüüd teadjam, targem, „rikkam“	
Mida teised on arvanud (saad viidata artiklitele, arvustustele, saadetele, kavalehtedele)	

7.6. Arvutiõpetus

10.klass

Kursuse sisu ja õpiväljundid:

Kursuse täpsem sisu kujuneb õpilaste ja õpetaja koostöös pärast seda, kui erinevate testide toel on välja selgitatud õppijate tegelik õpivajadus. Arvutiõpetuse eesmärk on toetada õppijate infotehnoloogilise pädevuse kujunemist sel määral, et see võimaldaks täita õppijal erinevaid kirjalikke õppeülesandeid ning leida vajalikku informatsiooni.

Võimalikud teemad:

Märgivorming: kirja/dokumendi kujundamine. Word 2016 programmi põhitoimingud: teksti vormindamine; harjutused oskuste kinnistamiseks. Tabeli koostamine, teksti teisendamine tabeliks, tabeli vormindamine (Microsoft Office Word 2007). Piltide lisamine dokumenti. Hulgikiri.

Hindamine: mitte-eristav.

Hindamismeetodid:

sooritatud iseseisvad ja hindamiskriteeriumitele vastavad tööd.

Õppeaine õppemeetodid: miniloengud, esitlused, harjutused

Iseseisva töö üldkirjeldus: tutvumine õppematerjaliga, juhendile vastavate ülesannete täitmine.

Õppematerjalid:

õpetaja poolt koostatud õppematerjal https://hkhk.ee/?page_id=198